

Møte torsdag den 22. november 2007 kl. 10

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 19):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. S. nr. 32 (2007-2008))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om kringkasting i en digital fremtid (Innst. S. nr. 24 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 30 (2006-2007))
3. Interpellasjon fra representanten Ine Marie Eriksen Søreide til kultur- og kirkeministeren:
«Eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond (OVF) er uavklart. I St.meld. nr. 41 (2004-2005) Om økonomien i Den norske kirke står det: «Statskirkeordningen er nå under utredning av Stat–kirke–utvalget. Utvalget vil naturlig også komme inn på spørsmålet om eiendoms- eller disposisjonsretten over Opplysningsvesenets fond ved et eventuelt skille mellom staten og kirken. Dermed ser Regjeringen det som mest naturlig å utsette å ta stilling til spørsmålet til utvalgsinnstillingen skal behandles.» En enstemmig komité, inkludert de nåværende regjeringspartiene, sluttet seg til dette. Likevel står det i den foreliggende budsjettinnstillingen for Kultur- og kirkedepartementet at OVF «tilhører staten [...]». Videre vil en ny tomtefesteinstruks, med store konsekvenser for OVFs formuesmasse, tre i kraft 1. juli 2008.
Hvilke prinsipper ligger til grunn for Regjeringens forvaltning av Opplysningsvesenets fond?»
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Kari Lise Holmberg, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker om konkrete tiltak for styrket skoleledelse (Innst. S. nr. 29 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:100 (2006-2007))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av E6 på strekningene Gardermoen (Hovinmoen)–Dal og Skaberud–Kolomoen i Akershus og Hedmark (Innst. S. nr. 21 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 87 (2006-2007))
6. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av rv. 567 Hauge–Lonevåg i Osterøy kommune i Hordaland (Innst. S. nr. 22 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 89 (2006-2007))
7. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Gunnar Gundersen og Ivar Kristiansen om en fremtidsrettet jordbrukspolitikk (Innst. S. nr. 25 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:79 (2006-2007))
8. Referat

Dessuten forelå følgende
tilleggsdagsorden (nr. 20):

1. Redegjørelse av forsvarsministeren om legedekning for norske styrker i Afghanistan

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Presidenten vil foreslå at Stortinget behandler tilleggsdagsordenen før den ordinære dagsorden. – Ingen innvendinger er fremkommet mot dette forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen (nr. 20)

*Redegjørelse av forsvarsministeren om legedekning for norske styrker i Afghanistan***Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:01:20]:**

Jeg er glad for å få anledning til å redegjøre for legedekningen for de norske styrkene i den NATO-ledede stabiliseringsoperasjonen i Afghanistan. For å sikre at Stortinget får et mest mulig helhetlig bilde av status og utvikling i denne saken, ønsker jeg å gi en bred redegjørelse.

ISAF-operasjonen er i dag NATOs og Norges viktigste utenlandsoperasjon, og jeg følger derfor situasjonen i Afghanistan tett. Siden jeg tiltrådte som forsvarsminister, har jeg selv besøkt de norske ISAF-styrkene seks ganger. Jeg var senest i Afghanistan i oktober i år, og jeg besøkte også da de norske styrkene i Meymaneh. Disse besøkene er viktige nettopp for å gi meg førstehåndskunnskap og mulighet til å se med egne øyne hvilke forhold de norske soldatene opererer under. De norske soldatene gjør en god jobb med å skape stabilitet og sikkerhet for det afghanske folk og bidrar derigjennom til trygghet her hjemme.

I Faryab leder Norge en stabiliseringsenhet, et såkalt PRT, med base i Meymaneh. PRT-konseptet innebærer at en rekke mobile observasjonsteam, kalt MOT-team, opererer ut fra basen. MOT-ene patruljerer over hele Faryab-provinsen og kan være to–tre dagsreiser unna leiren i Meymaneh. På disse turene oppsøker MOT-ene lokale myndigheter som distriktsguvernører, politisjefer, elderråd i landsbyene o.l. På denne måten understøtter de den afghanske regjeringens autoritet, skaffer situasjonsoversikt og demonstrerer ISAFs evne og vilje til nærvær over hele landet.

Når situasjonen på bakken utvikler seg, må karakteren av vårt nærvær også tilpasses dette. Sikkerheten til de norske styrkene blir derfor vurdert kontinuerlig. Det samme gjelder behov for nødvendige styrkebeskyttelsestiltak. I løpet av det siste halvåret har sikkerhetssituasjonen for deler av Nord-Afghanistan, og spesielt grenseområdene mellom provinsene Badghis og Faryab, forverret seg. Den nylig gjennomførte operasjonen i dette området, hvor norske styrker deltok, viser hvor utfordrende denne situasjonen er.

Jeg er svært opptatt av den helsemessige beredskapen for våre soldater hjemme og ute. Det har hele tiden vært – og er fortsatt – en prioritert oppgave for meg at norsk

personell som tjenestegjør i utenlandsoperasjoner, får en rask og forsvarlig medisinsk behandling. Et forsvarlig medisinsk tilbud er også viktig for å gi dem som deltar i operasjonene ute, og familiene deres nødvendig trygghet til å gjøre tjeneste utenlands.

Våre styrkers sikkerhet knytter seg naturligvis ikke alene til tilgjengeligheten på leger og annen spesialisert kompetanse, men også enkeltmannsferdigheter i sanitet, militære ferdigheter, situasjonsforståelse, god etterretning, egnede evakueringsressurser og ikke minst til samarbeidet med allierte og partnere. Det er i samspillet mellom disse faktorene vi søker å gjøre sikkerheten for våre styrker så god som mulig.

Jeg har samtidig, i hele min tid som forsvarsminister, vært svært opptatt av å understreke at det alltid vil være risiko forbundet med utenlandsoperasjoner. Det er jo nettopp fordi et område er ustabilt og usikkert, ikke minst for lokalbefolkningen, at vi sender styrker dit. Bistandsarbeidere, ansatte i humanitære organisasjoner, diplomater og militære som arbeider i slike områder, er alle klar over at denne risikoen aldri blir borte, uansett hvilke tiltak man treffer.

I henhold til gjeldende NATO-retningslinjer for medisinsk støtte i operasjoner har nasjonene det endelige ansvaret for sanitetsstøtte til egne styrker. Imidlertid vil kommandoen som leder operasjoner, koordinere sanitetsstøtten for styrkene i operasjonsområdet – også på tvers av nasjonene som deltar. Dette gjelder også for NATOs styrker i Afghanistan.

Sanitetstjenesten i militære operasjoner er organisert slik at de som blir skadet, kan evakueres til hensiktsmessig behandling innen gitte tidsnormer. Normene for når en som er skadet, bør kunne være under behandling på et gitt medisinsk nivå, er angitt i NATOs retningslinjer. Disse normene gjelder også for ISAF. For ISAF-styrkene er organisering av sanitetstjenesten i tillegg bestemt gjennom operasjonsplanene som er godkjent av NATOs råd. Forsvarssjefen har fulgt opp dette gjennom fastsettelsen av operative krav for sanitetstjenesten ved våre avdelinger i Afghanistan.

Normene for stabiliseringsenhetene forutsetter en sanitetstjeneste på rolle 1-nivå som kan gi livreddende behandling til sårede. Innenfor rolle 1 i stabiliseringsenhetene tilfredsstillter man normen ved alltid å ha en lege til stede. Jeg vil understreke at vi hele tiden har hatt legedekning i Meymaneh. På grunn av de store avstandene i Nordvest-Afghanistan skal den norske rolle 1-kapasiteten i Meymaneh være forsterket med et kirurgisk team. Dette har det inntil nylig dessverre ikke vært mulig å innfri fullt ut til enhver tid.

NATOs retningslinjer angir at videre behandling av pasienter bør finne sted ved overflytting til en behandlingsinstitusjon med ressurser til å utføre livreddende og skadebegrensende kirurgi innen to timer. Denne rolle 2-kapasiteten skal ivaretas i kombinasjon av det tyske sykehuset i Mazar-e-Sharif og det kirurgiske teamet i stabiliseringsenheten i Meymaneh. Sykehuset i Mazar-e-Sharif ivaretar også rolle 2-behovet for den norske utrykningsstyrken QRF, som er lokalisert på samme sted.

Når det gjelder medisinsk helikopterevakuering, er det et ansvar Tyskland, som ledernasjon for den regionale kommandoen i Nord-Afghanistan, har påtatt seg. I mai 2006 ble det inngått en avtale mellom Tyskland, Sverige og Norge. Denne avtalen forplikter Tyskland til å stille evakueringshelikoptre for syke og sårede i hele nordregionen innenfor helikoptrenes tekniske og operative begrensninger. Tidligere denne måneden ble disse tyske evakueringshelikoptrene flyttet fra Termez i Uzbekistan til Mazar-e-Sharif, og dette har dermed gitt kortere evakueringstid for våre styrker. De tyske evakueringshelikoptrene har meget avansert akuttmedisinsk utrustning og bemannes med akuttmedisinsk personell, inklusive leger.

Da Norge overtok ansvaret for stabiliseringsenheten i Meymaneh fra Storbritannia 1. september 2005, videreførte vi sanitetstjenesten på tilsvarende nivå. I perioden mars 2006 til mars 2007 hadde Norge ansvaret for et feltsykehus i Mazar-e-Sharif med en utvidet rolle 2-kapasitet. De kirurgiske teamene ved dette feltsykehuset ble også benyttet i Meymaneh. I denne perioden rullerte vi personell fra de kirurgiske teamene mellom Mazar-e-Sharif og Meymaneh. Rasjonale for å holde et fremskutt kirurgisk team i Meymaneh er å forestå livreddende stabiliserende kirurgi for å sette pasienten i stand til å tåle evakuering til et sykehus med alle nødvendige kapasiteter. Tyskland overtok ansvaret for feltsykehuset i Mazar-e-Sharif etter Norge.

Volumet og spredningen på det norske styrkebidraget i Afghanistan har økt i perioden fra 2005 og frem til i dag. Dette har medført at vi har behov for å rekruttere et større antall leger til våre styrker i Afghanistan. Forsvaret rekrutterer derfor i dag langt flere leger enn vi gjorde tilbake i 2005, men dessverre ikke i et tilstrekkelig antall til å fylle opp alle avdelingens behov. I noen perioder har det kirurgiske teamet manglet kirurg eller anestesilege. Konkret for Afghanistan var behovet for leger i 2005 tre stillinger, mens det i perioden frem til i dag på det meste har vært behov for å bemanne elleve legestillinger. I dag har de norske styrkene i Afghanistan et operativt behov for å bemanne syv legestillinger. Disse legestillingene fordeler seg på de norske avdelingene i Mazar-e-Sharif og Meymaneh. I Mazar-e-Sharif ligger utfordringen i å rekruttere allmennpraktikere til avdelingene der. Dette er en spesielt krevende gruppe å rekruttere fordi det i tillegg til medisinsk kompetanse også kreves særskilte feltmessige ferdigheter.

Etter at feltsykehuset avsluttet sitt oppdrag, har legetilgangen for de norske styrkene i Afghanistan blitt mindre forutsigbar. Spesielt utfordrende har det vært å rekruttere kirurger for å stå på beredskap i Meymaneh.

Sanitetstjenesten må vurderes løpende i forhold til de operative oppdrag. I perioder der evakueringskapasiteter og tilgang på tilstrekkelige behandlingsmuligheter for personellet har vært begrenset, har de operative sjefene vært nødt til å ta hensyn til og tilpasse sitt operasjonsmønster etter dette. Her ligger det en forpliktelse hos den operative sjef til å vurdere om gitte oppdrag i det hele tatt kan gjennomføres.

Som nevnt har sikkerhetssituasjonen i Nord-Afghanistan forverret seg. Det er derfor et behov for å forbedre sanitetskapasiteten ved stabiliseringsenheten i Meymaneh. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at hoveddelen av det norske styrkebidraget over tid har forflyttet seg geografisk, først fra Kabul, deretter til Mazar-e-Sharif, og fra sommeren neste år til Meymaneh. Kombinasjonen av et økt norsk styrkenærvær i Meymaneh sammen med en forverret sikkerhetssituasjon og et mer krevende trusselbilde tilsier altså at det nå er et økende behov for bedre sanitetskapasitet.

Det viktigste tiltaket i denne sammenheng vil være tilførselen av tre norske helikoptre til basen i Meymaneh tidlig neste år. Dette vil i betydelig grad forbedre evakueringsberedskapen og redusere transporttiden tilbake til sykehuset i Mazar-e-Sharif. I tillegg har jeg tatt et initiativ overfor Helsedepartementet og Legeforeningen for å sikre en mer stabil tilgang på kirurger og anestesileger til det kirurgiske teamet i Meymaneh i månedene som kommer.

Rekrutteringen av kirurger til den norske ISAF-styrken har vært krevende. Det har dessverre, til tross for den innsatsen som er lagt ned, inntil nylig ikke latt seg gjøre å sikre en kontinuerlig bemanning av medisinske spesialister. Det er selvsagt ikke godt nok at vi har hatt perioder uten fullstendig bemanning, og dette finner jeg uheldig. Jeg vil likevel påpeke at vi i 63 av 73 uker som har gått siden materiellet til det kirurgiske teamet kom på plass i Meymaneh, har hatt enten anestesileger eller kirurg til stede i leiren, i tillegg til allmennlege og spesialsykepleiere. Jeg erkjenner at dette ikke har vært en fullt ut tilfredsstillende løsning gjennom hele perioden, men det har likevel gitt oss en viss akuttmedisinsk beredskap til stede. Jeg har samtidig stor tro på at de tiltak det har blitt arbeidet med siste året, og som har blitt ytterligere forsterket den siste tiden, vil gi gode resultater. Vi har nå både anestesileger og kirurg på plass i Meymaneh, og vi har således et komplett kirurgisk team i området. Vi har nå en sikker tilgang på kirurger ved stabiliseringsenheten i Meymaneh frem til 1. april og regner deretter med å få effekt av de langsiktige tiltakene. Det er selvsagt en prioritert oppgave for meg å opprettholde dette beredskapsnivået.

Norske styrker er kommandomessig underlagt sjef ISAF og den regionale sjefen for ISAF i Nord-Afghanistan. I tråd med NATOs operasjonsplan vil den norske sjefen i stabiliseringsenheten i Meymaneh motta oppdrag fra denne regionkommandoen.

Det er den operative sjefen, i dette tilfellet sjefen for stabiliseringsenheten i Meymaneh, som forut for ethvert oppdrag vil måtte vurdere om sanitetsdekningen er tilfredsstillende i forhold til risikoen. Hvis sanitetsdekningen ikke er tilfredsstillende for oppdraget, vil den norske sjefen for stabiliseringsenheten i Meymaneh heller ikke utføre oppdraget. Oppdraget vil da bli kansellert, i forståelse med sjefen for den nordlige regionkommandoen. Hvis denne samforståelsen ikke skulle være til stede, vil kontingentsjefen med ansvar for samtlige norske styrker i Afghanistan, etter råd fra den norske sjefen for stabiliseringsenheten i Meymaneh, kunne stoppe norsk deltakelse.

I tråd med disse kommando- og kontrollmekanismene skal de norske styrkene tilpasse seg begrensninger i forhold til hva slags operasjoner de påtar seg. Dette har bl.a. vært tilfellet ved utrykningsstyrken i Mazar-e-Sharif, som i perioder har måttet ha støtte av tyske leger når den skulle ut på operasjoner. Det har også vært tilfeller av at man har måttet kansellere oppdrag, fordi lege ikke har vært tilgjengelig.

De norske styrkene skal ikke benyttes til mer krevende operasjoner enn det de kapasitetsmessig er forutsatt å skulle gjøre, og man skal ved mer omfattende operasjoner tilføres felles ressurser og kapasiteter styrt av den nordlige regionkommandoen. Sanitetsstøtten tilpasses de operative utfordringer, slik at personellet til enhver tid kan få en tilfredsstillende medisinsk behandling.

Da norske styrker ble satt inn under operasjonen i Faryab- og Badghis-provinsene i Nordvest-Afghanistan tidligere i høst, var operasjonsområdet forsterket med tyske sanitetsressurser i tråd med dette prinsippet. Det var også etablert et midlertidig tysk feltsykehus i Meymaneh. Dette var en integrert del av operasjonsplanen til sjefen for den regionale NATO-kommandoen i Nord-Afghanistan.

Sikkerheten til norske styrker er også avhengig av en rekke andre forhold. I den sammenheng vil jeg spesielt trekke frem byggingen av ny leir utenfor Meymaneh by, som gir et høyere beskyttelsesnivå, mulighet til å operere helikoptre i tilknytning til leiren og bedre helsemessig infrastruktur.

Som sagt vurderer vi fra norsk side kontinuerlig sikkerhetsutfordringene for våre styrker. Det kan resultere i ulike styrkebeskyttelsestiltak som f.eks. operative begrensninger, tilførsel av materiell eller styrket vakthold. Det er viktig å være oppmerksom på at utviklingen i Afghanistan er i stadig endring, og sikkerheten i Nord-Afghanistan har tilspisset seg den siste tiden. Dette er årsaken til at Regjeringen vil forsterke den norske tilstedeværelsen i Meymaneh med en infanteristyrke på om lag 100 norske soldater og tre helikoptre med opp til 70 soldater som skal understøtte disse. Helikoptrene vil være på plass så snart det er teknisk mulig å understøtte dem i Meymaneh, og dette vil bli en meget viktig forsterkning av evakueringskapasiteten og dermed av sanitetstjenesten for norske enheter.

Våre spesialstyrker, som i mars igjen vil være på plass i Kabul-området, har sin egen sanitetsstøtte tilpasset avdelings oppdrag og behov. Jeg vil derfor i fortsattelsen konsentrere meg om situasjonen for de norske styrkene i Nord-Afghanistan.

Avstandene og operasjonsmønsteret til de norske styrkene i Faryab-provinsen innebærer at de mobile observasjonsteamene selv må ha sanitetskompetanse til å håndtere skadde i en tidlig fase. De skadde må også kunne transporteres tilbake til nærmeste sanitetsinstallasjon. Våre styrker har god kompetanse på dette området. Som del av forberedelsene for MOT-teamet får de en utvidet sanitetsutdanning. Ett av lagsmedlemmene i MOT-teamet har også sanitet som sin hovedoppgave, og stillingen fylles normalt av sykepleier med spesialkompetanse. Mye av tiden opererer de langt fra leiren i Meymaneh. Det kan

dreie seg om mange timers kjøretur i krevende terreng. Det er av denne grunn viktig å ha tilgang på god medisinsk evakueringskapasitet, i første rekke gjennom tilgang på helikoptertransport. Medisinsk sett er kirurgisk behandling på et rolle 2-feltsykehus klart å foretrekke fremfor behandling ved det enkelte PRT. Har man derfor først helikopter tilgjengelig, og pasientens tilstand tillater det, vil man normalt fly pasienten direkte til sykehuset i Mazar-e-Sharif.

Forbedret legedekning innebærer høyere medisinsk beredskap for norske styrker ved at livreddende og skadebegrensende kirurgi kan gjennomføres i Meymaneh. Tilførsel av norske helikoptre reduserer evakueringstiden, og dette er spesielt viktig for styrkene som opererer langt fra hjemmebasen. Kombinasjonen av sikker tilførsel av kirurger i Meymaneh og norske helikoptre vil følgelig styrke sanitetstjenesten for de norske styrkene vesentlig.

Jeg har aldri lagt skjul på at oppdraget de norske soldatene og styrkene gjennomfører i Afghanistan, innebærer risiko, og trusselbildet kan endre seg også i tiden fremover. Uansett hvor god sanitetsberedskapen er, er oppdraget i Afghanistan risikofyllt. Vi gjør det vi kan for å ivareta sikkerheten for våre soldater, men samtidig vil det alltid være en risiko knyttet til det å delta i utenlandsoperasjoner.

Jeg har informert Stortinget løpende om de norske styrkebidragene til Afghanistan. I den sammenheng har jeg også redegjort for sikkerhetssituasjonen og de utfordringene våre soldater står overfor. I den utvidede utenrikskomiteen 4. oktober sa jeg også at legesituasjonen i Afghanistan til tider er ganske prekær, og at vi på det tidspunktet ikke klarte å oppfylle den sanitetskapasiteten som vi ønsker i Meymaneh. Jeg viste også til at det var satt i gang et samarbeid med sykehus for å forbedre rekrutteringen, men at det ville ta noe tid før den ordningen ville komme på plass. Det er denne rekrutteringen som nå følges opp.

Vi har, som jeg har vært inne på, satt i gang tiltak for å bedre rekrutteringen av kirurger til operasjoner i utlandet. Disse tiltakene er også omtalt i mitt skriftlige svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen tidligere denne uken, men jeg vil trekke frem de mest sentrale momentene.

Sammen med helse- og omsorgsministeren har jeg etablert en ordning for effektiv rekruttering av kirurger på kort sikt. Gjennom avtalen med Den norske legeforening, har vi sikret kirurger til Meymaneh i perioden frem til 1. april 2008. En viktig del av denne avtalen er fleksible vilkår som ivaretar både Forsvarets og den enkelte leges behov. Jeg har også gitt Forsvaret utvidede fullmakter, slik at de mer effektivt kan rekruttere leger. Disse tiltakene har som sagt gitt umiddelbar effekt.

Det er tidligere i år inngått en avtale mellom Forsvaret og Ullevål universitetssykehus om tilsetting av spesialister ved sykehuset som kan og skal tjenestegjøre i operasjoner i utlandet. Dette er for å gi Forsvaret en forutsigbar tilgang på kvalifisert personell til denne type tjeneste. Tilsettingsprosessen er i gang. I tillegg er avtaleverket rundt en tilsvarende ordning med Universitetssykehuset Nord-Norge under utarbeidelse. Sammen med helse- og om-

sorgsministeren har jeg tatt initiativ til å gjøre en felles innsats for at denne typen avtaler på sikt kan utvides til flere større sykehus i landet. Disse tiltakene vil styrke Forsvarets tilgjengelige sanitetskapasiteter.

Det er også innledet dialog med Den norske legeforening og andre foreninger som organiserer akademikere i Forsvaret, om ordningen med vernepliktige akademisk befal. Det er enighet om å inngå et samarbeid for å gjøre denne tjenesten mer attraktiv, særlig for leger, for derved å rekruttere flere leger til videre tjeneste i Forsvaret og til operasjoner utenfor Norge.

Forsvarsdepartementet og Forsvaret har arbeidet med å få på plass en avtale med Serbia. Landet har partnerskapsstatus med NATO og holder et høyt faglig nivå innenfor sanitetskompetanse. Det er sertifisert et antall kirurger og anestesileger for tjeneste sammen med norske styrker. Samarbeidet fremstod som meget lovende og det var derfor knyttet store forventninger til at dette kunne bidra til å løse utfordringene rundt legedekning i Afghanistan. Arbeidet var kommet så langt at serbiske leger var klare til å reise til operasjonsområdet, men manglende formell politisk godkjenning fra serbisk side stanset dette samarbeidet foreløpig. Forsvarsdepartementet har innledet en tilsvarende dialog med flere andre land.

I løpet av høsten 2007 er det også truffet tiltak for å bedre arbeidsvilkårene, og ikke minst mer gunstige rotasjonsordninger for leger som tjenestegjør i Forsvaret.

Jeg omtalte også i mitt brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen den avtalen som ble inngått mellom Den norske legeforening og Forsvarsdepartementet 18. november, om strakstiltak for rekruttering av kirurger til Meymaneh i perioden frem til 1. april 2008. Det er viktig å understreke at denne avtalen er mer enn en ordinær tariffavtale med Legeforeningen. Den sikrer en leveranse av kirurgiske tjenester på et høyt kompetansenivå og på en helt annen måte enn vi ville kunne oppnå ved en ordinær tariffavtale. De deltagende legene i ordningen, som alle innehar kompetanse og erfaring som traumeteamledere ved akuttmottak, koordinerer og administrerer ordningen i tett dialog med Forsvarets sanitet. De forplikter seg til å tjenestegjøre etter fastsatt plan og å dekke opp for eventuelt fravær slik at tjenesten er tilgjengelig i Meymaneh i hele avtaleperioden.

Dette er et kortsiktig tiltak. Jeg er svært fornøyd med at Forsvarsdepartementet og Legeforeningen er enige om en intensjon om at vi innen 1. april neste år skal få på plass en rammeavtale om lønns- og arbeidsvilkår for både kirurger og andre kategorier leger.

Jeg legger også vekt på at Legeforeningen, i den avtalen som er inngått 18. november, har forpliktet seg til å arbeide for at tjeneste i militære operasjoner i utlandet gjøres meritterende.

Jeg har med dette gjort rede for status når det gjelder den medisinske støtten for våre styrker i Afghanistan. Vi har i dag en tilfredsstillende legedekning i Meymaneh, ved at det kirurgiske teamet nå er fullt ut bemannet. I Mazar-e-Sharif har vi det tyske sykehuset, som sikrer en rolle 2-kapasitet. Vi har imidlertid fortsatt en utfordring i forhold til rekruttering av avdelingsleger til hurtigreaksjons-

styrken i Mazar-e-Sharif. Den avtalen som er inngått med Legeforeningen innebærer at vi vil gå i videre dialog for å finne tilfredsstillende løsninger også for denne gruppen, noe som vil kreve til dels andre typer incentiver og løsninger enn for kirurgene. Vi vil ha høyt fokus på denne saken i tiden fremover. Jeg vil imidlertid igjen presisere at en eventuell mangel på leger i denne styrken får konsekvenser for hva slags oppdrag som kan løses, eller utløse behov for støtte fra leger fra andre nasjoner.

Jeg vil også igjen understreke hvor viktig det er for den overordnede sanitetsberedskapen at vi nå får på plass egne norske helikoptre i Meymaneh fra mars neste år.

Som forsvarsminister finner jeg det selvsagt ikke tilfredsstillende at vi i perioder tidligere ikke har klart fullt ut å bemanne de ønskede legestillingene i Afghanistan. Det er også bakgrunnen for de strakstiltak, i tillegg til de langsiktige tiltak, som vi har satt i verk. Strakstiltakene har allerede gitt oss en bedre legedekning, og jeg har tro på at vår innsats også på lang sikt vil sikre oss den nødvendige medisinske og evakueringsmessige kapasiteten for våre styrker. Operasjoner vil alltid måtte ta hensyn til den tilgjengelige sanitetskapasiteten.

Det å sende norske soldater og offiserer i utenlandsoperasjoner er en av de vanskeligste og viktigste beslutninger vi står overfor. Som forsvarsminister har jeg et særlig ansvar for å påse at våre styrker er godt forberedt, godt utstyrt, godt ledet, og at de får god oppfølging i etterkant. Dette er et ansvar jeg tar svært alvorlig, og jeg kan forsikre Stortinget om at jeg har et kontinuerlig fokus på dette arbeidet.

Presidenten: Under henvisning til forretningsordens § 34a annet ledd vil presidenten nå foreslå at det åpnes for en kommentarrunde, slik at en representant fra hver partigruppe kan få ordet én gang i inntil 5 minutter, og statsråden et avsluttende innlegg på inntil 5 minutter.

Ingen innvendinger er kommet mot denne fremgangsmåte – og den anses vedtatt.

Signe Øye (A) [10:29:47]: Jeg vil takke forsvarsministeren for en grundig og god redegjørelse om legedekningen hos og sikkerhetssituasjonen for de norske styrkene i Afghanistan. Jeg håper også at denne redegjørelsen er tilfredsstillende for Stortinget, og at vi unngår politisk spill rundt et slikt alvorlig tema.

Per i dag har Norge 500 soldater i ISAF, og det er et samlet storting som står bak vårt engasjement i Afghanistan. Det er bra, for er det noe som er viktig for soldatene som sendes ut, er det å vite at vi støtter dem.

Å sende norske militære styrker til utlandet er en alvorlig beslutning, kanskje den mest alvorlige beslutningen vi som nasjonalforsamling er involvert i. Å gå inn i krigs- og konfliktområder er farlig, vanskelig og tidkrevende. Vi har ingen liv å miste, men det er en reell risiko for tap av liv. Hittil i år har vi mistet to soldater i Afghanistan.

Norske soldater som sendes ut for å bidra til konfliktløsning og fred, samt deres pårørende, skal vite at sikkerhet for soldatene er prioritet nr. 1. Soldatene skal ha tilgang til moderne materiell og utstyr samt ha en forsvarlig

helsemessig beredskap. Dette er noe vi alle er enige om. Jeg vet i hvert fall at vår forsvarsminister er genuint opp-tatt av våre soldaters ve og vel.

Forsvarsministeren har redegjort for at det er en prioritert oppgave å gi norske soldater som tjenestegjør i utlandet, en rask og forsvarlig behandling hvis det blir behov for medisinsk hjelp. Oppbyggingen av sanitetstjenesten i NATO-operasjoner er både et nasjonalt og et internasjonalt ansvar. Vårt PRT i Meymaneh skal være forsterket med et kirurgisk team for å kunne utgjøre en såkalt forsterket evakueringsakse. Etter at Norge trakk ut sitt feltsykehus fra Mazar-e Sharif i mars 2007, har legesituasjonen for de norske styrkene i Nord-Afghanistan blitt mer anstrengt. Men som vi har blitt orientert om, har man nå inngått en avtale som fram til april neste år sikrer at det er kirurger i Meymaneh. Behovet for kirurger er således i ferd med å bli dekket. Det er bra!

Samtidig gjenstår det altså en utfordring med hensyn til å rekruttere allmennleger til Mazar-e Sharif. Jeg vil imidlertid understreke at utfordringen med hensyn til å rekruttere medisinske spesialister på ingen måte har vært en ny problemstilling for oss som sitter i forsvarskomiteen. Disse utfordringene, som kan ha ført til operative restriksjoner, har vi i komiteen lenge vært klar over, bl.a. etter besøk hos Forsvarets sanitet i januar i år og vårt relativt nylige besøk i Afghanistan.

Så til et mer alvorlig spørsmål, som vi som storting også må ta inn over oss: Vil en bedret legedekning løse alle våre utfordringer i Afghanistan? Svaret på det er nei. Som vi har hørt i redegjørelsen, vil deltakelse i internasjonale operasjoner alltid innebære et element av risiko. Det kan vi ikke unngå. Vi må derfor dessverre innse at leger alene ikke er løsningen på alt.

Forsøker man å se nøkternt og objektivt på våre behov for sanitet og medisinsk kompetanse, er det først og fremst soldatene ute i felt som må ha den nødvendige kompetanse til raskt å stabilisere og håndtere skadede. Dernest er det behov for en raskest mulig evakuering til nærmeste sanitetsinstallasjon, fortrinnsvis et feltsykehus, hvor det nettopp er et tilstrekkelig antall medisinsk personell med spesialistkompetanse til å takle ulike typer skader. Av den grunn er den enkelte soldats sanitetskompetanse og tilgang på god medisinsk evakueringskapasitet vel så viktig, og antakelig viktigere enn ren nasjonal, norsk, lege/kirurgdekning hos våre styrker i Afghanistan.

Som forsvarsministeren har redegjort for, har våre styrker god sanitetskompetanse. Det er også besluttet å deployere tre helikoptre i Meymaneh fra våren 2008. Dette er antakelig det viktigste bidraget vi kan gi for å styrke våre soldaters sikkerhet, og det er noe jeg er godt fornøyd med.

Siv Jensen (FrP) [10:35:06]: Den viktigste grunnen til at Fremskrittspartiet ønsket denne redegjørelsen fra forsvarsministeren, var å skape klarhet i hva som vil skje nå og fremover med de norske bidragene i Afghanistan. Det har vært skapt mye usikkerhet om dette, ikke minst som følge av mye av den ordvekslingen som har vært i det offentlige rom.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har selv sagt en betydelig jobb når det gjelder å vurdere historien og fortiden, men vi anså det som helt avgjørende å skape klarhet i sikkerhetssituasjonen for de norske styrkene i Afghanistan. Jeg vil takke forsvarsministeren for at hun gav en redegjørelse på så kort varsel.

Vår oppfatning er at det virker som om situasjonen er rimelig under kontroll, i hvert fall på kort sikt. Jeg vil allikevel be forsvarsministeren om å avklare ytterligere hva som kommer til å skje etter 1. april, for ut fra alt det forsvarsministeren nå sa, står 1. april 2008 som vendepunktet, og som det store, nye og usikre tidspunktet når det gjelder de norske styrkene i Afghanistan. Dette vil jeg gjerne at forsvarsministeren tydeliggjør.

Gjennom denne brede redegjørelsen oppstod det også flere nye spørsmål, som jeg kanskje ikke skal reise nå, men som jeg i hvert fall vil be kontroll- og konstitusjonskomiteen om å se nærmere på. Ett er *når* helikoptrene som man nå har varslet skal komme til Afghanistan, faktisk dukker opp. Jeg hører forsvarsministeren opererer med begrepet «etter nyttår». Det er et flytende begrep, og det kunne være greit å få vite *når*.

Dernest henviser hun til at man i betydelig grad har støttet seg på Tyskland. Et spørsmål som jeg også mener det er naturlig å reise, er: Har Tyskland gjennom sitt ansvar hatt tilfredsstillende legedekning i denne situasjonen?

Det er selv sagt helt avgjørende at vi stiller opp med nødvendige ressurser for å gjøre situasjonen best mulig, særlig når vi alle erkjenner at dette er et veldig risikabelt og krevende oppdrag. Jeg vil bare understreke på Fremskrittspartiets vegne at vi stiller oss bak det norske engasjementet. Vi er opptatt av å skape størst mulig grad av sikkerhet og trygghet for våre styrker som er til stede i Afghanistan, men også for de pårørende her hjemme, som selv sagt ønsker den aller største sikkerhet og trygghet for sine. Det er også grunnen til at vi har denne runden i dag.

Jeg la merke til at forsvarsministeren understreket at i situasjoner hvor legedekningen ikke er tilfredsstillende, har man lagt betydelige begrensninger på soldatenes aktiviteter. Det er selv sagt bra av hensyn til sikkerheten, men det reiser også spørsmål i forhold til hvilke konsekvenser det får for de norske styrkenes oppdrag i Afghanistan, og i hvilken grad det vil gå ut over våre andre allierte som opererer i området. Uansett reiser denne situasjonen en rekke spørsmål.

Jeg har lyst til å avslutte med å si at jeg opplevde redegjørelsen som tilfredsstillende når det gjelder legedekning og sanitet på kort sikt, men jeg undrer meg litt over at man først nå nylig har klart å komme på ideen om å samarbeide med helse- og omsorgsministeren og Legeforeningen om å få på plass en tilfredsstillende ordning som angivelig skal gjelde frem til april. Det er påfallende at man ikke har klart å gjøre dette tidligere, og at man av den grunn har hatt en ustabil og vanskelig situasjon for norske styrker i Afghanistan gjennom mange måneder, men det får vi komme tilbake til ved en annen anledning. Vi har allikevel tenkt å konkludere med, i hvert fall for øyeblikket, at på kort sikt virker dette tilfredsstillende. Jeg vil imidlertid

understreke at forsvarsministeren bør klargjøre hva som etter hennes oppfatning vil skje etter 1. april 2008.

Erna Solberg (H) [10:40:17]: Jeg har lyst til å begynne der forsvarsministeren sluttet.

Det å sende ungdom ut for å bidra i militære operasjoner på vegne av vårt land, er en alvorlig sak for alle oss som er med på beslutningene om å gjøre det. Derfor er det nødvendig at vi sørger for at de er godt utstyrt, at de har god trening, og at de er i stand til å fylle oppgavene, men det er også nødvendig at de har et best mulig støtteapparat rundt seg når de sendes ut i den typen operasjoner. Det er vår forpliktelse som beslutningstaker å sørge for det. Derfor er det et tankekors at det åpenbart til tider har vært slik at det medisinske oppfølgingssystemet ikke har vært godt nok til at man fullt ut har kunnet løse de oppdragene man har vært sendt ut for å gjøre, tidligere. At det har hatt som konsekvens at man har sagt nei til enkelte oppdrag, synes jeg har vært en klok og nødvendig beslutning, men det er et tankekors at vi ikke har klart å fylle de oppgaver vi er bedt om av øvrige NATO-land eller andre organer, fordi vi har hatt mangler knyttet til oppfølging med legedekning og medisinsk personell.

Denne saken har flere sider, og noen av dem kommer til å bli tatt opp i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Jeg synes at den redegjørelsen vi har fått nå, har gitt grunnlag for å si at pr. dags dato har forsvarsministeren sagt at situasjonen er tilfredsstillende og god nok. Vi vet ikke hva som kommer til å skje etter 1. april, men det er en optimistisk tone, og man har tro på at ting da skal være på plass. Jeg vil gjerne at statsråden kommer tilbake til akkurat hvor mye og hva man tror vil være på plass til 1. april.

Uansett er det slik at når vi er deltakere i en NATO-operasjon, er vi deltakere i et nett hvor det er naturlig å lene seg på andre NATO-land – få støtte og hjelp fra dem. Vi vil ikke stille som krav at alt skal være operert av nordmenn der det er tilstedeværelse av nordmenn, men at våre norske soldater skal ha den medisinske oppfølgingen innenfor en NATO-struktur som er nødvendig, slik at ikke mangler gjør at man enten får begrensninger på operasjonsmønsteret, eller at man på den andre siden får større ulykker eller mindre oppfølging hvis noe skulle skje, fordi vi ikke har god nok dekning.

Dette er et alvorlig spørsmål, som Stortinget blir nødt til å følge nøye med på fremover, ikke minst med hensyn til hva vi får på plass etter 1. april, men kanskje også med hensyn til hvordan vi strukturerer og tenker om samarbeidet mellom Forsvaret og helsemyndigheter i årene som kommer. For det å hindre oss i å delta og å ta på oss oppdrag fordi vi ikke har god nok sanitet og oppfølging, er altså også et problem når vi er til stede for å utføre oppdrag. Andres sikkerhet blir mindre i den sammenhengen.

Min konklusjon er at det synes som om strakstiltakene er på plass, men ikke som om vi har fått til strukturer som gjør at dette ikke blir et gjentakende problem over tid. Den utfordringen ligger fortsatt hos statsråden, å få til de strukturene som gjør at vi ikke får gjentakelser av den situasjonen vi nå har hatt i iallfall minst ti uker, nemlig at

vi ikke har hatt god nok legedekning til at vi fullt ut har kunnet utføre de oppdragene som vi har fått.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:44:22]: Eg vil takke forsvarsministeren for ei god utgreiing. Ho har forklart at vi har rimeleg kontroll med situasjonen i dag og også fram til 1. april neste år. På ein god måte har ho òg stilt oss i utsikt at vi kan rekne med meir langsiktige løysingar. Dette arbeidet har ho starta på, og eg går ut frå at ho vil komme tilbake til Stortinget for å informere meir om det når arbeidet er slutført. Det ser ut som om vi har dette under god kontroll.

Det er også slik at det har vore ein disputt mellom forsvarssjefen og sanitetssjefen, som vil bli teken opp i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Vi her på Stortinget, som i fjor løyvde 50 mill. kr ekstra, innsåg at det var nødvendig med meir ressursar. Men det er klart: Vi frå Stortinget eller Regjeringa kan ikkje ringje rundt til norske sjukehus. Det føreset vi – og det forventar vi – at Forsvarets faglege leiging ordnar opp i. Eg skal derfor ikkje leggje meg opp i den disputten. Han vil bli teken opp i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Så er det slik at forsvarskomiteen lenge har visst om at vi har slite her. Derfor løyvde vi meir pengar, derfor besøkte vi også sjefen for Forsvarets sanitet på Sessvollmoen i januar i år, og vi var sjølv sagt også i Afghanistan og snakka med dei det gjaldt der, i leiren i Meymaneh.

Eg meiner at det er ikkje berre å få tak i legar. Og det er eingong slik at sikkerheita for soldatane byggjer på veldig mange ting. Soldatanes ve og vel byggjer på at det er godt rekrutterte folk, at dei har fått god opplæring, og at tryggleiken er på plass der han skal vere. Og kanskje det aller viktigaste for deira ve og vel er den oppfølginga dei får når dei kjem heim, for vi veit at ein del slit med seinskadar. Dei treng å få kontakt med Forsvaret for å få utgreidd kva dei har vore med på.

Det er også slik at det er viktig å legitimere dei oppdraga vi er ute på, best mogleg. Det viser seg å lønne seg på sikt. Det gjer at ein sikrar ei god rekruttering, ikkje berre frå Forsvarets egne, men òg frå helsetenesta. Vi veit at andre organisasjonar, som Raude Krossen, Legar Utan Grenser, Palestinafronten osv., ikkje har store problem med å rekruttere folk frå helsetenesta. Dei reiser ut for ei heilt anna løn også, men dei stiller opp. I samband med kirurgi er det litt vanskeleg, for det å vere kirurg ute på oppdrag med våre soldatar betyr at dei ikkje får utøvd yrket sitt. Det skal vi sjølv sagt vere glade for, at det er sjeldan dei får lov til å praktisere det dei kan. Det er for så vidt eit ibuande problem. Det er lettare dersom ein reiser ut med f.eks. Legar Utan Grenser. Der vil ein stå og operere nærmast til ein sovnar.

Kontakten som er etablert med dei norske sjukehusmiljøa, ser ut til å kunne gje resultat. Det skal vi vere veldig glade for.

Det er veldig bra at forsvarsministeren kjem hit til Stortinget, for vi har i dag fått meir innsikt i kva våre soldatar eigentleg held på med. Vi ser at dei såkalla MOT-teama, altså dei mobile operasjonsteama, reiser mykje rundt. Dei observerer, dei rekognoserer, og sjølv sagt tek

dei kontakt med ulike delar av lokalbefolkninga, først og fremst i Faryab-provinsen.

Så har vi fått høyre at det burde ha vore fleire pansra kjøretøy. Det kan i visse tilfelle gjere sikkerheita dårlegare – litt i forhold til det reint tekniske, dersom ein skulle kjøre på noko – men dersom ein kjører *for* pansra, vil ein ikkje kunne drive god nok etterretning eller kunne byggje eit godt nok nettverk for dermed å førebyggje eventuelle angrep. Så her er det eit tveggja sverd med omsyn til at ein kan pansrast så godt at ein dermed skaper usikre situasjonar, fordi ein dermed ikkje har oversikt over kva som skjer der ein er.

No er det også eingong slik at lege/kirurg ikkje er alt. Det såg vi ikkje minst under den siste tragiske hendinga, der det kom tydeleg og klart fram at dei som kom i bilen bak, hadde hatt ei veldig god og grundig opplæring i førstehjelp. Dei fekk stabilisert den såra og fekk sjølv sagt også teke kontakt, slik at vidare hjelp kunne komme. Så dette at sanitet er opplæring nr. 1 for dei fleste av soldatane, er også ein grunnleggjande del av arbeidet.

Tryggleiken for soldatane kjem vi sjølv sagt tilbake til fleire gonger. Eg er fornøgd med at statsråden også kjem til å komme hit og informere om dei meir langsiktige løysingane som må komme.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:49:38]: La meg først understreke at når Norge er med i Afghanistan, forankret i FN, er dette en meget krevende og viktig oppgave. Vi er der for å bidra til å sikre stabilitet og forhindre at Afghanistan blir en base for internasjonal terrorisme. Det er viktig for det første for å bidra til en økonomisk og sosial utvikling i landet, for det andre for å medvirke til den politiske nasjons- og statsbygging, og for det tredje: For at det i det hele tatt skal være mulig å få til de to førstnevnte prosessene, er det nødvendig med militær innsats for å sikre tilstrekkelig stabilitet. Derfor står vi bak Norges engasjement i Afghanistan.

For Kristelig Folkeparti er det en grunnleggende forventning at Forsvarets ledelse har en kontinuerlig og sterk fokusering på sikkerheten for våre soldater som deltar i dette oppdraget. Herunder er det en klar forventning at det til enhver tid er en medisinsk beredskap som sikrer rask og forsvarlig behandling når det er nødvendig.

Den siste tidens alvorlige hendelser har dessverre etterlatt tvil om hvorvidt dette er tilfellet. Det er en usikkerhet som vi ikke kan leve med. En forsvarlig helsemessig beredskap er avgjørende for liv og død for våre soldater. Det er bakgrunnen for at Stortinget har bedt om en rask redegjørelse fra statsråden her i salen. Det har vi fått, og jeg takker statsråden for det.

Jeg har registrert at den siste tidens press fra storting og media har resultert i en økt aktivitet fra statsrådens side. Det er bra at det etter dialog med Legeforeningen er blitt enighet om strakstiltak for rekruttering av kirurger. Det er bra at en anestesilege og en kirurg i disse dager har reist ned. Det er bra at det er inngått avtale med universitetssjukehusene om å sikre spesialister. Jeg forutsetter at man om nødvendig også vurderer bruk av utenlandske legespesialister. Og det er bra at tre norske helikoptre kom på plass tidlig neste år, slik statsråden opplyste om.

(Høybråten)

Samtidig er jeg nødt til å si at jeg synes det er påfallende hvordan utfordringer Forsvaret har slitt med over måneder og år, nå er løst nærmest i løpet av en langhelg. Det er påfallende hvordan de betydelige utfordringene for rekruttering av helsepersonell som forsvarsministeren har vist til, nå er håndtert i løpet av kort tid. Ja, det virker i det hele tatt som om det har vært en treghet, en mangel på proaktiv handling, for å sikre en forsvarlig medisinsk behandling for norske styrker, styrker som jevnlig er på skarpe oppdrag. Hvis det er tilfellet, er det alvorlig. Jeg må si at redegjørelsen etterlater et spørsmål om ikke mer kunne vært gjort før fra statsrådets side.

Det må understrekes at statsråden har ansvar for at våre soldater har en forsvarlig medisinsk beredskap, og den varierer ikke, verken med mediedekning eller med parlamentarisk oppmerksomhet. Den er et kontinuerlig ansvar, som er grunnleggende for å gi soldatene og deres familier den nødvendige trygghet. En slik vurdering må bygge på faglige vurderinger. Det er en medisinsk faglig vurdering hva som er forsvarlig medisinsk beredskap, og det er selvfølgelig en militærfaglig vurdering hva det er forsvarlig å gå inn i av oppdrag for våre styrker. Fortsatt gjenstår enkelte spørsmål knyttet til Forsvarets avtale med sjefen for Forsvarets sanitet, prosedyrene som ble valgt i saken, oppfølging av varslere i Forsvaret osv. Jeg er glad for at disse spørsmålene nå skal behandles videre i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og at vi forhåpentligvis gjennom denne redegjørelsen her i dag har fått skilt ut det helt nødvendige, aktuelle spørsmålet om forsvarsministeren og forsvarsledelsen har en tilstrekkelig kontroll på den medisinske beredskap og legedekning fra nå av og framover. Det har vært avgjørende å få avklart at de ansvarlige myndighetene er i stand til å sikre en forsvarlig beredskap framover for soldatene våre, både på kort og på lang sikt.

Jeg mener at forsvarsministerens redegjørelse sannsynliggjør at man nå tar de nødvendige grep, og at man vil følge opp situasjonen. Jeg har den forventning at Stortinget blir holdt orientert om hvordan dette går. Jeg har ikke minst den forventning at både forsvarsminister og forsvarsledelse for øvrig har en meget proaktiv holdning når det gjelder å løse de problemene som vi her har behandlet.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [10:54:32]: Jeg vil takke forsvarsministeren for en grundig og god redegjørelse om legedekningen og sikkerhetssituasjonen for de norske styrkene i Afghanistan.

Vår stabiliseringsenhet, PRT i Meymaneh, gjør en viktig jobb både for ISAF og for sivilbefolkningen i Nord-Afghanistan. PRT-konseptet innebærer at en rekke mobile observasjonsteam, MOT-team, opererer ut fra basen. MOT-ene har hele Faryab-provinsen som operasjonsområde og kan være flere dagsreiser unna leiren i Meymaneh. Deres oppgave er å holde kontakt med lokale myndigheter, som distriktsguvernører, politisjefer, eldreråd i landsbyene o.l. Dette gir et godt grunnlag for den nødvendige afghaniseringen som vi også jobber med. Denne måten å arbeide på understøtter den afghanske regjeringens autoritet, skaffer situasjonsoversikt og muliggjør ISAFs

nærvær over hele landet. Samtidig utgjør disse et viktig kontaktpunkt opp mot den sivile befolkningen, noe som igjen muliggjør større satsing på å bygge opp det sivile samfunn i det området der vi er lokalisert.

Norske soldater som sendes ut for å bidra til konfliktløsning og fred, samt deres pårørende, må være trygge på at sikkerheten for personellet er prioritet nr. 1. Dette gjør vi bl.a. ved å ha tilgang til best mulig moderne materiell og utstyr samt ved å ha en forsvarlig akuttmedisinsk beredskap. Vi kjenner også til at det i Norge er diskusjoner om hva som er en forsvarlig akuttmedisinsk beredskap. Vi vet at etter at Norge trakk ut sitt feltsykehus fra Mazar-e-Sharif i mars 2007, har Tyskland overtatt ansvaret for feltsykehuset, og dermed har legesituasjonen for de norske styrkene i Nord-Afghanistan blitt noe mer anstrengt. Men i en akuttsituasjon har Tyskland påtatt seg oppgaven med å bidra med nødvendig sanitetshjelp. Tidligere ble de kirurgiske teamene ved dette feltsykehuset også benyttet i Meymaneh. I denne perioden rullerte vi personell fra de kirurgiske teamene mellom Mazar-e-Sharif og Meymaneh.

Jeg tror det er naturlig å vurdere å bygge opp igjen en bedre sanitetstjeneste i Meymaneh, noe som vil bedre akuttberedskapen i området og samtidig kunne gi et tilbud om helsetjenester til lokalbefolkningen. Jo bedre forhold man har til sivilbefolkningen, jo bedre vil også den generelle sikkerhetssituasjonen være for våre soldater i området.

Jeg har merket meg at Forsvaret fokuserer på den enkelte soldats sanitetskompetanse i tillegg til tilgang på god medisinsk evakueringskapasitet. Senterpartiet er derfor tilfreds med at det er besluttet å deployere tre helikoptre i Meymaneh fra våren 2008. Det er antakelig det viktigste bidraget vi kan gi for å styrke våre soldaters sikkerhet, noe vi er godt fornøyd med.

Det å sende norske soldater og offiserer til utenlandsoperasjoner er en av de viktigste, men samtidig en av de vanskeligste beslutningene vi står overfor. Det er viktig at våre styrker er godt forberedt, godt utstyrt, godt ledet, og at de får god oppfølging i etterkant. Jeg forstår forsvarsministeren slik at hun tar dette ansvaret meget alvorlig, og det er vi tilfreds med.

Trine Skei Grande (V) [10:59:45]: Jeg vil takke statsråden for redegjørelsen og takke Presidentskapet som fikk dette så fort på dagsordenen.

Det å sende soldater i krig er den mest alvorlige, den viktigste og den vanskeligste avgjørelsen man tar i en folkevalgt forsamling og i et parlament. Derfor må vi som folkevalgte gjøre alt som står i vår makt for å sikre at soldatene kan gjøre den jobben de er sendt av oss for å gjøre, på en best mulig måte, med et størst mulig sikkerhetsnett rundt seg.

Venstre synes det er tilfredsstillende at statsråden sier at de tiltakene man har satt i gang i det siste, har fått umiddelbar effekt. Det er et annet organ her i Stortinget som skal jobbe videre med hvorfor disse tiltakene ikke har vært satt i gang før. Men Venstres bekymring, i likhet med flere andres her, er hva som skjer etter 1. april. Statsråden

må forsikre oss om at trykket blir holdt, og at oppgavene blir løst også etter 1. april.

Venstre synes det er positivt at man har lagt seg på en profil med samarbeid med andre land for å løse disse oppgavene. Det er både fornuftige og gode løsninger, også det at man kansellerer oppdrag hvis man ikke har god nok sikkerhet bakover. Det som bekymrer Venstre, er at man ikke alltid ser at den største utfordringen de siste ukene ikke nødvendigvis har vært knyttet til operasjoner. Man lever hele tida i en krigssituasjon, og trusselen kan også være der når man er på vei til skytetrening, ikke bare når man er på vei til det som kan bli skarpe trefninger.

Venstre vil også bemerke at det er viktig at man har riktig materiell, ikke bare riktige folk, rundt seg. Det har også blitt reist spørsmål om vi har de riktige helikoptrene og flyene for å få gjort denne jobben – ikke bare om vi har dem, men om vi har de riktige typene. Så jeg vil også be statsråden om en vurdering av om helikoptermateriellet er det som er det riktige og det nyttige for dem vi har sendt ut for å gjøre en jobb.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:02:40]:

Jeg vil takke for den støtten som Stortinget bredt gir til de norske soldatenes oppdrag i Afghanistan. Det betyr mye for dem som er ute.

Jeg skal kommentere noen av de innleggene som er kommet.

Det er mange som sier at de er tilfreds med de tiltakene som er gjort på kort sikt. På lengre sikt vil jeg spesielt vise til den avtalen som tidligere er inngått mellom Forsvaret og Ullevål universitetssykehus, og som nå også skal utvides til å gjelde flere andre sykehus, i første omgang Universitetssykehuset Nord-Norge. Forhåpentligvis skal vi få de samme kontraktene med andre sykehus rundt i landet. Vi er godt i gang med det arbeidet, og jeg har tro på at det skal gi effekt.

Så til dialogen med Den norske legeforening og andre foreninger som organiserer akademisk befal, om ordningen for vernepliktig akademisk befal. Her er det også inngått samarbeid for å gjøre denne tjenesten mer attraktiv, for derved å kunne rekruttere flere leger til videre tjeneste i Forsvaret.

Når det gjelder det internasjonale sporet, som flere har vært inne på, har vi et veldig godt samarbeid med Serbia – vil jeg si – og vi hadde i lang tid veldig stor tro på at det skulle gi oss effekt. Men det ble stoppet av formelle grunner – ikke i Norge, men i Serbia.

Det har vært spørsmål om helikoptrene, og når de kommer på plass. Helikoptrene vil komme på plass i mars/april. De helikoptrene Norge har, er noe annerledes enn helikoptrene som Tyskland har. Tyskland har store helikoptre, som nærmest er flygende hospital for evakuering. Tyskland har også et veldig godt sykehus i Mazar-e-Sharif, som støtter våre styrker og har det som oppgave. Det er svært viktig for oss. Dette hospitalet var det jo tidligere Norge som hadde ansvaret for. Nå er det Tyskland som har det.

Vi sier veldig klart at dersom vi ikke har medisinsk kapasitet tilgjengelig før en operasjon, vil vi begrense den

operative aktiviteten. Det er det den lokale sjef som avgjør. Den begrensningen i aktivitet har ikke hatt noen konsekvenser for våre allierte, for spesielt i Faryab-provinsen er det slik at det bare er Norge som opererer, gjennom denne stabiliseringsstyrken og MOT-teamene som opererer i provinsen. Når det gjelder Mazar-e-Sharif, har det vært begrensninger også der på om man overhodet kunne operere, men der har man hatt større tilgang på leger, spesielt fra Tyskland.

Jeg er blitt spurt: Hvorfor har ikke dette skjedd før? Jeg må si at jeg forstår spørsmålet. Jeg skulle egentlig ønsket at dette hadde løst seg tidligere, for det har blitt iverksatt en rekke tiltak, som jeg nå har prøvd å understreke. Dessverre har de av ulike grunner ikke gitt de resultatene som vi hadde håpet på. Det var derfor helt nødvendig for meg å gripe saken an på en annen måte.

Representanten Trine Skei Grande ber meg forsikre at trykket blir holdt oppe. Det skal det bli. Når det gjelder de riktige flyene, eller helikoptrene, er det klart at vi har de helikoptrene Norge har, i Forsvaret – det er ikke andre slike kapasiteter tilgjengelig. Men de helikoptrene som vi vil bruke i Afghanistan, har også en ambulanskapasitet, selv om den er noe mer begrenset enn det Tyskland har. Likevel ser vi dette som en forbedring med hensyn til tid.

For øvrig skal jeg forsikre om at jeg skal holde trykket høyt på denne saken.

Presidenten: Debatten om saken på tilleggsdagsordenen er avsluttet.

Presidenten vil foreslå at forsvarsministerens redegjørelse om legedekning for norske styrker i Afghanistan vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Vi går så til den ordinære dagsordenen, nr. 19.

S a k n r . 1

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. S. nr. 32 (2007-2008))

Stortingspresident Thorbjørn Jagland [11:08:43]:

Jeg viser her til innstillingen fra Presidentskapet, som går ut på at vi følger den anbefaling som kommer fra lønnskommisjonen.

Jeg minner bare kort om at årsaken til at vi fikk en lønnskommisjon, var jo at vi skulle komme vekk fra den ordningen vi hadde med at Presidentskapet skulle fremme et forslag til stortingsrepresentantenes og statsrådenes lønninger overfor Stortinget. Vi ønsket at en uavhengig kommisjon skulle fremme det forslaget, men det ligger selvfølgelig inne at Stortinget til slutt må bestemme. Presidentskapet har jo i alle disse årene etterpå fulgt lønnskommisjonens innstilling, nettopp fordi vi ønsket at en uavhengig kommisjon skulle være den som i realiteten avgjorde dette. Det er det vi også gjør nå. Hvis vi fremmer et annet forslag, innebærer det i virkeligheten at vi går tilbake til det gamle systemet, at Stortingets presidentskap må fremme et forslag og avgjøre det her i salen senere.

Jeg har også lyst til å vise til at lønnskommisjonen konstaterer at særlig stortingsrepresentantene, men også statsrådene, har sakkert akterut, og har hatt en svakere lønnsutvikling de siste fem årene enn lønnsutviklingen ellers i samfunnet. Jeg har lyst til å referere de faktiske tall som ikke godt nok kommer fram i innstillingen fra lønnskommisjonen. For alle lønnstakere i Norge har lønnsutviklingen i perioden 2001–2005 vært på 22,9 pst. Det har også vært tilfellet for industriarbeidere som gruppe. For funksjonærer har lønnsutviklingen vært på 25,7 pst., og for statsansatte på 23,8 pst. For stortingsrepresentantene har lønnsutviklingen vært på 17,7 pst. i denne perioden, altså et avvik på 5,2 pst., mens for statsrådene har avviket vært på 3,6 pst. Jeg vil ikke sammenlikne med lederlønnsutviklingen i næringslivet, for den har i mange henseende løpt litt løpsk, men jeg kan nevne at for ledere i bedrifter med mellom 100 og 250 ansatte har lønnsutviklingen vært på 41,5 pst., altså mer enn dobbelt så mye som det vi snakker om for stortingsrepresentantene.

Jeg vil så referere fra et brev som LO har sendt til Presidentskapet, som i virkeligheten innebærer en klargjøring av hva vi snakker om i forhold til andre grupper. De skriver i dette brevet:

«For inneværende år ble virkningen av denne mangelen at lønnsveksten fremsto betydelig høyere enn den faktisk er.»

Og så skriver de hvorfor:

«Fordi man unnlater å beregne lønnsveksten for kalenderår, ga man grunnlag for et overdrevent oppslag i Dagens Næringsliv. Det meldte om en lønnsvekst på 6,9 pst. Dersom man beregner oppgjøret slik det gjøres for de brede avtaleområder, vil det riktige tallet være 4,7 pst. (i årslønnsvekst fra 2006 til 2007).

Med tilsvarende regnemåte vil imidlertid overhenget til 2008, som står sentralt for partene, bli på 5 pst. Dette sammenfaller ganske nøyaktig med lønnsvekstforutsetningene i Nasjonalbudsjettet.»

Det som foreslås her, er i virkeligheten en lønnsutvikling slik den er for andre grupper. Men lønnskommisjonen har jo understreket, som jeg har redegjort for, hvorfor stortingsrepresentantene og statsrådene har sakkert akterut ganske betydelig i forhold til det som er den alminnelige lønnsutviklingen i samfunnet. Og her snakker jeg ikke om lederlønnsutviklingen, jeg snakker om den alminnelige lønnsutviklingen i samfunnet.

Hvis man skulle gjøre det som mindretallet i Presidentskapet foreslår, at stortingsrepresentantene og statsrådene bare skulle få kronetillegg, mens alle andre i samfunnet skulle få prosenttillegg, kan man jo spørre seg hvor lenge det skulle vare før Stortinget på en måte hadde kommet i en lønnsituasjon som er fullstendig annerledes enn det vi har vært vant med i hele etterkrigstiden. Det ville over tid rett og slett ikke være ansvarlig, etter min oppfatning, at landets øverste politiske organ, den folkevalgte forsamling, skulle ha en slik utvikling.

Ågot Valle (SV) [11:13:40]: Som det går fram av innstillinga, vil SVs stortingsgruppe stemme mot den

foreslåtte lønnsøkninga, eller økning av godtgjørelse, som det jo egentlig heter offisielt.

Både stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer hører til de ti prosentene som har høyest lønnsinntekt. Vi mener at det å ha en all right lønn skal gjenspeile at vi er folkevalgte, og at de fleste av oss gjør en god jobb. Vi er også ombudspersoner, og vi mener at vi ligger på et lønnsnivå som lar seg forsvare, og som er godt nok, også ut fra rekrutteringsbehov, som i hvert fall har vært et argument tidligere.

Jeg ser av bergensavisene at bergenspolitikere bruker en økning av stortingslønna som argument for økt lønn til ordførere og andre heltidspolitikere. Forslaget om økt stortingslønn er dermed med på å øke lønnsгалoppen for andre folkevalgte. Så kan en si at bergenspolitikere og andre politikere har et sjølstendig ansvar. Ja, det er helt riktig, men det har også vi. Dette er grunnlaget for at vi vil stemme imot forslaget i dag.

For oss i SV er det et mål å redusere forskjellene i samfunnet. Et bidrag til reduserte forskjeller er et lønnsoppgjør som gir mest til dem som har minst. Det kan gjøres ved å gi et likt kronetillegg. Likt prosenttillegg gir faktisk flere kroner til høytlønte enn til lavtlønte, og øker dermed forskjellene. Det er bakgrunnen for forslaget vårt for å gi lønnskommisjonen klarere retningslinjer – retningslinjer som sikrer at reguleringa blir i samsvar med gjennomsnittlig lønnsøkning i kroner.

Så er det viktig, det som stortingspresidenten sa, at det alminnelige er å måle gjennomsnittlig i forhold til prosenttillegget. Det er helt riktig, men det er ikke noe argument for at ikke vi kan gå foran og snu denne utviklinga, og dermed være med på å redusere forskjellene i samfunnet.

Så har jeg lyst til å kommentere pensjonsordninger, for det har vært en gjenganger fra vår side. Vi har vært en pådriver for å få pensjonsordningene til stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer i samsvar med vanlige pensjonsregler. Det er mange grunner til å si at dagens pensjonsordninger står i ganske sterk kontrast til det vanlige lønsmottakere har, bl.a. at de er regulert i forhold til den til enhver tid gjeldende stortingslønna.

For oss er det viktig at de ordningene vi har, oppfattes som rimelige blant folk. Og det er jo blant folk politikere skal ha tillit. Nå er vi ganske tilfredse med at det er satt i gang et arbeid for å få til endringer. For oss er det helt avgjørende at den premissen, at våre pensjonsordninger er i samsvar med vanlige pensjonsordninger, ligger til grunn.

Jeg tar opp det forslaget som vi også har tatt opp i Presidentskapets innstilling.

Presidenten: Representanten Ågot Valle har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Berit Brørby (A) [11:17:28]: Jeg har lyst til, bare for protokollens skyld, å referere til hva de andre folkevalgte i Norge har i lønn, eller i godtgjørelse – for vel er vi 169 i denne sal, men det er altså 431 ordførere, en rekke fylkesordførere, fylkesvaraordførere og ikke minst fylkesråder som er fulltids folkevalgte, og som har godtgjørelse for

det, selvsagt. Når man f.eks. har sett på syv forskjellige byer, er laveste godtgjørelse for ordføreren i Bodø, på 650 000 kr, mens Stavanger-ordføreren har 810 000 kr. Statssekretærene f.eks., bare for å ta den gruppen, har altså før denne reguleringen 638 000 kr, mens vi har 612 000 kr.

Så jeg vil bare ha det til protokollen: Det er en rekke andre sammenligninger her som viser at stortingsrepresentantenes godtgjørelse på ingen måte er lønnsledende, som man kanskje har fått inntrykk av i den offentlige debatt.

Karin Andersen (SV) [11:19:07]: Jeg har et par kommentarer til noe av det som har blitt sagt i debatten, bl.a. at når lønnskommisjonen har gitt en innstilling til Stortinget, må Stortinget følge den, uansett. Jeg må si at det er en påstand som jeg ikke kan slutte meg til. Jeg oppfatter det vel ikke slik at Stortinget er fri for det ansvaret man har, for den beslutning man tar, uansett hvem som rår oss til å ta en beslutning. Lønnskommisjonen ble opprettet, etter mitt syn, for at Stortinget skulle fri seg fra ubehaget med å vedta sin egen lønn. Det må vi, uansett, så det må vi stå for.

Jeg er enig i at stortingsrepresentanter skal ha en god lønn, og det har vi. Det er ingenting i situasjonen i dag som tilsier at det er nødvendig, eller at det er behov for denne økningen. Etter mitt syn er det en helt unødvendig bruk av penger. Det har også vært argumentert mot at man skal bruke kronetillegg. Noen av oss har jo en fortid i andre forsamlinger, der man har drevet med lønnsoppgjør. Der har det vært et godt prinsipp – i hvert fall i deler av arbeiderbevegelsen – at kronebeløp er det som fordeler mest rettferdig. Det er faktisk det man lever av. Det er for lønningen eller trygda man skal kjøpe det man trenger. Når vi bruker prosentregning, vet alle at prosenter av et lite beløp blir få kroner, prosenter av et stort beløp, som vår lønning, blir mange kroner – og da øker faktisk forskjellene i kjøpekraft ganske dramatisk.

Når vi nå er i en situasjon der det går så det suser i samfunnet og alle har behov for å sammenligne seg med noen som tjener mer enn seg, og leter fram, for å si det slik, de folkevalgte og de personene som tjener mer enn seg, kunne det kanskje være et poeng for Stortinget å gå foran. En bør heller sammenligne seg med alle de meget velutdannede, velskolerte, kloke og dyktige menneskene som skal bemanne en hel rekke viktige stillinger i dette samfunnet, og som vi som storting og myndigheter er helt avhengige av også har en forståelse for det lønnsnivået som ledere bevilger seg – og at forskjellene på et vanlig lønnsnivå i samfunnet og lønnsnivået til politiske ledere ikke blir for stort.

Så jeg mener det hadde vært et veldig godt bidrag fra Stortingets side å si nei takk til denne lønnsøkningen nå, og se på systemet med hvordan man øker lønningene – altså med kronetillegg og ikke prosenttillegg – og, selvfølgelig, som representanten Ågot Valle sa, gå gjennom pensjonssystemet vårt. Det er store endringer på gang når det gjelder pensjonssystemet for absolutt alle andre, og jeg tror det vil være minimal forståelse i befolkningen hvis ikke de endringene som gjelder alle andre deler av befolkningen, også skal gjelde dem som er politikere, i storting og i regjering.

Stortingspresident Thorbjørn Jagland [11:22:54]:

Jeg har bare behov for å klarlegge at jeg ikke sa at Stortinget må følge lønnskommisjonens innstilling. Jeg ordla meg ikke sånn. Jeg sa at hvis vi skulle fremme et annet forslag, er det i realiteten å ta tilbake den situasjonen vi hadde, der Presidentskapet fremmer forslag til lønnsøkninger for Stortinget, som Stortinget så vedtar. Stortinget vedtar også nå sine egne lønninger, men vi har fått et system der andre på grunnlag av visse beregninger og vurderinger fremmer et forslag for Stortinget om hvilke lønninger vi skal ha. Flertallet i Presidentskapet ønsker at vi skal beholde det systemet i stedet for å gå tilbake til det vi hadde.

Vi husker hvordan det var. Da fikk vi med jevne mellomrom behov for en betydelig justering av våre lønninger, fordi man ikke tok det ansvar det var å følge med i utviklingen. Dette er ikke å fri seg fra et ubehag. Det er rett og slett å sørge for at en uavhengig instans sier noe om hva slags lønn man mener stortingsrepresentantene bør ha.

Når Karin Andersen sier at vi skal sammenlikne oss med en rekke andre dyktige yrkesgrupper, har jeg her prøvd å redegjøre for at lønnsutviklingen for alle de gruppene som det vises til, har vært betydelig større i inneværende år enn det som har vært tilfellet for stortingsrepresentantene. Det er altså et avvik på 5,2 pst. Jeg snakker ikke om lederlønnsutviklingen verken i staten eller i det private næringslivet. Jeg snakker om den alminnelige lønnsutviklingen for vanlige lønsmottakere.

Når det gjelder pensjonssystemet, har Presidentskapet gått til det skritt å nedsette et utvalg for å gjennomgå det. Jeg helt enig med Karin Andersen i at det er et stort behov for å gjennomgå det, når alle andre grupper får sitt pensjonssystem gjennomgått.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 647)

S a k n r . 2

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om kringkasting i en digital fremtid (Innst. S. nr. 24 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 30 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) [11:26:34] (ordfører for saken): Det er bred enighet i komiteen om at St.meld. nr. 30 for 2006-2007, Kringkasting i en digital fremtid, gir en god faktafremstilling av et stort og krevende felt. Komite-

teen har gjennomført en grei behandling av meldingen, og jeg forutsetter at de enkelte partier redegjør for sine standpunkter. Jeg kommer således til å bruke resten av mitt innlegg til å beskrive Høyres ståsted.

Hovedinntrykket av det som beskrives i meldingen, er at Regjeringen følger de lange linjene i mediepolitikken. Her er det ingen veldig store overraskelser eller spesielt grensesprengende forslag. For så vidt som meldingen, med unntak av spørsmål knyttet til NRK, kommer med relativt få konklusjoner, kunne det kanskje være rom for en litt mer spenstig tilnærming. I en tid med store teknologiske omlegginger bør vi ta oss tid til å orientere oss langs flere parallelle spor. Vi vet nemlig ikke hvor utviklingen kommer til å gå.

Eksempelvis hadde vi håpet på klarere signaler i forhold til spørsmålene omkring vertikal integrering. Dette er et viktig tema der aktørene i markedet trenger tydeligere signaler om hvilken kurs vi kommer til å følge i fremtiden. Den vanligste tilnærmingen er her å søke å unngå den vertikale integreringen gjennom å pålegge et skille mellom hvem som leverer innhold, og hvem som eier infrastruktur. Meldingen viser her til en gjennomgang av medieeierskapsloven. Høyre tror nok at det vil være vel verdt å bruke tid på også å finne andre tilnærminger, selv om EU gir klare signaler i den retning. Vi ser gjerne at man f.eks. også utreder et system der man tar utgangspunkt i at innhold skal ha fri adgang i alle nett, uavhengig av netteier, eventuelt supplert med regulering av pris for ferdsele på nettet, altså en parallell type tenkning til den vi har for strømleveranser. Jeg håper at Regjeringen i det videre arbeidet med spørsmålet også tar med dette utgangspunktet.

Høyre støtter Regjeringens linje om en mykere tilnærming til digitalisering når det gjelder radiomedia. Vi støtter også de signaler som er gitt i forhold til nye og mer bærekraftige konsesjonsordninger for lokalradio.

Meldingen er for øvrig i stor grad konsentrert om spørsmål knyttet til statens styring av NRK. Høyres utgangspunkt er at en offentlig allmennkringkaster blir svært viktig i fremtiden – dette primært ut fra de tradisjonelle mediepolitiske hensyn knyttet til en god, variert offentlig samtale. I tillegg kommer også i stadig sterkere grad mer kulturpolitisk anlagte hensyn i forhold til NRKs rolle når det gjelder ivaretagelse av norsk hjemmeproduksjon av innhold, norskbasert nyhetsformidling og norsk språk osv. NRK spiller kort og god en viktig rolle i helheten av norskbaserte innholdsleverandører, en rolle vi altså tror blir viktigere.

Dagens organisering av NRK er i betydelig grad motivert av ønsket om at NRK skal ha en selvstendig stilling i forhold til staten som eier. Dette er også en viktig begrunnelse for ordningen med tv-lisens. Høyre mener det i fremtiden vil bli svært viktig at NRK skal opprettholde en sterk integritet i forhold til den statlige eier. Vi er derfor litt betenkt over summen av de mange rapporteringsrutiner og styringsmekanismer som er foreslått, noe jeg skal komme tilbake til.

Det er alminnelig enighet om at NRK står overfor krevende omstillinger forbundet med den raske utviklingen i

mediefeltet. Endrede teknologiske løsninger, konkurranseforhold og brukervaner kommer til å fordre fremsyn, høy utviklingskompetanse – teknologisk som innholdsmessig. Høyre er opptatt av at NRK skal lykkes i å være et lokomotiv i disse sammenhengene. Detaljstyring og stramme rutiner for utøvelse av eiermakten er da neppe et særlig inspirerende utgangspunkt. Høyre forutsetter at det alltid vil være et godt tillitsforhold mellom NRKs styre og departementets politiske ledelse som generalforsamling. Så vel eier som styre har selvsagt full anledning til å føre aktuelle saker opp på sakskartet. I dette perspektiv mener Høyre meldingen går vel langt i forhold til omfanget av hvilke saker som skal fremlegges på generalforsamlingen. Spesielt viser vi her til spørsmål om tiltak som kan få innvirkning på NRKs allmennkringkastingstilbud eller for øvrig ha nær sammenheng med dette. Høyre er kort og godt bekymret for at NRKs armslag blir for lite.

Høyre støtter for øvrig hovedtrekkene i meldingen. Jeg vil komme tilbake til noen spesielle forhold i et senere innlegg.

Hans Frode Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Espen Johnsen (A) [11:31:45]: Det er brei einighet om det aller meste i denne innstillinga. Størstedelen av opposisjonen støtter regjeringspartia i det aller meste av betydning. Det er bra. Det er selvsagt gledeleg for Arbeidarpartiet og regjeringspartia at det er stor tilslutning til vår politikk, men aller viktigast er det at det sikrar stor og brei oppslutning om behovet for ein sterk allmennkringkastar og i framtida.

Utviklinga på mediefeltet gjer det nødvendig med nye og endra rammevilkår. Meldinga er ein god og grundig gjennomgang av dei utfordringane vi står overfor i åra som kjem, og gjennom meldinga og innstillinga frå komiteen har vi tydeleggjort og klargjort vilkåra det skal jobbast ut frå.

NRK har stor plass i meldinga. Det er ikkje overraskande – tvert imot. Ser vi bort frå Framstegspartiet, er alle andre einige om behovet for og betydninga av eit sterkt NRK også i framtida, finansiert gjennom det offentlege. NRK er landets viktigaste kulturinstitusjon, som er heilt avgjerande for formidling av kultur, språk og nasjonal identitet. I denne innstillinga er det tydeleg at dei aller fleste ønskjer at det skal fortsetje.

Sjølv om både dei teknologiske endringane og konkurranseforholda endrar seg raskt slik at snart alle no bl.a. får eit tilbod om langt fleire kanalar enn det ein har i dag, endrar ikkje det behovet for eit sterkt NRK med klare forpliktingar – både i forhold til by og land og i forhold til breie og smale grupper.

Framstegspartiets innfallsvinkel – som eg ikkje har problem med å skjønne at dei har – vil føre til eit snevrare, dyrare og dårlegare medietilbod for alle. Men for den som berre legg konkurranse- og kost-nytte-vurderingar til grunn for sin kulturpolitikk, skjønner eg at NRK spesielt, og allmennkringkastarar generelt, heilt sikkert er eit problem. Noko av det mest gledelege med innstillinga er der-

for at dei andre borgarlege partia så klart markerer avstand til Framstegspartiet – og i staden er einige med oss.

Vi har her i landet ei kjempestor oppslutning om den viktigaste allmennkringkastaren – både politisk og i befolkninga. I knapt noko anna land kan ein finne maken. Det skal NRK merke seg og forvalte den tilliten på ein god og truverdig måte, også framover.

Regjeringa har no lagt fram ei eiga melding om ein allmennkringkastingsplakat for NRK. Plakaten uttrykkjer på ein god måte dei forventingane og dei krava vi har til NRK, og vil gjere det lettare med ei god overordna styring. Vi har no klargjort dei vilkåra NRK skal jobbe etter, vi har klargjort kva NRK skal halde seg til, anten det gjeld sjåaroppslutning, omsyn til barn og unge, behovet for å sikre eit godt tilbod til alle delar av befolkninga, eller det er i forhold til NRK sine kommersielle aktivitetar.

I tillegg til NRK som den offentleg finansierte allmennkringkastaren er det også viktig med konkurrerende private kanalar innan allmennkringkasting. TV 2 tek vare på den funksjonen i dag. Når TV 2s konsesjonsperiode går ut, må vi finne andre måtar for å sikre at meir kommersielle aktørar kan bidra til eit breitt allmennkringkastingstilbod. Eg trur det kan vere interessant for private kanalar å få sikra ein plass i det digitale bakkenettet mot at ein tek vare på allmennkringkastingsforpliktingar. Det er derfor bra at Regjeringa vurderer å innføre ei slik ordning.

Eg ser av innstillinga at opposisjonen meiner det er nødvendig med ein brei gjennomgang av arbeidsfelt og formell stilling for tilsyna. Konklusjonen deira er klar: Tilsyn skal vere – for å sitere innstillinga – «i størst mulig grad (...) uavhengig av det respektive departement». Det standpunktet, skjønar eg, vara i omtrent to dagar for enkelte. For skal vi tru det som står i avisene om dagen, er det viktigaste no å få til meir direkte styring frå departementet, iallfall knytt til kjøp av enkeltkanalar på den eine distribusjonsplattforma.

Eg meiner vi gjer lurt i å ha ei noko meir prinsipiell tilnærming til styring av og myndigheit lagt til ulike tilsyn, anten det er Medietilsynet eller andre. Det som vi alle derimot er einige om, er at ein bør kome fram til ordningar som gjer at vi som forbrukarar kan velje enkeltkanalar vi vil abonnere på, uavhengig av kva slags plattform vi brukar. Det er derfor viktig at Regjeringa set i gang eit slikt arbeid. Kva slags innverknad det vil ha på mediemangfaldet, f.eks. nisjekanalane sin posisjon, og kva slags innverknad det vil ha på prisen for forbrukarane, er nokre av spørsmåla vi treng svar på – i tillegg til dei reint tekniske og praktiske utfordringane. Vi må greie å vareta både forbrukaromsyn knytte til pris og forbrukar- og kulturomsyn knytte til mangfald innanfor mediefeltet.

Den teknologiske utviklinga gjer det nødvendig med ein gjennomgang av medieeigarskapslova. I dag er det ikkje noka regulering av vertikal integrasjon. Tidlegare har ein konkludert med at ein ikkje ønskjer ei slik regulering. Men verkelegheita endrar seg fort, og no må vi derfor få vurdert om det er nødvendig å utvide lova på det området. Det same gjeld i forhold til elektroniske media som nett-aviser og web-tv. Dette er kompliserte og viktige spør-

mål som Regjeringa no har teke initiativ til å greie ut og få svar på.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:37:24]: Fremskrittspartiet synes ikke denne meldingen anviser noen tydelig omlegging av mediepolitikken, men at man snarere følger i gamle spor i eksisterende virkemiddelapparat.

Mye taler for at man kunne ha drøftet mer omfattende endringer, eksempelvis i spørsmål knyttet til tilsynsmyndighetene, vertikal integrering, plattformnøytrale virkemidler og finansiering.

Fremskrittspartiet har flere ganger påpekt at vi mener at medieeierskapsloven ikke har fungert etter hensikten, og at de begrensninger loven i dag legger for eierskap, ikke gir tilfredsstillende løsninger i forhold til utviklingen av dagens mediemarked. Vi mener at man på disse områdene vil oppnå tilfredsstillende løsninger med utgangspunkt i konkurranseloven.

NRK er sentral i norsk mediehverdag og i denne innstillingen. Fremskrittspartiet la frem sitt syn på NRK i Dokument nr. 8:11 for 2006-2007, om omorganisering av Norsk rikskringkasting og avvikling av ordningen med fjernsynslisens.

NRK har i mange år hatt monopol på kringkasting av tv og radio. Monopolet har vært begrunnet med at kun et lisensfinansiert monopol vil kunne gi riksdekkende allmennkringkasting av god kvalitet. Dette monopolet har gradvis blitt brutt opp. En flora av lokale og nasjonale radiostasjoner sammen med flere riksdekkende kommersielle tv-kanaler, har vist seg levedyktige. Ved konsesjons-tildelinger har det ofte blitt stilt krav til innhold, og i noen slike tilfeller har kravene i realiteten medført nye allmennkringkastingskanaler.

Den store økningen i radio- og fjernsynstilbudet har gitt forbrukerne en stor frihet til å velge. Utviklingen viser også at friheten i eteren stimulerer til mangfold og til kvalitet.

Fremskrittspartiet mener det er viktig at myndighetene legger til rette for en god konkurranse mellom leverandører av kringkastingstjenester til forbrukerne. Vi mener videre at konkurranse innenfor radio- og fjernsynsbransjen hemmes av at markedet i stor grad domineres av det tidligere statsmonopolet. Dette skyldes i særlig grad de investeringer fellesskapet har gjort i denne virksomheten, og den finansieringsordningen man har for NRKs virksomhet. Dette syn underbygges av den kraftige ekspansjon man har sett fra NRKs side de siste årene.

Fremskrittspartiet mener at en fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten. For å sikre konkurranse og mangfold i media vil vi arbeide for størst mulig grad av etableringsfrihet i medienæringen.

Fremskrittspartiet ønsker å redusere og på sikt fjerne lisensavgiften til NRK. Så lenge NRK-lisensen eksisterer, må hele NRKs tilbud gjøres tilgjengelig for alle. Alternativt må de som ikke mottar disse kanalene, få reduksjon i kringkastingsavgiften, slik Fremskrittspartiet har tatt til orde for en rekke ganger i denne sal.

I denne innstillingen er det mye snakk om sponning og reklame i NRKs forskjellige produkter. Fremskrittspartiet mener NRK, så lenge dagens finansieringsmodell med lisens opprettholdes, skal ha sterke restriksjoner på reklame- og sponsorfinansiering. Slik finansiering bidrar til ytterligere å favorisere NRK fremfor de andre kommersielle konkurrentene.

Fremskrittspartiet mener det er åpenbart at systemet med en tvungen fjernsynslisens gir NRK et klart konkurransefortrinn. Vi mener også at fjernsynslisensen har en klart diskutabel prinsipiell side. En relevant sammenligning kan være at alle avislesere ble tvunget til å tegne et abonnement på en bestemt avis før de fikk lov til å lese andre aviser.

Fremskrittspartiet merker seg for øvrig at Regjeringen vurderer å innføre en ordning der abonnementsregistre for distribusjonsselskapene skal åpnes for NRKs lisensregistre. Vi har forståelse for at man ønsker å ta tyvtittere, men er meget kritiske til slik samkjøring av dataregistre.

Som man ser av innstillingen, ber Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti departementet vurdere om studenter som er oppført i folkeregisteret med lik adresse som foreldrene eller foresatte, kan fritas for NRK-avgift.

I dag finnes det i hvert fall fire ulike distribusjonsformer for tv og radio. Det analoge bakkenettet for tv er det eldste, og har i dag en synkende markedsandel, mens kabelnett og parabolantener har delt det meste av resten av tv-markedet. I tillegg har bredbånd en liten, men sterkt voksende markedsandel.

Stortingsflertallet har, mot Fremskrittspartiets stemmer, vedtatt at det skal bygges et digitalt bakkenett som erstatning for det analoge. Dette nettet er nå i ferd med å bli åpnet.

Fremskrittspartiet er kritiske til det digitale bakkenettet på basis av økonomi og spørsmålet om det er riktig valg av teknologi. Vi har også vært kritiske til kostnadene for forbrukerne når det gjelder mottaksbokser og abonnementsordninger.

Med dette vil jeg ta opp de forslag Fremskrittspartiet er alene om i innstillingen, og forslaget der Fremskrittspartiet er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp de forslag han refererte til.

May Hansen (SV) [11:43:00]: Regjeringas viktigste overordnede mål for mediepolitikken er å sikre ytringsfriheten, sikkerheten og et levende demokrati.

St.meld. nr. 30 for 2006-2007 gir oss et godt grunnlag for en gjennomgang av de mange sentrale mediepolitiske spørsmål som reises som en konsekvens av den digitale teknologien som nå innføres. Ikke minst legger denne meldinga opp til en debatt om allmennkringkastingens betydning og muligheter i framtida. Dette er en nødvendig og viktig debatt, ikke minst i forhold til NRKs framtid.

Teknologiske muligheter og endrede brukervaner beskrives godt i meldinga, og det er viktig å være oppmerk-

som på de kulturelterte utviklingstrekk som følger av den utviklingen vi nå er inne i.

Muligheten for smalere valg og stor internasjonal tilgjengelighet gir flere utfordringer både når det gjelder medienes demokratiske rolle, som f.eks. drøftinga rundt allmennkringkastingen og spørsmål knyttet til kulturpolitiske hensyn. De teknologiske endringene som nå gjennomføres, vil endre rammebetingelsene dramatisk – økonomisk som regulatorisk.

Radiomediet har særlig utfordringer knyttet til overgangen fra analoge til digitale signaler. Dette betyr at man må ta høyde for en mer smidig overgang til ny plattform. Bredden i radiotilbudet er viktig og må ivaretas også i framtida. Radiomediet består av en svært sammensatt gruppe – fra de små lokalradioene til NRK og store, private mediehus. Det er viktig at man i framtida har muligheten til å opprettholde bredden i tilbudet.

Det er en sentral politisk oppgave framover å legge klare føringer på NRK. Utviklingen av NRK til å bli et moderne mediehus utfordrer flere av de grensesettingene som er satt fra statens side, særlig i forhold til konkurransesituasjonen, programprofil og produksjonsenhet. Det er spesielt viktig å ha ryddige grensedragninger i forhold til NRKs kommersielle virksomhet. Dette blir en viktig diskusjon i forbindelse med allmennkringkastingsplakaten som nå kommer – grensegangen mellom hvilke styringsverktøy staten skal ha, og hvilke konsekvenser disse valgene får for den politiske styringen av NRK.

SV mener at allmennkringkastingsplakaten er en god måte å ivareta ulike hensyn på når det gjelder styringen av NRK. Det er viktig at plakaten er overordnet og prinsipiell, men ikke for detaljert.

SV mener det er nødvendig at departementet foretar en gjennomgang av medieeierskapsloven. Det må vurderes om loven bør utvides til å regulere vertikal integrasjon, likeså om loven også bør regulere elektroniske medier, herunder nettaviser og web-tv.

Meldingen peker på den betydelige vertikale integrasjonen som foregår i hele medieverdenen, og i tillegg fokuserer komiteen på den økende graden av horisontal integrasjon. Dette kan medføre en risiko for svekket konkurranse, selv om loven skal regulere det. Det er viktig nå at spørsmålet om kryssubsidiering blir fulgt svært nøye opp.

NRK må tydeligst mulig skille mellom allmennkringkastingstilbudet og eventuelle kommersielle tjenester som tilbys på deres nettsted. Det er viktig for SV å understreke – og det er viktig også i forbrukersammenheng – at det ikke skal forekomme reklame på sider som har barn som målgruppe. Det er et spesielt ansvar NRK har. Det skal tas særlig hensyn til barn og unge.

Det er ingen hemmelighet, men jeg vil understreke det til slutt, at SV vil beholde NRK som en statlig eid, reklamefri og lisensfinansiert allmennkringkasting. I den sammenheng vil jeg også understreke det vi har sagt i innstillingen, at 25 pst. av verbalinnslagene i NRK skal være på nynorsk.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:48:10]: I St.meld. nr. 30 for 2006-2007, Kringkasting i en digital

fremtid, gir Regjeringa ein god gjennomgang av sentrale mediepolitiske spørsmål. Ikkje minst legg Regjeringa opp til ein nødvendig debatt om kor viktig allmennkringkastinga er.

Omgrepet «allmennkringkasting» var lenge jamgodt med NRK. I dag omfattar det òg TV 2, Kanal 24 og P4.

Som lisensfinansiert kringkastar har NRK eit spesielt ansvar for å tilby program på norsk og med grunnlag i norsk kultur og tradisjon. Eg vil særleg framheve NRK sine distriktssendingar, som òg har ei viktig rolle i samfunnet både språkpolitisk og når det gjeld informasjon.

Barn og unge nyttar mykje tid til mediebruk. TV-tilbodet til barn og unge aukar ved at kommersielle kanalar utvidar tilbodet. Derfor er det gledeleg at NRK har stor oppslutnad om barneprogram, og at ein styrkjer satsinga på barn og unge. Om ni dagar lanserer NRK ein eigen barnekanal – NRK Super.

I dag er det slik at minst 25 pst. av verbalinnslaga til NRK skal vere på nynorsk. Kristeleg Folkeparti meiner at dette òg må gjelde barne- og ungdomsprogram. NRK skal medverke til å styrkje norsk språk, identitet og kultur. Derfor er det viktig at barn får høyre begge målformer, òg i program som er retta inn mot barn og unge. I dag blir det sendt svært lite nynorsk i barne- og ungdomsprogram på NRK. Innsatsen med å få meir nynorsk i program retta mot barn og unge i NRK må aukast. Dette har å gjere med både identitet og sjølvtilit til det språket mange snakkar.

Kringkastingsavgifta er eit tilbakevendande tema. Det er krevjande å finne fram til løysingar som tilfredsstillar alle grupper. Vi må ha eit system som sikrar NRK stabile og robuste rammevilkår, og som gjer det mogleg for NRK å oppfylle allmennkringkastaroppdraget best mogleg. Kristeleg Folkeparti er nøgd med at lisensordninga blir vidareført. Eg kan i dag vanskeleg sjå andre løysingar som betre sikrar NRK sin økonomi.

Kristeleg Folkeparti ønskjer at studentar som står i folkerogregisteret saman med foreldra eller føresette, kan bli fri-tekne for lisensavgift. I dag må 17-åringar som bur på hybel for å gå på vidaregåande skule, betale lisens. Også studentar som bur heime og har studielån, skal faktisk betale eigen lisens, ifølgje NRK sine forskrifter om lisens. Dette verkar urimeleg og er faktisk ukjent for mange studentar. Departementet bør leggje fram ei sak om dette, kor ein ser på dei ulike aspekta og avgrensingane knytte til dette.

Det må bli skilt tydeleg mellom offentleg finansierte tenester og kommersielle produkt og tenester i NRK. Eg er glad for at NRK sine vedtekter blir endra, slik at ein må vise særleg aktsemd overfor innhald som utset barn for kommersielt press. Bondevik-regjeringa etablerte tiltak for å gjere barn og unge betre budde i møtet med dei kommersielle uttrykka, t.d. gjennom tiltaksplanane «Barn, unge og Internett» i 2001 og «Nei til kommersielt press mot barn og unge» i 2003. Her var særleg sal av spinn offprodukt omtalt, og ein må vere heilt klar på at kommersielle interesser ikkje påverkar det redaksjonelle innhaldet.

Magne Lerø skriv i Ukeavisen Ledelse den 10. oktober i år:

«Hvis kringkastingssjef Hans-Tore Bjerkaas har tenkt å sende daglige trekkninger av en snill utgave av

spilleverstingen Keno, tyder det på svekket gangsyn. Han må komme seg ut av lomma til Norsk Tipping og Trond Giske».

NRK skal ikkje vere eit instrument i Regjeringa sin spelpolitikk. Ein samla opposisjon viser i innstillinga til debatten i den seinare tida om pengespelet Keno. Desse partia meiner det ikkje bør vere ein allmennkringkastar si rolle å fremje statlege pengespel, eller å vere ein aktør i spelpolitikken.

Kristeleg Folkeparti fremja før sommaren ein interpellasjon knytt til medeigarskap i mediemarknaden. Utgangspunktet for debatten var Telenor si rolle som medieaktør. Kristeleg Folkeparti meiner det er naudsynt med ein kontinuerleg debatt om eigarskapsstruktur i mediemarknaden. Dersom ein kommersiell aktør får for sterk posisjon i både infrastruktur og innhaldsmarknad, kan det vere eit verkemiddel til potensielt å misbruke stillinga si. Derfor treng vi eit oppdatert regelverk. Ut frå omsynet til mediemessig mangfald og variert premissgiving i samfunnet er vi tente med at eigarskapsinteresser blir grundig belyste. Kristeleg Folkeparti ønskjer ein gjennomgang av medieeigarskapslova velkommen.

Trine Skei Grande (V) [11:53:10]: Det er bred enighet om de fleste utfordringene som blir tatt opp i den meldingen vi drøfter i dag, sjøl om vi i Venstre ikke syns at den er veldig modig i forhold til å ta inn over seg en del av de utfordringene vi står overfor, spesielt de teknologiske, og at man har litt gammeldagse svar på nye utfordringer.

Jeg har lyst til å begynne med en liten merknad som bare Høyre og Venstre støtter. Jeg er egentlig litt forundret over at den bare har fått Høyres og Venstres støtte. Er allmennkringkasterrollen i en ny tid? Det er klart at den har forandret seg stort. Jeg mener at grunnen til å ha allmennkringkastere i en tid med så mange medietilbud som det er i dag, er veldig forskjellig fra da vi skulle bygge opp et medietilbud. Min skrekkevisjon er en verden med mange tv-er, der sjøl de fattigste i små bakrom i bakgatene i Kairo har sin tv som står på. I en tid da det er blitt så lett å lage tv-programmer som det er i dag, kan du bare gå inn og velge den tv-kanalen som allerede har dine oppfatninger, som allerede har dine meninger, som allerede har den politiske vinklingen du ønsker, og som allerede har det som du allerede kan. Så kan du sette på den kanalen, og så kan den kanalen gjennom hele livet fortelle deg hvordan virkeligheten er – bare sett fra ditt ståsted. Derfor mener jeg at det faktisk er en trussel for hele verdensopinionen – du velger bare de tv-kanalene som allerede har den oppfatningen du sjøl har, og du har ikke engang tv-kanaler som er der for å utfordre deg, for å opplyse deg, for å tilstrebe objektivitet, og for å tilstrebe det å ikke tilhøre en bestemt oppfatning. Jeg syns det er kjempeviktig i den mediehverdagen vi står overfor i dag, at noen streber mot objektivitet og opplysning. At det bare er Høyre og Venstre som har sluttet seg til denne merknaden, syns jeg faktisk er ganske oppsiktsvekkende.

Så til de andre, mindre spørsmålene. Venstre ønsker å fremme sitt forslag om lisens. Vi mener at det er fint å ha en allmennkringkaster som er finansiert på den måten den

er, men vi syns dagens lisens er gammeldags. Den er knyttet veldig sterkt til hvilken teknologi du ønsker å innhente informasjon fra, mens den ikke tar inn over seg at du i dag kan se dagens NRK også fra PC, mobiltelefon osv. Vi syns man skulle ha vært mer moderne i forhold til det.

Vi syns det er en stor kommersiell utfordring for NRK at de har den nettportalen som det reklameres mest for i Norge i dag. Det er faktisk ikke mulig å se et tv-program uten at du blir henvist til en kommersiell nettportal i forhold til et tilbud som ikke er kommersielt.

Jeg syns også det er en utfordring at vi er veldig strikte – og SV begrenser veldig sterkt – i forhold til reklame. Enhver som har en holdning til blå nisseluer, vet at reklame er så mye. Reklame og produkt plassering har fått helt nye utfordringer. Her har vi mye gammeldags, sosialistisk regelverk som egentlig ikke tar de utfordringene som spesielt er knyttet til barn og unge.

Kristelig Folkeparti argumenterte litt for språk. Jeg vil legge til et ekstra perspektiv. Grunnen til at Venstre og Kristelig Folkeparti her står sammen i merknaden om barn, handler også om hvilke barn som blir rekruttert til å kommunisere med norske barn. Jeg syns det er et varsku til norske tv-kanaler at man stort sett rekrutterer fra én bydel i den byen jeg er valgt fra, når det gjelder å rekruttere unger til å snakke med andre unger. Det er en utfordring som i hvert fall en allmennkringkaster bør ta inn over seg.

Vertikal integrasjon er nevnt. Det er en av de store utfordringene innenfor medieeierskap som jeg ikke syns Regjeringa i det hele tatt tar inn over seg i denne meldingen. Det handler også om en litt gammeldags holdning til eierskap.

Det siste, som jeg skjønner at Stortinget ikke kan gå inn og bestemme, er at en norsk allmennkringkaster går sammen med en norsk statlig spill-operator for å ta spilleinntekter fra frivilligheten, og sørger for at man pusher spill i beste sendetid. Jeg kan virkelig ikke forstå at det skal være verken en allmennkringkasters rolle eller Norsk Tippings rolle.

Statsråd Trond Giske [11:58:39]: Stortingsmeldingen om kringkasting i en digital framtid er en grundig gjennomgang av de mange sentrale mediepolitiske spørsmålene som reises som følge av medieutviklingen. Det er bra med bred politisk oppslutning om hovedprinsippene på dette feltet. Jeg er derfor glad for at komiteens flertall gir sin tilslutning til alle forslagene fra Regjeringen, i stor grad også med støtte fra opposisjonen. Det gir forutsigbarhet og langsiktighet for aktørene i denne sektoren.

Kringkastingsmediet er i ferd med å endre seg ganske dramatisk. Derfor er det behov for å gjennomgå kringkastingspolitikken. I høst åpnet det digitale bakkenettet for fjernsyn. Den kommende avviklingen av analoge bakkenettsendinger vil medføre at samtlige husstander må gå over på en digital fjernsynsplattform. Overgangen fra analog til digital teknologi vil bl.a. gi publikum et stadig større tilbud av kanaler. Samtidig utfordres kringkastingsmediene av helt nye aktører. Vi ser at publikums mediekonsum spres på mange medier og blir mer fragmentert. Sær-

lig tilbudet på Internett tar stadig mer av publikums oppmerksomhet. Disse endringene gjør at vi må tenke gjennom politikken på feltet på nytt. Det er ikke gitt at gårdsdagens løsninger passer for morgendagens mediemarkeder.

Stortingsmeldingens overordnede tema er hvordan allmennkringkastingspolitikken bør tilpasses det nye mediebildet. Dette gjelder f.eks. hvilket medietilbud markedet selv vil kunne forventes å frambringe i de neste årene. Fra 2010 vil TV 2 ikke lenger være underlagt allmennkringkastingsforpliktelser. Medieforskere har påvist at kommersielle kringkastere vil nedprioritere «ulønnsomme» programkategorier og seergrupper. NRK og kringkastingssavgiften er offentlige tiltak som har som formål å korrigere den «markedssvikten» som kan oppstå i et uregulert marked.

NRK er landets viktigste kulturinstitusjon og vil spille en helt sentral rolle som tilbyder av allmennkringkasting. Målet er at NRK skal kunne opprettholde og videreutvikle denne posisjonen. NRK bør være en attraktiv og betydningsfull medieaktør også på nye plattformer. Derfor bør NRKs allmennkringkastingsoppdrag også omfatte nye medietjenester, bl.a. på Internett og mobile plattformer. Via NRKs nettilbud gjøres både NRKs programarkiv og den løpende programproduksjonen tilgjengelig. Hovedprinsippet skal være at NRKs allmennkringkastingstilbud er gratis. Et annet viktig prinsipp er at NRK tilstreber et tydeligst mulig skille mellom allmennkringkastingstjenestene og de kommersielle uttrykkene som tilbys på nettstedet. Dette bør f.eks. innebære at nedlastingstjenester som tilbys innenfor NRKs allmennkringkastingsoppdrag, ikke inneholder reklameinnslag. Nettsteder som har barn som målgruppe, skal heller ikke inneholde reklame.

Dagens vedtekter reflekterer ikke i tilstrekkelig grad den teknologiske og markedsmessige utviklingen, men er først og fremst konsentrert om NRKs tradisjonelle programvirksomhet. I meldingen slås det fast at det skal lages en allmennkringkastingsplakat – en NRK-plakat – som skal avklare overordnede politiske forventninger og krav til NRKs virksomhet. Den er lagt fram for Stortinget som egen sak og vil bli behandlet der. Dersom Stortinget slutter seg til NRK-plakaten, vil vedtektene deretter bli harmonisert i tråd med det Stortinget vedtar.

Vi ser også gjennom behandlingen av denne meldingen behovet for en sårn NRK-plakat, for også i denne sammenhengen gjør komiteen som så mange ganger før – jeg har vært med på det selv: legger inn nye krav og forventninger, om språkandel og hvilke program det skal gjelde, osv. Det er helt relevante problemstillinger, det er helt legitimt at Stortinget diskuterer det, men vi bør samle det på ett sted, nemlig i forbindelse med NRK-plakaten og revidere den med jevne mellomrom.

Det er bred enighet om kringkastingspolitikken. Det partiet som skiller seg klart ut, er Fremskrittspartiet, som nok en gang vil dele opp og privatisere NRK og avvikle kringkastingssavgiften. Dette vil, dersom det blir gjennomført, ikke bare ramme NRK og de programmene de tilbyr og de seergruppene som de når, men det vil også ramme det kommersielle TV-markedet og radiomarkedet

fordi det rett og slett ikke vil være reklamefinansiering nok til å finansiere dem samtidig som NRK skal finansieres reklamemessig. Dermed blir både det kommersielle kringkastingstilbudet og allmennkringkastingstilbudet dårligere med en slik politikk.

I stortingsmeldingen legges det også føringer for digitaliseringen av radio. Det norske radiomarkedet er lite, og vi er på mange måter prisgitt utviklingen ellers i Europa. Vi legger til grunn at teknologivalg i tilknytning til digitaliseringen fortsatt bør være aktørstyrt. Det innebærer at vi i hovedsak ønsker å bygge videre på de prinsippene som ble fastlagt ved Stortingets behandling av meldingen Kringkasting og dagspresse m.v. 1996. Det vil være publikums valg av medium, av plattform, som i hovedsak vil bestemme tempoet i digitaliseringen av radiomediet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:04:10]: De siste dager har det vært en viss mediefokusering på at RiksTV ikke har etterlevd sin konsesjon og tilbyr enkeltkanaler. Fremskrittspartiet er kritisk til dette og etterlyser handling fra statsråden.

Vi er imidlertid ikke alene om å etterlyse denne handlingen. I går fikk jeg en henvendelse fra Forbrukerrådet, som jeg vil sitere fra:

«I forbindelse med morgendagens behandling av Stortingsmeldingen «Kringkasting i en digital fremtid» ønsker vi å gi uttrykk for støtte til Fremskrittspartiet i synet på at tilbudet til forbrukerne er for dårlig. Vi har lenge vært skuffet over at RiksTvs konsesjon brukes på en slik måte at forbrukerne ikke får mulighet til selv å velge enkeltkanaler. Den digitale merverdien uteblir!»

Dette sier Forbrukerrådet ved Hans Marius Graasvold i en henvendelse til meg.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil statsråden gjøre for at RiksTV skal etterleve sin konsesjon?

Statsråd Trond Giske [12:05:19]: La meg først si at utbyggingen av det digitale bakkenettet nettopp sikrer en digital merverdi. Det gjør at hele Norge får tilgang til opp imot seks gratiskanaler, og også får muligheten til å kjøpe ulike betalingskanaler. Hvis Fremskrittspartiet hadde fått gjennomslag for sitt forslag, nemlig at det digitale bakkenettet ikke skulle bygges ut, hadde dette vært en langt vanskeligere situasjon.

Hvis vi som nå sitter i regjering, i sin tid hadde fått gjennomslag for vårt forslag om at det offentlige skulle bygge ut det digitale bakkenettet, ville vi hatt en langt bedre styring på dette. Det fikk vi ikke flertall for, og det ble en privat løsning. En anbyder kom på banen, det var NTV. De gikk inn i forhandlinger, la fram sitt forslag og fikk en kontrakt. Denne kontrakten tolkes så av Medietilsynet når det blir tvistespørsmål eller uklarheter, og de har gjort sin konklusjon. Det kan ikke være sånn at vi som politikere skal gå inn i den typen kontrakter og legge inn nye føringer i ettertid. Det har vi rett og slett ikke anledning til. Det må vi bare forholde oss til.

Olemic Thommessen (H) [12:06:35]: Statsråden påpeker i sitt innlegg ganske riktig at Stortinget har behov for en del krysningspunkter i forhold til å kunne kommentere spørsmålet om NRK. Han mener at allmennkringkasterplakaten kan være et bra utgangspunkt for det.

I den senere tid har vi hatt en del diskusjon om NRKs markedsføring av spill, og et tema som er kommet opp da, er hvorvidt NRK kan anse seg å være en del av den nasjonale spillpolitikken. Det har vært hevdet fra NRKs side.

Jeg vil stille spørsmålet litt annerledes. Jeg vil spørre statsråden om han mener at markedsføring av spill vil være en naturlig del av allmennkringkasteroppdraget.

Statsråd Trond Giske [12:07:23]: Nei, jeg ser ikke markedsføring av spill som en naturlig del av allmennkringkasteroppdraget. Jeg ser det kanskje som en del av NRKs underholdningsprogramportefølje. Men også den er underlagt Redaktørplakaten, og jeg synes det er oppsiktsvekkende at noen stortingsrepresentanter – riktignok ikke fra Høyre, men fra andre opposisjonspartier – mener at kulturministeren skal gripe inn i NRK-redaktørens valg av hvilke underholdningsprogrammer han ønsker å sende. Det tror jeg kanskje gjør behovet for å lovfeste Redaktørplakaten enda sterkere.

Så mener jeg at dersom Stortinget har klare oppfatninger om hvilke spill vi skal tilby og ikke, eller hvordan spillpolitikken skal innrettes – om vi skal markedsføre spillene mindre, osv. – kan vi jo gjøre det som regulator av spillpolitikken og som eier av Norsk Tipping og ikke inn mot dem som Norsk Tipping velger å bruke som samarbeidspartnere i markedsføringen.

Jeg håper at opposisjonen avklarer om de ønsker at Lotto også skal fjernes fra NRK, for vi har ingen vitenskapelig basis for å si at Keno er farligere enn Lotto. Konklusjonen på det opposisjonen skriver, må være at Lotto skal bort fra lørdagskvelden. Det skal bli interessant å høre reaksjonene på det.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [12:08:45]: Eg har to spørsmål til statsråden. Det første er: Er statsråden fornøgd med nynorskandelen i barne- og ungdomsprogramma i NRK?

Det andre spørsmålet gjeld lisens og studentar. Alle som har studielån og tv, skal betale lisens, uavhengig av alder og kvar dei bur. Det er ei presisering i forskriftene til NRK-lisensen, der det står:

«Mottakere som tilhører en familie og som er plassert i fritidshus, hytte, campingvogn, fritidsbåt eller på annen måte utenfor boligen dekkes av samme avgift forutsatt at det ikke etableres et fast bosted på disse stedene.»

Men dei som har studielån, blir ikkje rekna som forsørgde av andre, og skal betale ei eiga avgift sjølv om dei bur heime. Så her skal både studentar som bur heime, og eventuelt 17–18-åringar som er ute og studerer, betale lisens. Er statsråden einig i det?

Statsråd Trond Giske [12:09:51]: Jeg kan ikke tallfeste andelen nynorsk i de ulike programkategoriene i

NRK, men jeg er enig i den prinsipielle tilnærmingen fra Molvær Grimstad – at nynorskandelen må være spredt på ulike kategorier – men ikke nødvendigvis nøyaktig på prosenten. Man kan ikke oppfylle nynorskandelen kun i én programkategori, det må være en bredde over det. Dette mener jeg er et spørsmål som hører hjemme nettopp i allmennkringkastingsplakat-diskusjonen. Der får vi – i hvert fall hvis Regjeringens forslag går igjennom – faktisk en innstramming, klarere og tydeligere krav til NRK på kulturområdet, og her kommer også språkandelen inn.

Når det gjelder lisensen og ulike husstandsmedlemmer – det er mange problemstillinger rundt det: folk som bor borte, folk som er pendlere, osv. – mener vi at det forslaget opposisjonen kommer med, vil føre til vanskeligere gjennomføring av lisensinnkrevingen. Men vi må hele tiden være åpne for å diskutere justeringer for at lisensen skal oppfattes som rettferdig, for det tror jeg er grunnlaget for at vi kan kreve den inn.

Trine Skei Grande (V) [12:11:07]: Nå skal jeg prøve å få statsråden til å avklare, ettersom det er litt av poenget med runden, og ikke omvendt.

Jeg har lyst til å spørre statsråden, ikke om forholdet hans til NRK, men om forholdet hans til Norsk Tipping. Jeg tror ikke det er så mange Venstre-folk som ville ha savnet Lotto heller, sjøl om det må være forskjell på et spill man spiller når man går inn til en kommisjonær, og et spill man spiller fra mobilen sin. Men fins det noen som helst spill som statsråden som generalforsamling i Norsk Tipping ikke har syntes har vært lurt å servere over en allmennkringkaster? Er han villig til å sette noen som helst grenser for hva Norsk Tipping får lov til å utvikle av nye spill?

Så håper jeg at han kanskje får til å svare ja eller nei på følgende spørsmål når det gjelder RiksTV: Er statsråden fornøyd med, og syns han det er greit, at borgerne i Norge ikke får lov til å velge hvilke kanaler de får inn utover det som staten har valgt?

Statsråd Trond Giske [12:12:14]: Når det gjelder nye spill, er det ikke akkurat noe rush. Det forrige nye spillet som kom fra Norsk Tipping, var – så vidt jeg husker – Joker. Det kom i 2000. Nå kom altså Keno i 2007. Ett spill hvert sjuende år tror jeg nesten vi må leve med hvis vi ønsker at Norsk Tipping skal kunne fornye produktene sine, og hvis vi ønsker at Norsk Tipping skal være det selskapet som skal tilby norske spill.

Så må Norsk Tipping selvsagt markedsføre dette på en ansvarlig måte. Det har det vært bred enighet om. Den måten å markedsføre produktene på ble praktisert også under forrige regjering. Jeg mener det får være opp til Norsk Tipping å finne samarbeidspartnere når det gjelder det. Hvis man ønsker å begrense NRKs aktivitet på dette området, er selvsagt allmennkringkastingsplakaten en mulighet. Jeg kan ikke skjønne at man skal forskjellsbehandle Keno og Lotto, for det er ingenting som tyder på at Keno er noe som helst mer avhengighetsskapende enn Lotto. Men så må man stå for det, da, og si at dette skal bort fra tv-skjermen.

Jeg er for at publikum kan velge enkeltkanaler, og vi ønsker å utrede det nærmere, men den konsesjonen som er gitt til NTV/RiksTV, gir ikke grunnlag for å kreve at hver eneste kanal skal kunne kjøpes individuelt.

Olemic Thommessen (H) [12:13:30]: Jeg vil gjerne spørre statsråden litt om hvordan staten som eier styrer NRK. Vi ser i denne meldingen at det er mye skreddersøm, og mye av skreddersømmen er i og for seg ganske godt begrunnet.

Det hadde nok vært en fordel for opposisjonen om vi hadde hatt innsyn i debatten om allmennkringkastingsplakaten før vi på en måte så helheten i dette, for det er klart at den representerer et viktig bakteppe. Vi får ganske mange begrensende og regulerende forhold her. Det gjelder forhåndsgodkjenning i Medietilsynet, det gjelder hva som skal rapporteres på generalforsamlingen: «alle tiltak som kan få innvirkning på NRKs allmennkringkastingstilbud eller som for øvrig har nær sammenheng med allmennkringkastingstilbudet». Det er en ganske krevende oppgave for NRKs styreleder å sortere ut hvilken smørbrødtype han skal sette opp til generalforsamlingen, statsråden, neste gang, og det kan nok oppfattes som ganske detaljregulerende og begrensende. Har statsråden en kommentar til dette?

Statsråd Trond Giske [12:14:46]: Ja, det er egentlig den tankegangen som Thommessen nå framfører, som er begrunnelsen for at vi ønsker å legge fram en NRK-plakat. For vi opplever at vi behandler så mange saker som har konsekvenser for NRK, i ulike sammenhenger – i kringkastingsmelding, i mediemelding, i budsjettssammenheng, i Dokument nr. 8-forslag, i spørretime, i skriftlige spørsmål osv. – at summen enten blir u håndterbar for NRK, eller den blir uoversiktlig for NRK. Både for vår egen del som politikere i forhold til å ha armlengdes avstand til det som er redaksjonelt innhold og redaktørens ansvar, og også for å se helheten i de kravene vi setter, er dette – tror jeg – en fornuftig måte å gjøre det på.

Vi har tenkt at det var bedre å ta hovedtrekkene i kringkastingspolitikken først og avklare NRKs rolle i hele mediebildet og deretter gå på kravene til NRK. Men det er klart at mange av de spørsmålene vi behandler her, i neste omgang også vil få konsekvenser for NRK-plakaten. Så jeg gleder meg til behandlingen av NRK-plakaten, for jeg tror det blir en nyttig øvelse for oss både fordi NRK er så viktig, og også fordi det rydder litt opp i vår tilnærming til NRK som institusjon.

Presidenten: Replikkkordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inn-til 3 minutter.

Olemic Thommessen (H) [12:16:20]: Det er noen litt forskjellige saker jeg føler behov for å ta opp.

For det første dreier det seg om frivillighetens ikke-kommersielle kanal i det digitale bakkenettet. I forbindelse med årets budsjett fremmer Høyre et forslag om å knytte støtteordning til denne kanalen til herreløvs arv. Vi håper

i den sammenheng at departementet vil synes at dette er en god idé og bidra til å finne en helhetlig løsning. Her må selvfølgelig avklares spørsmålet om redaktøransvar og en god organisering.

Når det gjelder spørsmålet om medieieierskapsloven, vil det kanskje overraske noen at vi ikke ved denne korsvei støtter Fremskrittspartiets forslag om å avvike hele loven. Bakgrunnen for det er at vi i denne sammenheng synes at diskusjonen først og fremst er interessant når det gjelder spørsmålet om vertikal integrasjon. I den kontekst tror vi det er litt for tidlig å smelle igjen døra, selv om vi heller ikke har store forventninger til at medieieierskapsloven er det som skal løse dette. Men i forslaget står det veldig tydelig at det er i denne relasjon, og derfor kommer vi ikke til å støtte det denne gangen.

Jeg vil gjerne si at vi støtter hovedtrekkene i tilnærmin-gen meldingen har når det gjelder sondringen mellom NRKs allmennkringkasteroppdrag og kommersielle virksomheter. Det er mange ting man kunne ta tak i der. Det er viktig at det skal være godt rom for kommersielle aktører og andre TV-kanaler i mediemarkedet for øvrig. Sånn sett mener vi at det skal være en restriktiv holdning, og det opplever vi vel også at hovedtrekkene i meldingen tilsier.

Så dreier det seg om kommersielle aktører i livet etter at det digitale bakkenettet er i gang, i forhold til allmennkringkasteroppgaver. Vi tror man skal ha en begrenset forventning om hvordan man kan pålegge oppgaver i fremtiden, rett og slett fordi teknologien vil gjøre at vi vil få en større allmenning. Vi synes det er viktig å se hen til hvilket positivt virkemiddelapparat vi kan bidra med, for det er klart at vi også ønsker at vi skal ha stor bredde i tilbudet.

Vi synes også det er grunn til å merke seg kapitlet om Medietilsynets rolle, og vi ser frem til den saken som skal fremmes om det. Vi merker oss at punktet om forhåndsgodkjenning av en del av de aktivitetene som NRK skal drive, i stor grad relaterer seg til markedsmessige spørsmål og til forhold som har med konkurransespørsmål å gjøre. Det blir da viktig også å se dette i forhold til Konkurransetilsynets oppgaver.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [12:19:43]: Det er riktig som statsråden sier, at Fremskrittspartiet var kritisk til det digitale bakkenettet som man nå har begynt å rulle ut. Vi var kritiske både på basis av økonomi og spørsmålet om det var riktig valg av teknologi. Vi har også vært kritiske til kostnadene for forbrukerne når det gjelder mottakerbokser og abonnementsordninger. Men vi tar selvfølgelig til etterretning at nettet nå blir rullet ut, og at det er noe vi som politikere her i Stortinget må forholde oss til. Vi mener det er grunn til å stille spørsmål om eierstrukturen – altså NRK, TV 2, Telenor – for NTV/RiksTV bidrar til forbrukernes beste. Det kan synes lite heldig ut fra konkurransehensyn. Vi har også en bekymring over at NRK og TV 2 med sitt engasjement på dette området kan benytte sin posisjon til å skape seg en enda mer dominerende posisjon i forhold til andre konkurrenter. Vi har allerede sett eksempler på det, som forsøkene på å skvise nyskapingen Viasat 4 som en gratiskanal. Vi oppfatter det som

viktig at politikerne på Stortinget er observante og passer på og prøver å forsvare forbrukernes interesser. Det er også grunnen til at vi har tatt opp dette, som vi mener er et brudd på RiksTVs konsesjon når man ikke tilbyr enkeltkanaler. Jeg registrerer statsrådens defensive holdning i denne sammenheng, men kan ikke si meg enig når statsråden påpeker at det er på grunn av at dette er en rent privat aktør. Det høres ut som om statsråden ikke har noen som helst mulighet til inngripen bl.a. overfor NRK, og vi vet jo alle at statsråden er en meget sentral aktør som generalforsamling.

Ellers merker jeg meg at statsråden slår fast kategorisk at dersom Fremskrittspartiets modell for NRK hadde blitt gjennomført, ville det ført til at alt hadde gått galt i Medie-Norge. Nå har ikke jeg statsråd Giskes glasskule og imponerende evne til å se inn i fremtiden, men jeg vil tro at effekten ville bli omtrent den samme som det vi så på 1990-tallet, da vi begynte å få en del konkurrenter til NRK-monopolet: enda mer frihet, enda mer forbrukervalg og enda mer mangfold og kvalitet.

Statsråd Trond Giske [12:22:45]: Bare en kommentar til Thommessen først og fremst, som tok opp en del temaer som riktignok kanskje ikke er så omfattende drøftet i meldingen, bl.a. spørsmålet om vertikal integrasjon, hvor vi reiser problemstillingen, beskriver at dette kan være en utfordring, og sier at vi må komme tilbake til en nærmere utredning av om det trengs strengere regler. Jeg konstaterer at det har vært en diskusjon om dette i Stortinget også i andre sammenhenger, og jeg er glad for at Thommessen signaliserer at også Høyre kan være med på å se på behovet for en lovgivning utover konkurranseloven i denne sektoren. Det er noe annet å drive avis, tv, radio enn å drive skosalg og pølsebu. Det handler om demokratiet, det handler om ytringsfrihet, det handler om infrastrukturen for den offentlige samtalen, og at vi sikrer at det mangfoldet som vi trenger, finnes der. Det kan hende at det går utover de økonomiske sidene, som konkurranseloven først og fremst regulerer.

Så er det andre spørsmål som Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre tar opp i sin merknad, om tilsynsmyndighetene, plattformnøytrale virkemidler og finansiering. Vel, dette blir ikke den siste kringkastingsmeldingen en regjering kommer til å legge fram. Dette feltet er i konstant endring, teknologien forandrer spillereglene nesten hver eneste dag. Derfor kommer vi til å måtte komme tilbake flere ganger med å spørre: Hvordan er våre virkemidler innrettet slik at vi når de samme målene om demokrati, mangfold, tilgjengelighet, programmer for alle seergrupper osv. i en tid hvor teknologi og markedet ser annerledes ut?

Så tar Ulf Erik Knudsen opp spørsmålet om det digitale bakkenettet. Han minner meg litt om Dagbladet, som jo er kjent for å være mot prester, men for kvinnelige prester. Knudsen er mot det digitale bakkenettet, men han er for at man på det digitale bakkenettet skal velge enkeltkanaler individuelt.

Så er Knudsen bekymret for at det er monopol. Ja, jeg er av den oppfatning at når det først er én aktør og mono-

pol, bør det offentlige egentlig drive det. Det er en veldig fornuftig tilnærming – det er veldig vanskelig å få et fungerende marked hvis det er bare én aktør. Derfor mente jo vi i sin tid at det offentlige burde bygge ut det digitale bakkenettet, slik som i Sverige. Da hadde man hatt bedre muligheter til å regulere kanaltilbudet. Nå har man valgt en annen løsning. Det var forhandlinger da man gav konsesjon, og da gjorde RiksTV det klart at de ikke så økonomiske muligheter for, og at det ikke lå inne i deres tilbud, å gi tilbud om å kjøpe enkeltkanaler individuelt. Vi skal jobbe videre for at forbrukerne skal kunne bli løst fra disse pakkene, ikke bare på det digitale bakkenettet, men på alle plattformene. Det må være et mål vi har felles, men vi kan altså ikke bryte konsesjonsavtaler og kontrakter som er inngått, heller ikke gå bakveien som eier av NRK, som da igjen eier 1/3 av RiksTV osv. Vi må være ordentlige i forhold til slike ting.

Olemic Thommessen (H) [12:26:18]: Bare kort til spørsmålet om vertikal integrering og lovregulering på det området: Statsråden hadde oppfattet poenget helt riktig, at Høyre altså ikke lukker noen dører i forhold til hva vi vil ha utredet når det gjelder hvordan man skal håndtere den problemstillingen. Vi gir ikke med det uttrykk for noen stor begeistring for medieeierskapsloven som sådan, men det er nå engang der det ligger, og så får vi se hva departementet etter hvert kommer opp med.

Vi ser jo også at EU-utviklingen går i retning av et tydeligere skille mellom transportør og innholdsleverandør. Men i EU-sammenheng er det altså ikke noe spesielt krav til at eierne nødvendigvis skal være forskjellige. Det synes jeg er et viktig poeng å ta med seg. Det er viktig for oss at vi ikke påfører norske aktører unødige vanskeligheter i måten å drive på og, hadde jeg nær sagt, i forhold til at norske eierskap i denne sammenheng ikke er spesielt store. Dette har lett for å bli en diskusjon om Telenor. Jeg vil minne om at Telenor altså er en gigant i et ellers lite marked, og at de andre aktørene i det norske markedet er relativt små. Det er viktig at vi ikke nå legger opp et løp – og har Telenor i hodet – som gjør at vi knuser hele pakken med egg når vi regulerer området i neste runde. I den sammenheng har Høyre i de siste ukene luftet en annen tilnærming, som dreier seg om en tenkning omtrent som den som gjelder når vi kjøper strøm. Når du kjøper strøm på nettet, har nettleverandørene, eller de som eier nettene, plikt til å bringe strømmen, uansett hvor den kommer fra, til deg som bruker. Vi tror det kan være et interessant utgangspunkt for tenkning også når det gjelder denne type leveranser. Det er en tilnærming som ikke gjør det like presserende å dele eierskap og ha veldig stringente regler på det, og som kanskje vil være smidigere og mer fleksibel i forhold til de forskjellige, også mindre, aktørene vi finner landet over. Jeg håper at departementet, når det tar tak i dette feltet, også utreder alternative løp, f.eks. ut fra det resonnementet som jeg nevner nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 648)

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Ine Marie Eriksen Søreide til kultur- og kirkeministeren:

«Eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond (OVF) er uavklart. I St.meld. nr. 41 (2004-2005) Om økonomien i Den norske kirke står det: «Statskirkeordningen er nå under utredning av Stat-kirke-utvalget. Utvalget vil naturlig også komme inn på spørsmålet om eiendoms- eller disposisjonsretten over Opplysningsvesenets fond ved et eventuelt skille mellom staten og kirken. Dermed ser Regjeringen det som mest naturlig å utsette å ta stilling til spørsmålet til utvalgsinnstillingen skal behandles.» En enstemmig komité, inkludert de nåværende regjeringspartiene, sluttet seg til dette. Likevel står det i den foreliggende budsjettinnstillingen for Kultur- og kirkedepartementet at OVF «tilhører staten [...]». Videre vil en ny tomtefesteinstruks, med store konsekvenser for OVF's formuesmasse, tre i kraft 1. juli 2008.

Hvilke prinsipper ligger til grunn for Regjeringens forvaltning av Opplysningsvesenets fond?»

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [12:30:58]: Det er særlig tre årsaker til at jeg nå reiser denne interpellasjonen.

For det første har Regjeringa, etter at den tiltrådte, brukt sitt flertall i Stortinget til å foreta endringer i lov om Opplysningsvesenets fond som bidrar til å svekke fondet og muligheten til å ivareta fondets formål som angitt i Grunnloven § 106. Både beslutninga om å disponere inntil 30 pst. av avkastninga fra fondet og beslutninga om å oppheve inflasjonssikringa er eksempler på det.

For det andre ble det ved kgl. resolusjon 12. september i år fastsatt en ny tomtefesteinstruks som vil få store konsekvenser for fondet. Instruksa reiser flere spørsmål, men det er særlig instruksens forhold til Grunnloven § 106 som er relevant.

For det tredje bidrar Regjeringa gjennom sitt budsjettforslag til å forskuttere behandlingen av eierforholdet til fondet ved et eventuelt skille mellom kirke og stat. Formuleringa på side 180 i Kultur- og kirkedepartementets budsjett for 2008 om at fondet tilhører staten, har med rette vakt betydelig oppsikt. Det er særlig to grunner til dette.

For det første er formuleringa et brudd med tidligere formuleringer. Den er veldig kort, og den ledsages ikke av noen nærmere begrunnelse. Formuleringa ses utvilsomt på som et forsøk fra Regjeringa på allerede nå, før Stortinget har fått saken om forholdet mellom stat og kirke til behandling, å slå fast hvordan eierforholdet er. Dette står i skarp kontrast til den enigheten som var mellom alle partier, regjeringspartiene inkludert, i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 41 for 2005-2006. Regjeringa skriver om eierforholdet:

«Dermed ser Regjeringen det som mest naturlig å utsette å ta stilling til spørsmålet til utvalgsinnstillingen skal behandles. Regjeringen mener videre at spørsmålet om eiendoms- eller disposisjonsretten over Opplysningsvesenets fond ved et eventuelt skille mellom staten og Den norske kirke ikke kan avgjøres

gjennom rettslige vurderinger alene, men gjennom politiske vedtak.»

I Innst. S. nr. 108 for 2005-2006 slutter en samlet komite seg til dette.

For det andre oppfattes formuleringen som en klar politisk beslutning som skal vedtas ved hjelp av regjeringens flertall i Stortinget, og som dermed underbygger dette viktige spørsmålet fra sin naturlige sammenheng som ville vært i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om forholdet mellom kirke og stat. Det som selvsagt forverrer saken ytterligere, er at Regjeringa ved denne manøveren i realiteten fjerner et helt avgjørende tema fra listen over spørsmål som det skal skapes bred politisk enighet om i Stortinget. Regjeringa vet meget godt hva posisjonene i Stortinget er. Alle de fire opposisjonspartiene har i to år skrevet felles merknader med kritikk av Regjeringas forvaltning av fondet, og alle partiene står samlet i kritikken av budsjettproposisjonens setning om eierforholdet. Opposisjonspartiene har sagt:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Opplysningsvesenets fond har sin opprinnelse i Kirkens eiendommer fra gammel tid og er eier av betydelige verdier i form av pengekapital og eiendommer.

Disse medlemmer mener offentlige myndigheter ikke ensidig kan fraskrive seg ansvaret for kirkenes vedlikeholdsetterslep ved å benytte fondets midler til oppussing.»

Videre sier partiene:

«(...) at denne bruken av avkastningen fra Opplysningsvesenets fond får som konsekvens at det blir mindre penger til de formålene avkastningen var tenkt å brukes til. Dette gjelder bl.a. opprustning av fondets presteboliger. Opplysningsvesenets fond har ansvaret for forvaltning av tjenesteboliger for prestene, men det er et etterslep på oppussing av boliger som gjør at mange boliger er i veldig dårlig stand.»

Videre vil en slik forvaltning av fondet gå ut over bevilgninger til menighetsbyggende arbeid, spesielt rettet inn mot barn, unge og eldre. Poenget er at opposisjonen har fremmet en samlet kritikk av de endringene som nå skjer, før vi får saken om stat og kirke til behandling i Stortinget.

Samtidig har Regjeringa uttalt at den ønsker et bredt og samlende kompromiss i Stortinget om kirkeordningen. Regjeringa vet jo meget godt at det ikke vil være mulig å skape brede og samlende kompromisser i Stortinget langs de linjene for eierskap og forvaltning som Regjeringa legger opp til. Derfor er det selvfølgelig langt mer komfortabelt å løfte spørsmålet ut av de kommende forhandlingene og bruke flertallsmakten til å fatte beslutningen på forhånd.

Regjeringas omtale og forvaltning av Opplysningsvesenets fond har skapt uro, har vært svært provoserende, og den er uklok.

Jeg vil i det videre særlig knytte noen kommentarer til den nye tomtefesteinstruksen som skal tre i kraft 1. juli 2008, og konsekvensene av den.

Den nye instruksen innebærer at fondet pålegges å justere festeavgiften og utløse festetomter på andre vilkår enn det som følger av tomtefesteloven. Når det gjelder spørsmålet om regulering av festeavgiften, sier instruksens punkt 3 at fondet, som da er bortfester, ikke kan påberope seg tomtefesteloven § 15 andre ledd nr. 2. Bestemmelsen i tomtefesteloven gjør det klart at bortfesteren kan kreve festeavgiften regulert i samsvar med det som «tvilslust» er avtalt. Slik oppregulering kan OVF dermed ikke kreve.

Videre slår instruksens punkt 4 fast at i de tilfellene der festeavgiften er blitt oppregulert på annet grunnlag enn etter endring i pengeverdien, f.eks. ved at den er blitt oppregulert på bakgrunn av endringer i markedsverdi, mellom 1. januar 2002 og 1. juli 2008, skal festeavgiften nedreguleres.

Når det gjelder festers innløsningsrett, fører instruksens punkt 2 til at festeren stilles i en helt annen og betydelig gunstigere situasjon enn han ville vært i dersom de ordinære reglene i tomtefesteloven var blitt fulgt.

Punkt 2 slår fast at tomtefesteloven § 37 første ledd første og andre punktum ikke skal gjelde, og at innløsningsprisen skal settes til 30 ganger «opphavleg normalleige regulert i samsvar med endringa i pengeverdien». I tillegg slår instruksen på dette punkt fast at dersom det er avtalt bedre vilkår for festeren, skal disse vilkårene gå foran.

Regjeringa ønsker nå å gjøre en tilføyelse i lov om Opplysningsvesenets fond § 5, slik at bestemmelsen i § 5 første ledd i realiteten settes ut av spill når det gjelder store deler av fondets verdier. Første ledd lyder:

«Eigedommane og kapitalen til fondet kan ikkje gjevast bort eller brukast opp.»

Det foreslåtte tillegget til § 5 lyder:

«For festetomter under fondet som er tileigna bustadhus for festaren, kan fondet utan hinder av første leddet tilby lågare innløsningspris og festeavgift enn det som følgjer av tomtefestelova.»

Det reises flere spørsmål om tomtefesteinstruksen som er meget interessante. For det første: Kan Regjeringa overhodet disponere fondet på en måte som gjør at det tappes for verdier, og at bæreevnen svekkes over tid? Hvis svaret på det spørsmålet er ja, vil det neste spørsmålet bli: Er det da tilstrekkelig å foreta en endring av OVF-loven, eller vil en slik forvaltning og lovendring overskride grensene for hva Grunnloven § 106 tillater?

Grunnloven § 106 lyder:

«Saavel Kjøbesummer som Indtægter af det Geistlighedens beneficerede Gods skal blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Opplysningens Fremme.»

Det tredje spørsmålet da blir: Må det i så fall en grunnlovsendring til, etter prosedyrene i Grunnloven § 112, for at tomtefesteinstruksen skal kunne tre i kraft?

Det er jo akkurat det samme poenget som gjelder i forhold til Regjeringas forskuttering av spørsmål om eierforholdet. Regjeringa ønsker selvsagt for enhver pris å unngå at dette blir spørsmål om grunnlovsendring, rett og slett fordi en grunnlovsendring krever et annet flertall enn denne regjeringa har i stortingsalen. Det vil være helt umulig

for Regjeringa å få flertall for en endring av Grunnloven, basert på de tingene Regjeringa sjøl ønsker å gjøre med fondet, men det vil selvfølgelig være fullt mulig å bruke et normalt simpelt flertall til å få flertall for en lovendring.

Det er liten tvil om at vi her står overfor en betydelig omdisponering og avståelse av verdier som i dag tilhører fondet. Bortfeste av boligtomter utgjør omtrent 80 pst. av fondets totale tomteportefølje på ca. 9 500 tomter. Etter Opplysningsvesenets fonds egne utregninger vil instruksens regler for innløsning føre til et tap for fondet på mellom 1 og 1,25 milliarder kr, og tapene som følge av instruksens forbud mot markedsverdiregulering vil beløpe seg til mellom 35 og 45 mill. kr hvert eneste år.

Justisdepartementets lovavdeling sier sjøl følgende:

«Systematisk omdisponering av betydelige deler av fondets formue uten hensyn til de oppregnede formålene og uten at det blir gitt noen form for vederlag, vil være et eksempel på disposisjoner i strid med grunnlovsbestemmelsen».

Slik jeg ser det, kan det ikke herske særlig tvil om at Regjeringa er på meget vaklende grunn i forhold til Grunnloven i denne saken. Juridisk sett er det etter min oppfatning ikke mulig å hevde at den omfordelingen av verdier som instruksens vil bidra til fra fondet til privatpersoner som dermed får en stor økonomisk gevinst, er innenfor det klare formål som Grunnloven § 106 setter opp. Politisk sett er det en gåte at den rød-grønne regjeringa syns det er rimelig å omfordele store midler fra fellesskapet til tilfeldige heldige privatpersoner.

På denne bakgrunn ber jeg statsråden om å redegjøre for hvilke prinsipper som ligger til grunn for Regjeringas forvaltning av Opplysningsvesenets fond.

Statsråd Trond Giske [12:41:00]: La meg først si at jeg forstår at komiteens leder har tatt en juridisk embets-eksamen i vår med et glitrende resultat, og det kan man jo også høre på dette innlegget. Juridisk sett høres det ut som – i hvert fall for en ulærd kun med førsteavdeling jus – en meget god disputas. Men dette er jo først og fremst en politisk sal. Vi skal behandle politiske spørsmål. Også spørsmålet om Opplysningsvesenets fond og Kirkens økonomi er i høyeste grad politiske spørsmål.

Når det gjelder det første spørsmålet som interpellanten tar opp, nemlig eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond, har jeg lyst til å bruke noen andre ord enn mine. Jeg har lyst til å henvise til den forrige regjeringen, regjeringen Bondevik II, som i sesjonen 2004–2005 la fram St.meld. nr. 41 om økonomien i Den norske kirke. Der har lovavdelingen i Justisdepartementet – som også har et par folk med juridisk embetseksamen – lagt til grunn:

«På bakgrunn av drøftelsen overfor er Lovavdelingens konklusjon at kirken ikke er et eget rettssubjekt, men en del av staten. At Opplysningsvesenets fond er eiet av kirken som sådan, må derfor utelukkes.»

Så sies det videre:

«Etter en gjennomgang av de aktuelle rettskildene og den historiske bakgrunn for Opplysningsvesenets fond er Lovavdelingen kommet til at det må anses som

sikkert» – jeg gjentar: som sikkert – «at staten er eier av fondet.»

Så skriver den forrige regjeringen videre i stortingsmeldingen:

«Selv om staten er eier av Opplysningsvesenets fond, vil den imidlertid være bundet av de rammer som følger av Grunnloven § 106 første punktum når det gjelder anvendelsen av fondsmidlene. Dessuten vil staten være bundet av de begrensninger som måtte følge av lov om Opplysningsvesenets fond.»

Så har jeg bare lyst til å tilføye: Nåværende regjering har nøyaktig samme oppfatning. Bondevik-regjeringen skrev den gangen også at ved et eventuelt skille mellom stat og kirke vil eiendomsspørsmålet rundt Opplysningsvesenets fond bli et politisk spørsmål. Det slutter vi oss også til.

Dette er helt nødvendig å ta opp i en interpellasjon, fordi dette ble besvart overfor Stortinget i forbindelse med budsjettspørsmål fra kirke- og utdanningskomiteen. Den 26. oktober 2007 skrev vi brev om dette. Så både forrige regjering og nåværende regjering sier altså at staten er eier av Opplysningsvesenets fond. Hva som skjer ved et skille, er et politisk spørsmål. Jeg må bare også tilføye at Kirkens økonomi ved et eventuelt skille mellom stat og kirke dreier seg om veldig mye mer enn eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond. OVF-fondet kan drifte Kirken i et år eller to, og jeg formoder at også opposisjonen er enig i det i hvert fall Arbeiderpartiet har sagt i landsmøtevedtak, at vi – fellesskapet – har et ansvar for å legge økonomisk til rette for trossamfunnene og religiøse grupper i Norge, langt mer enn det Opplysningsvesenets fond kan. Hvis det blir et skille mellom stat og kirke, må staten og kanskje også kommunene bidra i mye større grad enn bare Opplysningsvesenets fond vil. Så et slikt oppgjør dreier seg om veldig mye mer enn Opplysningsvesenets fond.

Så spør interpellanten om avkastningen, og viser til noen endringer som er gjort, bl.a. i inflasjonssikring osv. Ja, det er gjort noen endringer i hvordan man bruker overskuddet av Opplysningsvesenets fond, og hva som er overskudd, bl.a. spørsmålet om man bare skal bruke ren avkastning – altså renter – eller om man skal bruke verdistigningen av ting man har investert i. Alle vet jo – minus noen kommuner i Nordland, selvsagt – at når man investerer i noe, er en del av gevinsten ikke bare renter og avkastning, men også verdistigning. Altså, man kjøper en ting, og så selger man den senere med en betydelig høyere verdi.

Alt det vi kan bruke av fondet gjennom de nye reglene, går til kirkelige formål, så det er ikke sånn at man svekker Kirken ved at man endrer disse reglene for Opplysningsvesenets fond. Man styrker jo den kirkelige aktivitet ved at man kan bruke mer av det overskuddet som Opplysningsvesenets fond faktisk skaper, til kirkelige formål. Så det å framstille det som en slags svekkelse av Kirken, er noe jeg ikke kjenner meg igjen i.

Så er spørsmålet hvilket formål Opplysningsvesenets fond skal dekke. Og der følger vel vi stort sett de samme retningslinjene og de samme politiske linjene som tidlige-

re regjeringer har fulgt. Så kommer man selvsagt til det spørsmålet som interpellanten brukte mest tid på, nemlig spørsmålet om tomtefeste. Her er det dyp politisk uenighet mellom særlig partiet Høyre og også andre i opposisjonen, og regjeringspartiene, i hvert fall noen av dem. Vi hadde jo ønsket fra Arbeiderpartiets side den gangen i forrige periode da dette ble behandlet, at vi skulle hatt helt andre regler for hvordan folk som har hus på en festet tomt, skulle komme bedre ut økonomisk, for mange rundt omkring i Norge har opplevd en økning i takstene som har vært ganske dramatisk. Jeg så en debatt på tv nylig om Høyre som var så bekymret for hytteeiere som ikke hadde råd til å arve hytter. Jeg tror det var hytter til 4–5 mill. kr representanten Sanner viste til på tv. Jeg tror man skal være mer bekymret for alle dem som har både hytte og hus, og som opplever en ganske dramatisk økning av festeavgiftene på sine eiendommer. Det gjør at vanlige folk får problemer med økonomien.

Vi har lagt til grunn i vår forskrift at også Opplysningsvesenets fond skal være omfattet av den politikken vi ønsker fra statens side når det gjelder tomtefeste. Her får vi bare akseptere at det er uenighet mellom opposisjonen, da representert ved partiet Høyre og muligens andre, og regjeringspartiene. Det vi imidlertid sier, er at selv om vi innfører disse nye tomtefestereglene, skal Kirkens økonomi ikke svekkes. Det betyr at hvis representanten Søreide har rett i at avkastningen som fondet kan tilby Kirken hvert år, blir svekket på grunn av de nye tomtefestereglene, må det kompenseres på annen måte, slik at Kirkens økonomi slik sett kommer likt ut. Det vesentlige for den kirkelige aktiviteten er jo hva man har til disposisjon, hva man kan bruke til de ulike aktivitetene. Og der sier vi veldig klart at dette skal stå fast. Dette skal opprettholdes. Det skal ikke være Kirken som rammes dersom tomtefestereglene slår inn på den måten.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [12:48:44]: Det er sjelden jeg opplever en så defensiv statsråd som det vi nettopp har vært vitne til i denne salen. For det første mener jeg dette er et høyst relevant spørsmål å stille, både i forhold til eiendomsforholdet for Opplysningsvesenets fond og ikke minst i forhold til den nye tomtefesteinstruksen som skal tre i kraft neste år. Jeg mener derfor at det ikke er unødvendig å ta opp i interpellasjonsform at disse forholdene er noe som skaper betydelig uro både i Kirken og andre steder.

Jeg syns det er litt merkelig hvordan statsråden prøver å vri seg unna det jeg brukte veldig mye tid på i mitt innlegg, nemlig forholdet mellom tomtefesteinstruksen og Grunnloven § 106. Så vidt jeg hørte, var ikke statsråden inne på forholdet til Grunnloven i det hele tatt. Det syns jeg er ganske påfallende, for det er liten tvil om at forholdet til Grunnloven § 106 er et kjernesporsmål i forhold til hvordan den nye tomtefesteinstruksen kan komme til å tre i kraft, og det er også et kjernesporsmål i forhold til gyldigheten av de vedtak som nå fattes.

Statsråden var inne på at man burde ha en betydelig større bekymring for at enkelte som har festetomter der det står hus og hytter, har fått oppregulert sin festeavgift

betydelig. Det er godt mulig at statsråden har rett i det, men det er ikke det denne saken dreier seg om. Denne saken dreier seg om det enkle spørsmålet: Hvorfor skal det være sånn at de som fester tomter som Opplysningsvesenets fond eier, skal stilles i en langt gunstigere situasjon enn andre tomtefestere? Hvis Regjeringa utelukkende var bekymret for økonomien til dem som fester tomter, kunne de jo rett og slett bare legge til grunn akkurat de samme reglene for Opplysningsvesenets fonds tomter som de har for alle andre tomter som folk fester. Det er ingen grunn til at formuesmassen gjennom Opplysningsvesenets fond plutselig skal gjennomgå en betydelig svekkelse som følge av at det skal gjelde helt andre regler for fondets festetomter enn for alle andre festetomter.

Til slutt vil jeg knytte en kommentar til statsrådens påpekning, som det også står om i høringsbrevet, at det er forutsetning for en lovendring at Kirkens økonomi ikke skal svekkes. Vel, for det første er det sånn – og det er jo statsråden meget vel klar over – at det ikke er noe rettslig bindende i å forskuttere at det kan komme til å komme penger i framtidige budsjetter. Det vet statsråden godt. Det er avhengig av vedtak i Stortinget. For det andre er det sånn at en slik forutsetning da egentlig ikke retter seg mot samme mottaker, fordi Den norske kirke og Opplysningsvesenets fond er to forskjellige ting. Så kan man diskutere eierforholdet, men de to mottakerne er ulike, og dermed mener jeg at det blir upresist.

Jeg håper statsråden kommer tilbake med en nærmere diskusjon spesielt om forholdet mellom tomtefesteinstruksen og Grunnloven § 106.

Statsråd Trond Giske [12:51:59]: Regjeringen legger selvsagt til grunn at det vi gjør, er innenfor Grunnlovens rammer, også § 106. Ingen regjering, tror jeg, legger til grunn at det man gjør, og måten man handler på, bryter med Grunnloven. Så fins det selvsagt prøvingsmuligheter for om det vi gjør, både i stortings salen og i regjering, er i tråd med Grunnloven. Den grunnlovsprøvingen er det i så fall Høyesterett som gjør, og Ine Marie Eriksen Søreide har etter mitt syn levert en god søknad som kandidat for å prosedere den saken som sin første høyesteretts sak. Dette må altså andre ta stilling til, vi legger selvsagt til grunn at dette er innenfor Grunnloven § 106.

Så mener jeg det er oppsiktsvekkende at man sier at fordi alle andre regulerer opp sin tomtefesteavgift til taket og havner i både rettsprosesser og annet fordi man presser grensen på tomtereguleringer så hardt man kan, så må også vi som stat gjøre det. Nei. Vi kan ha vår fornuftige tilnærming til hvordan vi håndterer statens tomtefestepolitikk, og hvordan vi forvalter våre eiendommer. Det er ikke sånn at argumentet «alle andre gjør det» bestandig er den beste begrunnelse for at man selv skal gjøre det som man faktisk mener er både urettferdig og uriktig.

Jeg synes heller ikke at interpellanten svarte særlig klart på om hun var enig eller uenig med regjeringen Bondevik og lovavdelingen i Justisdepartementet – og hvis hun lurer på hvem som styrte Justisdepartementet, så kan hun jo snakke med folk som er nær henne – som sa soleklart at det anses som sikkert at staten er eier av Opp-

(Statsråd Giske)

lysningsvesenets fond. Jeg kan ikke forstå at opposisjonen skal angripe Regjeringen for å si nøyaktig den samme setningen som de selv sa i St.meld. nr. 41 for 2004-2005, at «det må anses som sikkert at staten er eier av fondet». Klarere kan det ikke sies. Jeg synes kanskje vi sier det litt svakere i proposisjonen. Vi sier bare at staten er eier av fondet. Vi burde kanskje sagt at det er sikkert at staten er eier av fondet. Kanskje opposisjonen da hadde vært fornøyd, for da hadde vi brukt ordrett den samme formuleringen som dem.

Og så en annen korleksjon til slutt: OVF er ikke en mottaker. Vi sier at Kirkens økonomi skal sikres gjennom de tiltakene vi gjør. OVF er jo en avleverer av økonomi til ulike kirkelige formål. Blant annet får Kirkerådet penger derfra. Det er disse overføringene vi vil sikre blir opprettholdt i en framtidig situasjon. Uansett hva som skjer med fondet, skal disse kirkelige formålene komme like godt eller bedre ut, og det er det aller viktigste for dem som driver folkekirken vår.

Torfinn Opheim (A) [12:55:17]: Interpellanten reiser spørsmål om Opplysningsvesenets fond og eiendomsrett. Problemstillingen er ikke ny, det har statsråd Giske redegjort for, og utfallet av denne diskusjonen og dette spørsmålet må jo avgjøres senere, nemlig under behandlingen av stat–kirke-spørsmålet.

Selv om denne debatten kanskje vil inneholde mange sitater fra debatter i Stortinget, fra utredninger og meldinger, vil jeg vise til behandlingen av «Børs og katedral». Der tror jeg de aller fleste partiene, da man reiste spørsmål om eier av OVF, sa noe sånt som at spørsmålet har liten praktisk interesse og vil uansett måtte finne sin politiske løsning ved en eventuell framtidig endring av de rettslige relasjoner mellom kirke og stat. Dette er det ikke vanskelig å være enig i, og det var det altså stor enighet om også den gang.

Jeg tror det er tolkninger som er ute og går som det er vanskelig å forholde seg til. I enkelte sammenhenger registrerer jeg at det er signalene dette gir, det at det står at OVF tilhører staten, som bekymrer. Det at dette står i budsjettet, blir tolket som et negativt signal. Det er også noen som har sagt at det kan synes som om Regjeringen i dette tilfellet har konkludert i stat–kirke-spørsmålet. Samtidig sier en i enkelte sammenhenger at så lenge vi har en statskirke, er kirkens eiendom i og for seg også statens eiendom. Så på den ene siden forstår en at det tilhører staten, men på den andre siden er en bekymret for signalene dette gir. Da kan en nesten spørre: Hvem er det som sender ut hvilke signal?

Jeg registrerer at det er en viss bekymring fra flere hold – selvsagt fra opposisjonen, men også fra Kirken – at foreslått bruk av midler fra OVF vil tappe fondet for midler som ellers ville ha vært brukt til formål som mer er i tråd med gitte intensjoner. Her tenker jeg bl.a. på rehabilitering av kirker, som noen mener er et statlig ansvar alene, og som OVF ikke burde bidra til. Her må jeg få lov til å si at vi ikke har til intensjon å tappe fondet for å tappe det. Noen går faktisk så langt som å påstå at OVF blir rannet. Vår intensjon er bl.a. mer rehabilitering av kirkebygg.

At forslaget om endringer til beste for tomtefesteren nærmest kommer som en overraskelse, synes jeg er rart. Det har jo vært kjent lenge, og i hvert fall helt siden denne regjering tiltrådte. Men jeg liker det ikke. Vi liker ikke at OVF føler seg utsatt for utspill som gjør at de er usikre på framtiden. Vi er imidlertid glad for at det blir en verdiøkning og derigjennom en avkastningsøkning fra OVF. Men vi liker ikke at Den norske kirke føler at økonomien blir utsatt for angrep gjennom de foreslåtte tiltak. Når vi samtidig vet at kommuneøkonomien er svært viktig for Kirkens økonomi, skjønner vi ikke bekymringen i denne sammenheng, men vi liker ikke at Kirken føler det sånn. Det ønsker vi å ta alvorlig.

Dette betyr ikke at vi mener at økonomien er på det optimale punkt akkurat nå. Det vet vi at den ikke er. Derfor må vi fortsatt jobbe for en bedre utnyttelse av midlene samt få til en bedre dialog mellom Kirken, sokneråd, fellesråd og kommune, sånn at økonomien kan bli bedre. For å rydde bort usikkerhet er altså dialog viktig, og jeg synes ærlig talt at statsråden bidrar til en sånn dialog. Blant annet har statsråden opprettet en dialog mellom Kirken og departementet.

Til slutt: Stat–kirke-saken med eventuell endring av Grunnloven ligger langt fram i tid. Utfallet av saken kan også bli at det fortsatt skal være en statskirke. La oss ta det alternativet med oss.

Anders Anundsen (FrP) [12:59:49]: La meg først få lov til å takke interpellanten for å ta opp en problemstilling som Regjeringen har bidratt til å skape stor grad av klarhet og frustrasjon rundt. For det er en åpenbar forenkling av problemstillingen når statsråden hevder at Opplysningsvesenets fond eies av staten, fordi Kirken er statskirke.

Problemstillingen rundt eierskapet og OVF har vært svært omstridt lenge. Fondet er både grunnlovsfestet og har sin egen lov. Det setter fondet i en særstilling. Det er viktig at Regjeringen ikke undervurderer slagkraften i å sette alt dette til side og konstatere nærmest i en bisetning og som en selvfølge at staten eier fondet, og kan forvalte det nærmest som den vil – særlig tatt i betraktning de merknadene dette hus har gitt fra seg tidligere i saker av samme karakter.

Regjeringen er i ferd med å endre OVF-loven slik at det gjør det mulig å tvinge gjennom at tomtefesteinstruksen skal gjelde også for OVF's eiendommer. Det er betydelig tvil i juridiske kretser om hvorvidt forslaget fra Regjeringen er i strid med Grunnloven eller ikke. Det er derfor litt underlig at det ikke finnes snev av ydmykhet fra Regjeringen i dette spørsmålet. Selv om statsråden fra talerstolen tidligere i dag sier at dette handler først og fremst om politikk, så handler Grunnloven om mer enn politikk. Grunnloven handler også om jus. Statsråden avslørte at han var i besittelse av eksamen fra 1. avd. jus, og da bør statsråden være klar over den sammenheng. At det foreligger betydelig juridisk tvil om en slik endring i seg selv, bør være et argument for betydelig grundigere gjennomgang av problemstillingen enn det Regjeringen legger opp til. I tillegg vil en endring av OVF-loven, hvis det

mot formodning ligger innenfor Grunnlovens rammer, resultere i en vesentlig formuesflytting fra OVF, eller staten, som Regjeringen sier, til utvalgte og ofte privilegerte borgere som fester eiendom av OVF. Dette er med andre ord ikke noe folk flest får nytte godt av, men det er en direkte gave fra staten, eller OVF, til noen få utvalgte.

Av landets nærmere 300 000 tomtefestere er det ca. 8 700 festere som får nytte godt av statens forskjellsbehandling gjennom tomtefesteinstruksen. 7 500 av disse får sin gave på bekostning av OVF.

Statsråden har gitt uttrykk for, både her i salen og på Kirkemøtet, at OVF skal få full kompensasjon for de tap fondet blir påført. Da vil jeg be statsråden være så vennlig å bekrefte at en slik kompensasjon til OVF skal gis krone for krone, for å sikre at fondets grunnkapital ikke svekkes. Det betyr i praksis at staten må kompensere til fondet differansen mellom innløsningssum etter tomtefesteinstruksen og markedspris. Det er den eneste måten å oppfylle statsrådets løfte på, og det er helt avgjørende at statsråden er tydelig på dette i salen. Hvis statsråden ser for seg en kompensasjonsordning som kun skal ha utgangspunkt i årlige bevilgninger, så står han med sine løfter på Kirkemøtet lutfattig tilbake. Alle vet, og kan se av de budsjettene som legges frem, at denne regjeringen nedprioriterer Kirken. De kutter i bevilgningene til kirkelig demokrati og vedlikehold av kirkebygg, og de nekter å oppfylle prostereformen. En slik ordning vil i praksis ikke være noen kompensasjonsordning, for den har ingen varighet utover hvert enkelt budsjettår. En reduksjon i fondets grunnkapital vil medføre at fondet i mindre grad kan oppfylle sine fremtidige forpliktelser etter lov om Opplysningsvesenets fond, og det vil bety ytterligere forfall i kirkelige eiendommer.

Fremskrittspartiet har tidligere sagt at eierskapet til fondet må behandles sammen med spørsmålet om det fremtidige forholdet mellom stat og kirke. Vi får en stortingsmelding om det forholdet til våren – det er i hvert fall varslet. Og det er naturlig at OVF er en del av omtalen i en slik melding. Det er også fullstendig uakseptabelt at en i påvente av en slik avklaring endrer lovverket slik at en åpner for tapping av fondets grunnkapital. Det kan virke som om Regjeringens stadige angrep på Opplysningsvesenets fond er noe vilkårlig og ikke følger noen prinsipiell linje utover det å finne nye måter å tappe fondet for grunnkapital på. Det er viktig å avklare overordnede rammer og prinsipper før en går til et skritt som medfører større endringer. Det naturlige tidspunktet å gjøre det på, vil være i forbindelse med stat–kirke-debatten.

Statsråden viste i stad til den prøvingsrett som Høyesterett har for vedtak fattet av Stortinget, hvorvidt det er innenfor Grunnloven eller ikke. Da vil jeg utfordre statsråden på å si noe om hvorvidt han kan se for seg hvordan en slik problemstilling vil ende hvis den ender i rettsapparatet, og hvordan det da vil sette Regjeringen, staten som sådan, dette hus, OVF og Kirken i en ganske spesiell situasjon.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Inge Lønning (H) [13:05:13]: Det er i sin alminnelighet en god regel for kommunikasjonen mellom storting og regjering at statsråder tar interpellasjoner på alvor. Jeg tror ikke jeg kan minnes å ha hørt i denne sal et svar på en interpellasjon som har vært så useriøst som det svaret statsråden nettopp avgav, og som viste så liten vilje til i det hele tatt å gå inn i en reell diskusjon omkring de problemer som interpellanten har reist, og som for mange mennesker i dette land bokstavelig talt er brennbare problemer. Det lar seg ikke avfeie ved en enkel konstatering av at Regjeringen legger til grunn at en handler i samsvar med Grunnloven. Ja, gud bedre, hva skulle den ellers legge til grunn? Men det trengs jo faktisk en diskusjon om hvorledes denne regjering tolker Grunnloven § 106. Det er ikke mange fond i dette landet som er grunnlovfestet.

Statsråden kan jo ikke være ukjent med at det foreligger juridiske betenknninger som ikke bare reiser tvil om hvorvidt tomtefesteinstruksen og den foreslåtte endring av lov om Opplysningsvesenets fond er i samsvar med Grunnloven § 106, men som går meget langt i å konstatere at det er en åpenbar motstrid mellom Grunnloven § 106 og det Regjeringen har lagt til grunn i tomtefesteinstruksen.

Professor Eivind Smith, som er en av våre fremste rettslærde på området, sier i en betenkning datert 12. november i år:

«Det kan ikke for alvor hevdes at omfattende ensidig begunstigelse av tomteeiere faller innenfor Fondets formål etter grunnloven § 106. Dette stemmer» – konstaterer han – «med en uttalelse av Justis-departementets lovavdeling,» – som interpellanten også siterte, men som jeg finner grunn til å minne om en gang til – «der det bl.a. heter:

Systematisk omdisponering av betydelige deler av fondets formue uten hensyn til de oppregnede formålene og uten at det ble gitt noen form for vederlag, vil være et eksempel på disposisjoner i strid med grunnlovsbestemmelsen.»

Jeg må si at jeg synes statsråden og den regjering han er medlem av, har usedvanlig gode nerver hvis de imøteser en rettsprosess med dette utgangspunkt, uten å miste nattesøvnen. Jeg skal når som helst være villig til å inngå et veddemål med statsråden – hvis han har sans for den slags – om utfallet av en slik rettsprosess. Det utfallet kommer til å være til liten glede for Regjeringen. Derfor vil det være mitt innstendige råd til statsråden og Regjeringen å følge fjellvettreglen om å snu i tide – eventuelt grave seg ned.

Det er ikke mulig å stable på bena noen vettug og troverdig argumentasjon for at det formål som Regjeringen politisk ønsker å tilgodese når det gjelder tomtefesteinstituttet, har noe som helst med det grunnlovsbestemte formålet for Opplysningsvesenets fond å gjøre. Derfor blir det blankt vilkårlig når man bruker Opplysningsvesenets fond som et politisk instrument for å virkeliggjøre Regjeringens intensjoner når det gjelder boligmarkedet. Det må være grunn til å minne om at hvis den tomtefesteinstruksen noensinne blir iverksatt, vil effekten på prisnivået i det norske boligmarked være lik null, fordi tomtefestere som

mottar en gavepakke fra staten, vil dagen etterpå kunne by ut eiendommen til salg i markedet, til markedspris – selvsagt.

Dette er et politisk slag i luften fra Regjeringens side. Det tragiske er bare at det skjer ved å tappe et grunnlovsfestet fond for verdier i størrelsesordenen 1–1,25 milliarder kr. Da må jeg i likhet med representanten Anundsen be statsråden om å gi Stortinget en klar beskjed om hva det ligger i løftet om at dette skal kompenseres. Det skal ikke kompenseres til Den norske kirke gjennom årlige bevilgninger, for det svaret vil være et økseskaft. Det skal kompenseres til Opplysningsvesenets fond, som statsråden selv hevder er statens eiendom og ikke Kirkens eiendom. Det finnes bare én form for reell kompensasjon, og det er å tilføre fondet de samme formuesverdier som man taper ut av fondet.

Rolf Reikvam (SV) [13:10:40]: Inge Lønning startet med å si at statsråden ikke tok interpellasjonen på alvor. Men etter å ha hørt på Inge Lønnings innlegg og hans argumentasjon lurer jeg litt på seriositeten også i det innlegget. Han startet med et veddemål om hvilke konklusjoner Høyesterett eventuelt vil komme til, hvis det blir en høyesterettsavgjørelse om lovligheten av instruksjonen.

Å gjøre forsøk på å avklare eierskapet til fondet er jo en gammel øvelse. Alle utredningene som har sett på forholdet stat–kirke – vi har hatt ganske mange siden 1970-tallet – har konkludert med at dette tar vi ikke stilling til. Dersom en prøver å nærme seg spørsmålet rent juridisk, som mange tydeligvis ønsker å gjøre, finnes det trolig bare ett svar, nemlig at fondet eies av staten, fordi Kirken ikke kan defineres som et juridisk rettssubjekt. Derfor blir spørsmålet om eierskapet til fondet stort sett en akademisk øvelse. Det har praktisk talt ingen politisk betydning så lenge statskirken fortsetter i sin nåværende form. Det blir først et aktuelt problem når vi skal skille stat og kirke, og det er noe jeg håper vi iallfall kan få avklart i denne stortingsperioden.

Hvis vi ser bort fra tomtefesteinstruksjonen, kan ikke jeg se – og de må ha ganske mye fantasi, de som kan – at det er noen endringer i denne regjeringens forvaltning av fondet, sammenlignet med det som er gjort tidligere. Hvis vi ser på regnskapet for fondet for 2006, tilfalt nesten 100 mill. kr finansfondet, og det har bygd opp finansfondet. Så jeg kan ikke se at det er noen som helst endring i den måten fondet er forvaltet på, sammenlignet med det som er gjort tidligere.

Vi hadde for en del år siden en debatt om et forslag om inflasjonssikring, som ble fremmet av Fremskrittspartiet, der en la inn en lovbestemmelse om at fondet skulle inflasjonssikres. Det er endret, men det har ikke betydd at fondet på noen som helst måte er tappet, eller at realverdien av fondet er redusert. Og avkastningene av fondet har stort sett blitt brukt til kirkelige formål – til bispedømmesrådene, drift av kirkelig aktivitet og ulike kirkelige institusjoner. Så jeg kan rett og slett ikke se at det finnes noe som helst grunnlag for å si at situasjonen er annerledes nå enn under tidligere regjeringer.

Jeg er helt sikker på eierskapet til fondet må avklares gjennom en politisk beslutning når det kommer til spørsmålet om å skille stat og kirke. Jeg har gitt uttrykk for tidligere – og mener fortsatt – at ved et skille mellom stat og kirke bør fondet stort sett tilfalle Kirken. Det begrunner jeg med at sammenlignet med mange andre trossamfunn har Den norske kirke ikke hatt muligheten til å samle seg skatter på jorden, iallfall ikke i stort omfang. Ved et eventuelt skille vil Kirken stå uten noen særlig finanskapital. Det ville være en god medgift i en slik situasjon at fondet kunne brukes til å smøre et slikt skille mellom stat og kirke, som jeg ser som politisk sterkt ønskelig at vi klarer å få til i løpet av denne stortingsperioden.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:15:00]: Jeg tror at statsråden med fordel kunne ha fullført jusstudiet sitt, etter å ha hørt hans innlegg i salen i dag.

Først og fremst vil jeg takke interpellanten for at vi får dette som tema. Vi trenger å ta en grundig diskusjon om Opplysningsvesenets fond, i lys av alt det som Regjeringen nå er i ferd med å gjøre. Samtidig skulle jeg ønske at vi ikke trengte å ta denne debatten nå – at den kunne ha vært et av temaene i den store stat–kirke–debatten som kommer til våren, og ikke et tema som kommer på grunnlag av en ubegrunnet setning i et budsjett. Det kommer jeg litt tilbake til.

Opplysningsvesenets fond skal tilgodese kirkelige formål i samsvar med lov om Opplysningsvesenets fond og Grunnloven § 106, hvor det står:

«Saavel Kjøbesummer som Indtægter af det Geistligheden beneficerede Gods skal blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme. Milde Stiftelsers Eiendomme skulle blot anvendes til disses Gavn.»

Spørsmålet om hvem som eier Opplysningsvesenets fond, er omstridt. Det er også grunnen til at skiftende regjeringer har latt være å konkludere på dette temaet. Dette har også vist seg gjennom Stortingets behandling av spørsmålet. Selv i denne stortingsperioden har det vært enighet om at dette er et tema som vil besvares i drøftingene av forholdet mellom stat og kirke. Da Stortinget for ett og et halvt år siden behandlet en melding om økonomien i Den norske kirke, uttalte en samlet komitee:

«Komiteen viser til Justisdepartementets konklusjon i forhold til eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond. Komiteen er enig med Gjønnes-utvalget i at uansett hvordan eierforholdene til fondet vurderes, vil dette være et politisk spørsmål som Stortinget står rettslig fritt til å ta stilling til i forbindelse med behandlingen av utvalgets innstilling.»

Denne merknaden er interessant på mange måter. Statsråden har til sitt forsvar, bl.a. i spørretimen og i dag, henvist til lovavdelingen i Justisdepartementet og deres konklusjon om at det er staten som eier fondet. I merknaden som jeg siterte, viser et samlet storting til den samme konklusjonen, men fastslår likevel at de er enige i at dette spørsmålet vil en stå rettslig fritt til å vurdere i forbindelse med behandlingen av utvalgets innstilling. Det står ikke i forbindelse med de årlige budsjett dokumenter eller i for-

bindelse med en liten setning i budsjettproposisjonen – nei, det står «i forbindelse med behandlingen av utvalgets innstilling».

Det er ingen ting som er endret siden Stortinget sa dette i mars i fjor. Det er den samme regjering, den samme statsråd og det samme stortingsflertall. Den eneste endringen er vel at jeg har kommet inn i komiteen, uten at jeg tror at det skulle forrykke balansen på dette punktet.

Det er derfor det blir så underlig når Regjeringen legger fram St.prp. nr. 1 ett og et halvt år senere og plutselig har endret ordlyden. Der dukker det opp en liten setning fra intet som slår fast at staten er eier av fondet. Dette er nytt, og det er ikke gitt noen begrunnelse.

Jeg må si at jeg skjønner ikke hvorfor Regjeringen har sånt hastverk. Ut fra måten det gjøres på, virker det nesten som om man håpte at ingen skulle legge merke til det. Det er grunn til å spørre om statsråden har tenkt å komme med flere avgjørelser knyttet til stat–kirke–spørsmålet på denne måten i tiden framover.

Regjeringen bør skjønne at dette ikke er måten å behandle en politisk betent sak på. Man har kanskje begynt å ane at man er på tynn is i forholdet til Grunnloven, når en vil pålegge Opplysningsvesenets fond en generell plikt til å innløse tomter eller forlenge festeforhold etter regler som er vesentlig gunstigere enn tomtfesteloven, som vi har hørt fra flere i dag.

Når statsråden i dag sier at dette er et politisk uenighetsspørsmål mellom opposisjonen og Regjeringen, vil jeg minne statsråden om at dette også er en uenighet mellom Kirken og Regjeringen. Dette er ikke noe som er en politisk uenighet her i salen. I realiteten vil man dele ut flere hundre millioner kroner av fellesskapets midler – fra folkekirken vår – til enkelte privatpersoner. Det betyr at fondets økonomi svekkes, og det blir mindre penger til å ivareta bl.a. prestegårder og mindre midler til barne- og ungdomsarbeid. Jeg tror enkelte prestefamilier spør seg selv: Hvorfor er tomtfesternes familier viktigere enn hva slags hus vi kan ha, og hvilken stand presteboligene er i?

Jeg vil be Regjeringen om å roe seg ned, tenke seg om en gang til. Det blir rikelig anledning til å avgjøre fondets framtidige skjebne på en ordentlig og seriøs måte dersom en i stedet for å ta forhastede konklusjoner og forskuttere behandlingen av stat–kirke–saken, holder fast ved det som regjeringspartiene sa for bare ett og et halvt år siden, at dette er «et politisk spørsmål som Stortinget står rettslig fritt til å ta stilling til i forbindelse med behandlingen av utvalgets innstilling».

Odd Einar Dørum (V) [13:20:22]: Her har det kommet vitnemål både om studier og ikke studier. For min del er jeg oppdratt i det som kalles Trondheims maktpolitikk. Der lød det slik i min oppvekst: Vi har makta, Dørum, gå og sett deg! Dette gjaldt representanter fra Arbeiderpartiet i Trondheim bystyre, og statsråden holder disse tradisjoner levende i akt ved den måten han opptrer på her i salen. La meg omskrive det, ut fra det samme tonefallet som jeg lærte å bryne meg på for ca. 40 år siden: Når det gjelder statskirken, gjør vi som vi vil, og vi tilpasser retorikken og

logikken ettersom det passer. For det er jo slik det i praksis blir.

Hadde det vært en linje i dette, f.eks. i forhold til statsrådets etter min mening mange momenter med ettertenksomhet i møte med Kirkemøtet, hvor man sier at man er villig til å gå inn i en dialog og en prosess for å modne et mulig skille mellom kirke og stat – hvis det er det man mener – ville det hatt noen konsekvenser når det gjelder kirkesaker som kommer hit senere, på nyåret, og som jeg ikke skal gå inn på nå. Men det burde hatt en konsekvens på det området som vi nå er borti. For å drive litt folkeopplysning: Lovavdelingen taler tidvis ex cathedra, som det heter. Da skriver den sine uttalelser på eget brevpapir, og da signeres det ikke alltid av en statsråd. For min del har jeg ikke signert, så vidt jeg vet, et dokument som det statsråd Giske viste til her. Men det er slik at regjeringen Bondevik II konkluderte med å si at spørsmålet tar man faktisk stilling til når man kommer til stat–kirke–debatten senere.

Nå mener vel statsråd Giske at det er det han står for. Men så kommer vi til praksis, og der er det slik at ved de disposisjoner som er gjort i denne stortingsperioden i Opplysningsvesenets fond, som har sin forankring i Grunnloven, som andre har pekt på, svekker man fondet. Deretter velger man å gi en instruks som definerer fondet helt spesielt i forholdet til tomtfestere. Det er da det begynner å bli interessant rent juridisk, for enhver som har vært i nærheten av tomtfesteloven, vet at det er meget krevende jus. En vet også at deler av jusen nettopp har vært behandlet i Høyesterett. En vet til og med at deler av den jusen som ble behandlet i Høyesterett, førte til at Høyesterett forholdt seg til ting som var behandlet i Stortinget, og sa at dette holdt ikke. Da må man jo stille seg spørsmål, når man har et fond som er forankret i Grunnloven, og man i dette fondet som er forankret i Grunnloven, foretar disposisjoner knyttet til tomtefeste som også lovavdelingen, som statsråden siterer, ikke uten videre synes er greit. Det skal da dekkes opp ved en statsrådsuttalelse, som lyder omtrent som følger: Dette skal vi kompensere for. Hvis man først skulle holdt seg til en grunnlovslogikk, lurer jeg på hvordan det romertallsvedtaket skulle sett ut som skulle kompensere for noe du griper inn i Grunnloven ved fordi en statsråd erklærer det. Jeg har i farten ikke fantasi til helt å klare å konstruere det, for det er klart at det må ha en styrke utenfor enhver erfaring som jeg har i denne salen, hvis man skal gjøre det.

Det som nå skjer, er at man forsyner seg av et fond. Og statsråden har en ganske snedig argumentasjon. Han sier at dette fondet spiller egentlig ikke noen rolle, for det er bare, som han sa på Kirkemøtet, en pølse i en stor pølsebod, og resten av pølseboden betjenes av staten. Det var da tidligere ass. riksadvokat Hans-Petter Jahre sa at denne pølseboden er grunnlovsregulert. Og det er ikke alle pølser i fedrelandet som er grunnlovsregulert. Statsrådets bilde av Opplysningsvesenets fond er altså en pølse, og den er grunnlovsregulert. Jeg synes personlig at når vi først er i den spesielle situasjon at et fond er grunnlovsregulert, burde man trådt veldig forsiktig rundt det. Man burde trådt veldig forsiktig ved enhver disposisjon av det

og i hvert fall sørget for – i den vanlige klokskap, hvis man skal bygge tillit til folk rundt seg, f.eks. å lage bredde rundt forholdet mellom stat og kirke – at man ikke bare forsynte seg av det. Så blir det jo en helt ubegripelig logikk hvorfor man gjennom en egen instruks mener å kunne foreta en gjennomskjæring til et fond som er forankret i Grunnloven, når man vet at andre sider ved tomtefeste er omstridt nok som de er, og får sin egen behandling i Høyesterett.

Jeg tror det var noe av dette som fikk representanten Lønning til å reagere så sterkt som han gjorde. For min del reagerer jeg bare på den måten å si at Venstre er en del av den opposisjonen som 1) går imot å foreta de disposisjoner som er gjort i fondet så langt, 2) er imot den disposisjonen som man gjør med tomtefesteinstruksen, og 3) mener, akkurat som representanten Reikvam, at ved det tidspunktet man kommer til et skille mellom kirke og stat, er dette Kirkens medgift – ved siden av det statsråden har tatt til orde for, og som Venstre støtter fullt ut, at vi i et land som Norge skal ha en raus og skikkelig finansiering av trossamfunn. Statsråden skal ha ros for at han har tatt det opp, og vi støtter det synet fullt ut.

Men jeg tror at hvis det skal være logikk i denne saken, må det være at Det norske Arbeiderparti av og til har den linje at de gjør hva de vil, bare de har tilstrekkelig makt. Derfor er det slik at noen av oss velger å si fra på den måten jeg gjør fra denne talerstol.

Gunnar Gundersen (H) [13:25:34]: Jeg tror man skal innse at den nye tomtefesteinstruksen som skal tre i kraft, og den omtalen som er i statsbudsjettet, oppfattes som ganske dramatisk ute, i hvert fall i Kirken.

Det vi snakker om, er jo at det her er tusenvis av begunstigede, mens det er én taper, med noen få allierte rundt seg. Det da åpenbart å fri til de begunstigede på bekostning av den som er taper, er en ganske så spesiell måte å drive politikk på.

Jeg noterte meg representanten Opheim, som sier at det kan synes som om man begynner å trekke konklusjoner i kirke–stat-debatten. Det er ikke slik jeg oppfatter det. Men man begynner faktisk å disponere en god del av de verdiene som skal være en del av denne debatten. Det oppfatter jeg å være noe helt annet. Statsråden henviser også til at Kirkens økonomi dreier seg om mye mer enn bare OVF. Det er det jo ingen tvil om. De verdiene som ligger i OVF, kan ikke drive Kirken i framtiden. Men hvorfor skal man da gå inn og svekke grunnlaget for hva som faktisk skal være fundamentet for Kirken, i forkant av den store debatten som kommer? Statsråden har vist at han heller ikke i dag klarer å prioritere driftsmidler til Kirken.

Statsråden viser også en bekymring for dem som opplever stigning i festeavgiften. Men da kan jo, som flere har påpekt, de som da får denne begunstigelsen, bare snu seg tvert rundt og selge med en ganske stor gevinst. Også representanten Eriksen var inne på hvorfor det er så mye viktigere å fordele en slik gevinst til noen som har vært så «heldige» at de sitter på en festekontrakt, framfor at Kirken skulle kunne ta det ansvaret den har for å opprettholde presteboliger og presteskapets velferd ute i distriktene.

Jeg tror interpellanten har pekt på noe som er ganske viktig her, noen ganske dramatiske tall for Kirken – et verdifall på 1–1,25 milliarder kr og årlige inntektstap på 35–45 mill. kr. Det er ikke småsummer i den sammenheng vi snakker om her. I lys av det burde statsråden tatt debatten rundt § 106 i Grunnloven mye mer på alvor enn det jeg oppfattet at han gjorde her. Han burde i og for seg ha tatt til seg representanten Inge Lønnings kommentar før han satte seg ned for å skrive sitt innlegg, også sett i lys av den debatten som har oppstått etter tomtefesteforliket her i Stortinget.

Her er det veldig mye uavklart. Problematikken er ganske stor, og jeg finner det ganske spesielt at man gjennom bare en merknad i statsbudsjettet legger ganske sterke føringer for hvordan OVF faktisk skal tilpasses framover.

Ola T. Lånke (KrF) [13:29:05]: Det er all grunn til å hilse en interpellasjon om dette tema velkommen. Det er mange som over tid, ikke minst på kirkelig hold, har vært urolige for utviklingen knyttet til Opplysningsvesenets fond. En rekke uttalelser og signaler fra enkeltpartier og politikere på den rød-grønne siden gikk ut på at man så på muligheten for å bruke av fondets midler til formål som det tidligere ikke har vært åpnet for. I særlig grad ønsket man å bruke fondsmidler til restaurering av gamle kirkebygg.

Så sendte Regjeringen ut melding om å endre fondsloven. Dette vakte sterke reaksjoner i de kirkelige organer. Så skjedde også det at Regjeringen fremmet en kgl. resolusjon hvor Opplysningsvesenets fond ble instruert i tomtefestesalg. Instruksen er det referert til flere ganger her, og den innebærer som kjent at tomtefestere får rett til å løse inn eiendommene til en rimeligere pris, en pris som mange steder vil ligge under den reelle markedsverdien. Det betyr det samme som at noen som har vært så heldige at de har festet tomt tilhørende OVF-fondet, i motsetning til mange andre tomtefestere i landet blir innrømmet en betydelig rabatt av Regjeringen – noen har snakket om en lottogevinst. Dette er selvsagt en gevinst som så kan realiseres ved en senere omsetning av eiendommen.

På denne måten tar Regjeringen verdier som Den norske kirke gjennom tiden har regnet som sitt arvegods fra tidligere tider, og med et pennestrøk skal dette nå deles ut til mer eller mindre tilfeldige enkeltpersoner. Konsekvensen av dette er at fondets verdier reduseres, noe som igjen fører til at det blir mindre avkastning til kirkelige formål og aktiviteter som det tidligere har vært anvendt til. Dette blir jo fullstendig meningsløst!

Så sier Regjeringens folk og statsråden at Kirken ikke skal tape økonomisk på dette. Da vil jeg spørre om det likevel ikke er ganske underlig og galt at Regjeringen i en situasjon der man står foran viktige forhandlinger om Kirkens forhold til staten, så foregriper prosessen med å dele ut av de historiske eiendomsverdiene Kirken har hatt med seg fra tidligere tider. Dette er da å starte i motbakke – i beste fall å rote til det hele før prosessen er i gang.

Jeg sa at OVF-fondet er å betrakte som Kirkens arvegods. Dersom vi bruker det bildet, er det ikke unaturlig å

se for seg et familieforhold hvor far og en hjemmeværende sønn holdt til under samme tak, og hvor det allerede tidlig i sønnens liv ble plassert en større formue på bok eller i verdipapirer som skulle være den kapital sønnen kunne bruke til å etablere seg på egen hånd når tiden til oppbrudd fra farshuset en dag ville komme. Sønnen ble så etter hvert voksen og nærmet seg myndighetsalder. Så kan man spørre: Hvordan ville man reagere dersom faren på et tidspunkt da sønnen var nådd – la oss si – en alder av 17 1/2 år, skyndte seg å ta ut noe av kapitalen og gi noe av det til fremmede eller personer langt ute i slekta som han på en eller annen måte syntes burde tilgodeses, og uten at dette var avtalt med sønnen? Hvordan ville sønnen reagere? Og hva ville det ha å si for det framtidige forholdet mellom disse to?

Tilbake til OVF-fondet: Det foreligger en grundig utvalgsutredning om forholdet mellom staten og Den norske kirke fra det såkalte Gjønnnes-utvalget. Denne ligger nå i Regjeringen til behandling, og statsråden har bebudet en sak til Stortinget om dette.

I Gjønnnes-utvalget foretar man en drøfting også av eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond. Av utvalgsinnstillingen går det fram at det er betydelig uenighet om hvorvidt det er Kirken eller staten som er eier av fondet. Et bredt flertall i utvalget konkluderer med at det ved en eventuell endring av forholdet mellom kirke og stat vil være naturlig at fondet tilbakeføres til Kirken. Da blir det litt vel prematurt av statsråden å føre en politisk retorikk med utgangspunkt i en uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling. Det eneste riktige ville være å vente med å røre fondskapitalen til Gjønnnes-utvalgets innstilling kommer til behandling i Stortinget. Dette ville være i tråd med hva en samlet kirke-, utdannings- og forskningskomite har uttalt. Det ville skape ro og et godt forhandlingsklima foran den forestående behandling av kirke-stat-forholdet. Det ville ikke minst også kunne bidra til å legge et godt økonomisk grunnlag for en framtidig folkekirke med et noe løsere bånd til staten. Men det siste er kanskje noe man ikke er særlig interessert i. Det gjelder å holde sønnen hjemmeværende og ikke la ham få stå på egne ben, selv om tiden er overmoden.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:33:55]: Først vil jeg få takke for debatten.

Så vil jeg nok en gang utfordre statsråden. Statsråden legger til grunn at det Regjeringen gjør, er innenfor Grunnlovens rammer. Jeg får si som representanten Lønning: Ja, noe annet skulle jo bare mangle! Men spørsmålet her er om statsråden kan begrunne på hvilken måte dette med ny tomtefesteinstruks ser ut til å falle innenfor Grunnlovens rammer. Statsråden har ikke med ett ord gjort forsøk på å begrunne hvordan den nye tomtefesteinstruks står i stil med Grunnloven § 106. Jeg kan ikke tolke det på noen annen måte enn at det er fordi statsråden rett og slett ikke tror at den ligger innenfor Grunnlovens rammer.

Dessuten sier statsråden at selv om alle andre oppjusterer tomtefesteavgiftene til det maksimale av det de kan, kan staten velge å ha en annen praksis. Men staten kan

ikke velge å ha en praksis som går på tvers av Grunnloven. Det er det som er spørsmålet her: Er det slik at det som nå kommer i tomtefesteinstruks, er forenlig med Grunnloven § 106, eller er det ikke det? Jeg gjentar også det som Eivind Smith har sagt:

«Det kan ikke for alvor hevdes at omfattende ensidig begunstigelse av tomteiere faller innenfor Fondets formål etter grunnloven § 106.»

Regjeringa må gjerne mene at det å ha lave festeavgifter og lave innløsningsavgifter er et formål man ønsker å oppnå. Men det kan ikke være slik at man bryter Grunnloven for å oppnå det, rett og slett fordi det ikke er Opplysningsvesenets fonds formål å sørge for at tilfeldige privatpersoner blir begunstiget med store summer. Hvis man skal dele summen som Opplysningsvesenets fond kommer til å tape, 1–1,25 milliarder kr, på det antall festetomter som finnes, vil man altså gi en gave på godt og vel 130 000 kr til hver eneste privatperson. Jeg skjønner ikke når det ble en prioritert oppgave for den rød-grønne regjeringa å overføre store formuesverdier fra fellesskapet til privatpersoner.

Jeg skal gi statsråden en siste mulighet til å gjøre et forsøk på å komme opp med en forklaring på hvordan det kan ha seg at Regjeringa mener at den nye tomtefesteinstruks er innenfor rammene av Grunnloven § 106, og ikke utenfor. Jeg håper at statsråden vil benytte den siste sjansen han nå har i debatten, til å prøve å gi en begrunnelse for sitt svar. Jeg godtar ikke som begrunnelse – det tror jeg heller ikke Kirkens folk gjør, det tror jeg ikke Opplysningsvesenets fond gjør, og det tror jeg heller ikke den alminnelige opinion gjør – et svar der statsråden bare enkelt prøver å avfeie problemstillingen med å si at han legger til grunn at det Regjeringa gjør, er innenfor Grunnlovens rammer. Da må også statsråden kunne klare å begrunne hvorfor han mener det er innenfor Grunnlovens rammer.

Statsråd Trond Giske [13:37:10]: Jeg er glad for at i hvert fall én ting synes å være avklart gjennom denne interpellasjonen, og det er eiendomsforholdet. I interpellasjonen står det i første setning:

«Eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond (OVF) er uavklart.»

Men interpellanten nevnte ikke dette med ett ord i sin oppsummering, og hennes partikollega Inge Lønning var ikke en gang i nærheten av å besvare spørsmålet. Det hadde stått til stryk hvis det hadde vært en eksamensoppgave til juridikum, fordi eiendomsforholdene overhodet ikke ble nevnt.

Jeg viste til hva den forrige regjeringen sa. Tidligere justisminister Dørum sa at man av og til uttalte seg rett og slett som faginstans. Men det er klart at når en regjering legger fram en stortingsmelding og siterer lovavdelingen, må denne regjeringen gjøre det klart om den har en annen oppfatning. Det gjorde altså ikke Bondevik-regjeringen.

Eiendomsforholdet til OVF er avklart. Det er staten som eier det. Men når komiteen skriver merknader om at dette blir et politisk spørsmål, så gjelder det ved et skille mellom stat og kirke. Grunnen til at dette overhodet ikke ble noe stort tema på Kirkemøtet, var at på Kirkemøtet

godtok man at slik er det. Eiendomsforholdet nå er klart, men hvis det blir et skille, er det et politisk spørsmål. Jeg skjønner at opposisjonen er skuffet over at dette ikke skapte mer støy, men der hadde man andre ting å bruke debatten på enn på et politisk spill om noe som faktisk er helt klart. Med statskirke er det samme eiendomsforhold, ved et skille blir det et politisk spørsmål. Vanskeligere er det ikke, og vanskeligere er heller ikke den setningen i budsjettproposisjonen.

Jeg må bare si at når enkelte fra opposisjonen her gjør seg høy og mørk om Kirkens økonomi, må jeg minne om situasjonen i 2003, da man altså måtte lage en krisepakke for å hindre at kirker ble stengt, slik at de kunne bli holdt varme om vinteren, fordi kommuneøkonomien var så dramatisk dårlig. Nå er kommuneøkonomien kraftig styrket, og det bedrer også Kirkens økonomi.

Så til det med tomtefeste: Hvis det er en interpellasjon om tomtefesteinstruksen dette er, er det altså fornyingsministeren som har utformet den instruksen. Folk i stortings salen burde vite at da må man stille interpellasjonen om det. Denne interpellasjonen dreier seg om forvaltning av Opplysningsvesenets fond, og det er det jeg besvarer.

Men jeg må bare, når opposisjonen sier at hvis man får rimelige forhold når man skal feste tomt og betale, hvis man slipper rettssaker, og hvis man har en ordentlig forvaltning, da kan disse folkene bare selge eiendommen, si at folk bor der, det er livet deres, og det er økonomien deres. Når man er bekymret over arveavgift og skatt på hytter, men nærmest avfeier det å gi 8 000 mennesker rimelige og ordentlige forhold ved tomtefeste med at det er en gavepakke, der er å vinne i Lotto, de kan selge huset sitt og flytte, da har man skjønt utrolig lite av hva dette gjelder. Og det skuffer meg dypt.

Presidenten: Dermed er sak nr. 3 ferdig handsama.

S a k n r . 4

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Kari Lise Holmberg, André Oktay Dahl og Elisabeth Aspaker om konkrete tiltak for styrket skoleledelse (Innst. S. nr. 29 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:100 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå statsråden innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det gjort framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Inger S. Enger (Sp) [13:41:33] (ordfører for saken): Først og fremst vil jeg takke komiteen. Det er fint å bli

enige i denne type saker. Det viser vilje til konstruktivt samarbeid, og det viser også at vi tenker mye likt når det gjelder hva som er viktig for skolen. I denne saken gjelder det altså skoleledelse.

Vi legger fram et enstemmig forslag til vedtak. Det er riktignok slik at et mindretall har noen egne forslag, men jeg vil anmode dem om å gjøre om disse til oversendelsesforslag, slik at de kan tas med ved den samlede vurderinga av forslaget. Vi får se hva de gjør.

Vi – en samla komite – vil i utgangspunktet understreke at skolens evne til å innfri forventningene til en god skole først og fremst er avhengig av kvaliteten på undervisninga og det utviklingsarbeidet som skjer på den enkelte skole og i det enkelte klasserom. Ansvaret ligger hos lokale skoleledere, hos skoleeiere samt hos den enkelte lærer. Dette skal sjølsagt skje i samarbeid med elevenes foresatte og eleven sjøl.

Flere lovendringer styrker skolen med tanke på en forsvarelig faglig, pedagogisk og administrativ ledelse. Opp-læringa skal ledes av en rektor, og rektor skal ha nødvendige lederegenskaper og pedagogisk kompetanse. I behandlinga av denne saken understreker komiteen at det er skoleeiers ansvar å oppfylle lovens krav om en god ledelse ved den enkelte skole.

Innenfor det nasjonale rammeverket er det delegert et betydelig ansvar til skolen lokalt når det gjelder hvordan nasjonale målsettinger skal vurderes. Gjennom seinere års reformer i skolen stilles det store krav til skoleledelse. Skolelederens oppdrag som pådriver for det pedagogiske utviklingsarbeidet i skolen er en sammensatt og meget krevende oppgave. Rektor skal ivareta alle sider ved lederrollen, både den strategiske, den faglige, den innovative og den administrative delen. I tillegg skal han ha et sterkt grep om arbeidsgiverrollen. Skolelederne er nøkkelpersoner i arbeidet med å realisere Kunnskapsløftets mål om høyere kvalitet og bedre resultater i norsk skole.

Siden 2005 har det vært et prioritert område å ha Strategi for kompetanseutvikling. Rapportene viser at et betydelig antall skoleledere har gjennomført dette. Strategiperioden avsluttes i 2008. Det blir da nødvendig å foreta en samla vurdering av effekten av de tilbud som er gjennomført. Det vil òg være nyttig å finne ut på hvilken måte staten bør organisere tilbud om videreutdanning av skoleledere framover.

Departementet har gitt støtte til utvikling av skolelederutdanninger. Det er nå behov for å foreta en gjennomgang av eksisterende studietilbud og se på behovet for eventuelle nye tilbud, for å gi skoleeiere og skoleledere utdanningstilbud i samsvar med de utfordringer som skolen står overfor.

Skoleledelse gjelder ikke bare rektorrollen. Den administrative ressursen beregnes etter skolens størrelse og varierer som kjent mye. Små skoler kan ha 50 pst. ledelsesressurs, og de store skolene kan ha opptil 400 pst. ledelsesressurs, altså tre personer pluss rektor i full stilling.

Poenget med denne saken er at vi ønsker å se på en styrking av ledelsesfunksjonen i grunnpøplæringa og behovet for en mer systematisk kompetanseutvikling av skoleledere. I den varslede stortingsmeldinga om kvalitet

i grunnopplæringa vil tiltak for å bedre skoleledelse være et sentralt tema. Det kommer også klart fram av det enstemmige forslaget til vedtak som foreligger.

God skoleledelse er svært viktig av flere årsaker. Den bidrar til å øke elevenes læringsutbytte, den virker motiverende og utviklende på lærerne, og den virker positivt inn på den generelle skoleutvikling. Det bør også nevnes at St.meld. nr. 16 for 2006-2007 fra i vår bekrefta tidligere funn om at skoleledere i for liten grad engasjerer seg i hvordan opplæringa bør gjennomføres og forbedres. Her er det fortsatt uløste utfordringer i skolen.

Men for all del: Det finnes gode eksempler på god skoleledelse. Bare i denne saksframstillinga her er det mange, mange eksempler. Men det er store lokale forskjeller, og hovedpoenget er at det ikke finnes noe overordna system som samkjører innholdet i utdanninga.

Det må være et overordna nasjonalt ansvar å sørge for at forholdene legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne være gode og aktive skoleeiere. Alle kommuner bør ha et bredt spekter av virkemidler å ta fra når de skal ivareta ansvaret for å gi en god opplæring til alle elever.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:46:58]: Det er bred enighet i komiteen om at ledelse av skolen er viktig for kvaliteten på undervisningen og på utviklingsarbeidet som foregår der. Med hensyn til god ledelse er ikke skolen alene om å etterspørre det. Alle organisasjoner er avhengige av at lederne fungerer godt, slik at faglige målsettinger og resultater nås. Men om dette svikter i skolen, har det store konsekvenser for hele samfunnsutviklingen. Derfor er det viktig å sette nettopp skoleledelse i fokus, og jeg vil gi ros til Høyre for å ha tatt opp saken.

Det å være skoleleder i dagens skole er en svært krevende oppgave. Mange skoleeiere har da også problemer med å rekruttere til ledige rektorstillinger. Mange synes det er en vanskelig rolle å fylle. Ofte er også rektor virksomhetsleder i en kommune og en del av rådmannens ledergruppe med ansvar for å ivareta helheten i budsjettene og drift av hele organisasjonen. Forventningene fra dem de er ledere for i det daglige, er imidlertid at rektor skal ivareta nettopp deres krav til økonomisk og organisatorisk gode rammebetingelser. Mange skoleledere synes at de kommer mellom barken og veden, og det å drive faglig og organisatorisk utviklingsarbeid er vanskelig å ivareta samtidig som en er nødt til å ivareta det administrative og økonomiske ansvaret. Men jeg kjenner mange skoleledere som greier det, og komiteen har da også besøkt to skoler her i Oslo hvor nettopp god ledelse er et av kjennetegnene på skolen.

Hva som kjennetegner en god skoleleder kan være flere ting, men god faglig innsikt og evnen til å arbeide systematisk med ulike problemstillinger er viktige egenskaper, i tillegg til evnen til å skape trygghet gjennom tydelig struktur og kommunikasjon i organisasjonen. Så kan en diskutere om det er nødvendig med formell lederkompetanse. Jeg vil hevde at det ikke er noen ulempe å ha lederutdanning når en skal være leder. Det gir en egen trygghet å kjenne ulike prosesser som foregår, i alle organisasjoner.

Men den som skal være leder, må i utgangspunktet være skikket for oppgaven, og ikke minst motivert. Der er skoleeierne helt sentrale ved å ta ansvar for å dyrke fram gode lederemner og motivere dem til å både søke formell kompetanse og skaffe seg erfaring som leder.

Jeg er usikker på om det er en bestemt type formell lederkompetanse en skal etterspørre hos skoleledere. Ofte kan det å være student sammen med andre med en annen type fagbakgrunn være vel så viktig for utviklingen av lederferdigheter. Skolen har mye å gå på før vi kan si at vi har lærende organisasjoner. Der har andre kommet mye lenger og har dermed mye å tilføre nettopp skolen. Det å studere sammen tverrfaglig er også vesentlig med tanke på å skaffe seg endringskompetanse, noe som etterspørres mer enn noen gang i skolen.

Komiteen mener da også at det er behov for en gjennomgang av eksisterende studietilbud og en vurdering av behovet for eventuelle nye tilbud. Jeg tror at det er viktig i den sammenhengen å gjøre dette nettopp «i nær dialog med berørte parter og aktører», som en samlet komite uttrykker seg i saken.

Med fare for å gjenta meg selv må jeg likevel peke på grunnutdanningen av lærere også når det gjelder ledelse. Jeg er overbevist om at studenter må lære viktigheten av å være en del av et aktivt forsknings- og utviklingsarbeid under studiet for at dette skal være en naturlig del av deres arbeidshverdag etter endt utdanning. Jeg tror i like stor grad på at skoleledelse skal ha sin plass i grunnutdanningen. Det kan godt være knyttet opp mot den praksis i skolen som studentene har underveis i utdanningen – dette for å skape større forståelse og aksept for ledelse enn det vi opplever i dag. Skolen, i likhet med andre organisasjoner som f.eks. sykehus, har høyt utdannede medarbeidere med behov for å arbeide selvstendig. Det finnes ingen lang tradisjon for ledelse slik vi ser nødvendigheten av ledelse i dag. Derfor er fokusering på ledelse og utvikling av lærende organisasjoner vesentlig også i grunnutdanningen.

Regjeringen har varslet framlegging av en egen stortingsmelding om kvalitet i grunnopplæringen og en prioritering av statlige virkemidler i den sammenhengen. Jeg har tro på at statsråden vil ha skoleledelse i fokus i den sammenhengen, og ser fram til en bredere debatt om hvordan skoleledelse er en del av en større helhet for å sikre kvalitet i skolen.

Anders Anundsen (FrP) [13:52:15]: Jeg vil først benytte anledningen til å ønske statsråd Solhjell velkommen til Stortinget ved behandlingen av denne saken. Første gang han hadde opptreden her, var det interpellasjon. Da var jeg settepresident, så jeg fikk ikke anledning til å ønske den nye statsråden velkommen. Det synes jeg er på sin plass. I hvert fall på våre vegne vil jeg se frem til et godt samarbeid med statsråden i veldig viktige saker, som f.eks. i denne saken.

Det er en kvalitetsutfordring i norsk skole. Det er et tverrpolitisk fokus på de kvalitetsutfordringene vi har i norsk skole, og årsakene til den kvalitetsutfordringen er antakelig veldig sammensatt. Men det er ikke helt utenke-

lig at ledelse spiller en viktig rolle, og det gjelder både ledelse av skoler og ledelse av klasser. Fremskrittspartiet har flere ganger fremmet forslag om etterutdanning av lærere for å bedre lærernes kompetanse i klasseledelse. Det er også et viktig perspektiv å ha med seg, som kanskje også statsråden vil bringe inn i den saken som vil komme siden, hvor en ser på det helhetlige lederperspektivet.

Så har jeg lyst til å si at dette jo er en gladsak på mange måter, fordi det vi har opplevd i komiteen, har vært en holdningsendring som har vært av veldig positiv karakter. Det har vært en utstrakt grad av samhandling og et ønske om å finne en felles løsning på de utfordringene som blir lagt frem i representantforslaget. Det kan godt være at den nye statsråden har en finger med i spillet i så henseende. Og ikke minst vil jeg trekke frem saksordførers veldig gode innsats for å samle komiteen rundt det som er blitt resultatet, og som jeg tror en samlet komitee kan være både fornøyd med og stolt av. Særlig vil jeg da rette takken i retning av regjeringspartiene og kunnskapsministeren. Jeg håper også at det er en situasjon som vi vil se mer av fremover, og at det er en vedvarende holdningsendring som gjør at vi kan finne gode, praktiske og konstruktive politiske løsninger i komiteen.

Vi ble anmodet om å gjøre om forslagene fra Fremskrittspartiet, som er de eneste mindretallsforslagene i innstillingen, til oversendelsesforslag, slik at de da blir vurdert i den sammenheng som de øvrige forslagene i representantforslaget vil bli vurdert. Vi synes selvfølgelig anmodningen er god, og vi vil følge den anmodningen i den gode viljes navn. Vi vil bare be statsråden bekrefte at de to mindretallsforslagene vil bli tatt med i den vurderingen av representantforslagets forslag som forslaget til vedtak i innstillingen ber om. Helt konkret vil vi gjøre om våre forslag til oversendelsesforslag, forutsatt at statsråden bekrefter at disse vil bli tatt inn i den totale vurdering.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har teke opp Framstegspartiets forslag, som då er gjort om til oversendingsforslag. Dei vil bli handsama etter reglementet i så måte.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:55:27] (komiteens leder): Etter at komiteen nå kanskje har fått tilbake hvilepuls etter den forrige debatten, kan vi jo starte litt roligere ved først, fra min side i hvert fall, å ønske statsråden velkommen til Stortinget. Det har jeg ikke hatt anledning til tidligere. Jeg ser fram til – på vegne både av komiteen og meg sjøl – et godt samarbeid med statsråden.

Det andre er at jeg vil takke saksordføreren for en veldig godt utført jobb. Jeg synes det er gledelig at vi kan samles om forslag vi er enige om, og som jeg tror alle har en interesse i at vi klarer å se en forbedring i forhold til. For det er liten tvil om at temaet skoleledelse er viktig i skolen. Det fikk vi også bekreftet da komiteen var på befaring på Kastelet skole og på Ullern videregående skole – to skoler som på ulike måter har tatt fatt i skoleledelse på en veldig god måte. Ullern videregående skole var, som mange sikkert kjenner til, både nedleggingsstruet og nær sagt fraflyttet. Det var veldig få elever som ønsket seg dit,

og skolen hadde et dårlig miljø. Takket være en offensiv og meget dyktig rektor har skolen nå snudd utviklinga, og er en av Oslos aller mest populære videregående skoler. Vi vet også at skoleledelsen på Kastelet skole har klart å få til veldig gode resultater for sine elever, og de har et meget bevisst forhold til sin ledelse av skolen.

Jeg kommer ikke til å gå inn i noen inngående drøftelse av de forslagene Høyre har fremmet. Det får vi rikelig anledning til å komme tilbake til i forbindelse med at dette blir en del av den varslede stortingsmeldinga. Men jeg vil allikevel knytte noen kommentarer til begrunnelsen og bakgrunnen for at Høyre fremmet nettopp dette forslaget. For et par år siden var jeg på tur til Kristiansand og besøkte bl.a. Pedagogisk senter i Kristiansand. Der fikk jeg høre noen veldig både urovekkende og interessante historier om skoleledelse i praksis. Jeg tar sjølsagt alle mulige forbehold om at det ikke er slik overalt, men jeg synes allikevel det var historier som vekket en interesse for skoleledelse, i alle fall hos meg. De som jobbet ved Pedagogisk senter, fortalte at i veldig mange tilfeller så er det slik at rektor ser på seg sjøl som først blant likemenn og hovedtillitsvalgt blant lærerne. Rektor ser ikke på seg sjøl som leder. Det synes jeg var et interessant innspill, og jeg tror det er slik mange steder. Det er mange som kvier seg for å bli rektor. Det er store og sammensatte ledelsesoppgaver, og det er ikke annet å vente enn at den oppgaven også krever både lederkompetanse og ledelseserfaring.

Det er også slik at mange i forbindelse med både rapporter og annet har uttalt seg om hvordan skoleledelse kan ha en positiv innvirkning på resultatene ved skolen. I evalueringen av det som het «Forsøk med tidlig start av 2. fremmedspråk» er det en rektor som sier følgende:

«Rektors holdning til satsing på språk er nøkkelen.

Du kan ha veldig flinke språklærere som driver innenfor sine fire vegger. Det er avhengig av ledelsen å gjøre noe ut av denne kompetansen. Det er helt uavhengig av om rektor er realist eller språklærer.»

Jeg synes det også oppsummerer på en veldig god måte hva som er mulig å få til hvis man har offensive, dyktige, gode skoleledere som har ambisjoner på vegne av elevene sine.

Vi vet også at det er viktig for rektorer og lærere å ha et godt samspill om hvordan skolen skal drives, hva som er målene for skolen, og hvilken retning skolen skal gå i. Jeg er overbevist om at vi kan se veldig gode og positive resultater i skolen hvis fokuset på skoleledelse blir bedre. Den forrige regjeringa satte i gang et betydelig arbeid for å bedre skoleledelsen, både ved at det ble opprettet masterprogrammer i skoleledelse og fordi det ble avsatt penger, særlig i den første tida med kompetanseheving i forbindelse med Kunnskapsløftet, til å foreta kompetanseheving av skoleledere. Men allikevel er det slik – og det viser Skolelederundersøkelsen fra 2005 – at nesten 40 pst. av rektorene ikke har noen som helst formell utdanning i ledelse, og bare 18,5 pst. har ett års utdanning eller mer. Hvis vi samtidig ser på bakteppet, nemlig at ledelsesoppgaven som rektor blir vanskeligere og mer komplisert, forteller det i alle fall meg at viktigheten av en god og solid skoleledelse ikke blir mindre i årene framover. Snarere

vert imot tror jeg den blir viktigere. Det er helt andre utfordringer for en skole og for en skoleleder i dag enn det var for bare 10, 15 eller 20 år siden. Det må man ta inn over seg. Jeg ser derfor med spenning fram til den kommende stortingsmeldingen og håper og tror at våre forslag der får en brei omtale og en grundig behandling, slik det er forutsatt av en enstemmig komite i denne saken.

Åsa Elvik (SV) [14:00:47]: Det er veldig hyggeleg på SV sine vegner å få lov til å ønske ein ny statsråd velkommen til Stortinget. Og kva kunne vore ei betre sak å debattere i enn ei sak der komiteen er hjartans einig – i alle fall i vedtak?

Norsk skole har veldig mange gode sider. Likevel veit vi at vi m.a. har ei stor utfordring når det gjeld sosial utjamning av forskjellar i læringsutbytte blant elevane. Evalueringa av Reform 97 fortalte oss at det er for lite systematikk og samanheng i læringsarbeidet i norsk skole. Eg trur det der er ein samanheng.

Forskning har fortalt oss at skolar som lukkast i forhold til sosial utjamning av læringsforskjellar, der ein ut frå sosioøkonomiske bakgrunnsvariablar kunne ha forventa lågare karakterar enn på ander skolar, m.a. er kjenneteikna av at dei har ei sterk og fagleg tydeleg pedagogisk leiing. Dei kan ha ulik praksis, men er kjenneteikna av det. Skoleleiing er sentral i forhold til pedagogisk utvikling, og det er avgjerande for om vi klarer å lukkast betre enn vi i dag gjer i norsk skole.

Då vi behandla St.meld. nr. 16 for 2006-2007, var Stortinget einig med departementet i at ein skal kartleggje korleis skoleleiing blir ivareteke ved ulike skolar i dag, og vurdere om det er godt nok ivareteke i lovverket i dag. Det får vi anledning til å kome tilbake til seinare.

Eit anna kjenneteikn ved skolar som lukkast i læringsarbeidet, er at dei klarer å realisere prinsippet og målsettinga om tilpassa opplæring. Evalueringa av den tidlegare omtalte Reform 97 fortalte oss at det er eit prinsipp som har sterk støtte i norsk skole i dag, men at det er langt mellom ideal og praksis. Det er langt mellom idealet om tilpassa opplæring og det som faktisk skjer i skolen, og det lærarane faktisk seier at dei gjer. Vi har lite skoleforskning og få klasseromsobservasjonar, men i den grad vi har kunnskap, er det det forskinga fortel oss.

Heile poenget med tilpassa opplæring er at elevane skal møte ein skole som tek utgangspunkt i dei – i interesse deira, i evnene deira, i det dei faktisk kan, og det som er potensialet deira. Vi skal ikkje sitje her på Stortinget og skrive ut ein fasit på kva som er ein god læringssituasjon, og korleis ein driv god læring. Det er eit ansvar som ligg på skolen. Det er eit enormt ansvar for lærarane som profesjonsutøvarar. Då kunne det sjølvsagt vere freistande å snakke om evalueringa av allmennlærerutdanninga. Det får Stortinget òg anledning til å kome tilbake til seinare, så eg skal la det liggje og seie at samanhengen her er at den praksisen som er i skolen, heng saman med leiinga.

Representanten Anundsen var innom at lærarane er leiarar i læringssituasjonen. Det er eitt aspekt ved leiing. Det andre aspektet er sjølvsagt det som går på korleis skolen blir leidd, og den pedagogiske verksemda på skolen.

Skoleleiing handlar enkelt og greitt om korleis ein organiserer verksemda slik at god læring kan skje. Det vil det alltid vere ulike svar på. Dei besøka som komiteen gjorde i samband med behandlinga av forslaget frå Høgre – som eg i ei bisetning skal seie er eit godt initiativ frå Høgre – viste oss at det finst ulike leiingsmodellar i norsk skole. Det fell i alle høve saman med mine egne erfaringar frå andre skolebesøk. Det er eit mylder av ulike måtar å organisere læringsarbeidet på skolane på, og slik vil det sannsynlegvis alltid vere. Det eg synest er interessant, er at den klassiske forskjellen i leiingsfilosofi mellom «top-down» og «bottom-up» òg gjer seg gjeldande i skolen. Derfor trur eg at ein del av det som er viktig med denne saka, faktisk er at ein får ein diskusjon og debatt om kva leiing handlar om, og kva som er ei god, effektiv og ikkje minst fagleg sterkt grunna leiing.

Vi er frå SV si side veldig glade for at vi får sjansen til å kome tilbake til denne problemstillinga og ein del andre problemstillingar seinare. Vi ser fram til å diskutere dette i tilknytning til spørsmål som dette heng saman med. Vi ser fram til dei debattane som kjem, for dette handlar om veldig mykje meir enn rammevilkåra for leiing. Dette handlar enkelt og greitt om korleis læring skjer i den norske skolen.

Presidenten: For presidenten ser det ut til at kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen har late seg inspirere av den nye ordføraren i Oslo til å snakke fint om kvarandre og vere snille med kvarandre.

Dagrun Eriksen (KrF) [14:05:53]: For ikke å bryte tradisjonen vil jeg bare si at jeg tidligere har ønsket statsråden velkommen i denne salen og sagt at jeg ser fram til et godt samarbeid. Og jeg kan gjerne gjenta det.

Det er liten tvil om at en god skole også handler om en god skoleledelse. Derfor er det en viktig sak forslagsstillerne har satt i fokus i dette representantforslaget. Det har også gitt komiteen mulighet til å samles om et forslag der vi ber Regjeringen foreta en bred gjennomgang av status på området og en vurdering av behovet for nye tiltak og strategier for en bedre skoleledelse.

Kristelig Folkeparti ville kunne støttet de fleste av forslagene i dokumentet, men er glad for at vi kan få en helhetlig gjennomgang der også disse blir vurdert og drøftet nærmere.

Lærernes faglige og pedagogiske kompetanse er sentral for videre utvikling av kvaliteten i skolen. Dersom lærere skal være dyktige tilretteleggere, veiledere og inspiratorer for barn og unge, er det nødvendig at de har innsikt, forståelse og interesse for fag de underviser i. De må også vite noe om læringsstrategier og metoder i forhold til hvordan barn, unge og voksne tilegner seg kunnskaper og ferdigheter.

Kristelig Folkeparti mener dette også er viktig i forhold til en skoleleder. Vi mener en skoleleder er noe langt mer enn en økonom eller administrator. Det viktigste for en skole er å drive opplæring. Da er det også naturlig at en rektor har kunnskap om hvordan dette gjøres, og derfor bør en rektor ha pedagogisk forståelse. Professor Sølvi

Lillejord ved Universitetet i Bergen sa på en skoleleder-konferanse som statsråden deltok på, at en skoleleder må ha kunnskap om hva det vil si å lede læringsprosesser og lære seg å jobbe empirisk med egen praksis. Så pedagogisk forståelse er viktig. Dette betyr ikke at vi mener det bør være et absolutt krav til å ha utdanning i det. Formell kompetanse er viktig og nødvendig i en skoleledelse, men samtidig må ikke en slik formell kompetanse være til hinder for at personer med realkompetanse skal kunne ansettes. En slik kompetanse kan tilegnes på flere måter.

På en skole komiteen besøkte, ble lærernes kompetansehull ikke en utfordring som måtte løses av den enkelte lærer, men rektor var seg utrolig bevisst sitt helhetlige ansvar og sørget for at hver enkelt ansatt hadde den kompetansen vedkommende trengte for å fullføre skolens strategi og mål.

Det er ikke tvil om at rektorer med lederkompetanse kan være en positiv drivkraft for å utvikle og bedre skolen. Klar og god ledelse, med mål som er tydelige og definerte, og som er forankret hos de ansatte, elever og foreldre, er avgjørende for en skole i utvikling. Det kan nesten sammenliknes med et skip. For å få skipet til å gå framover i sjøen må man ha en kaptein som staker ut kursen. Mannskapet har hver sin bit av skutas drift som er avgjørende for skutas framdrift, men er ikke kursen satt, vil det skjære seg ganske fort hvis den ansvarlige for fokka og ansvarlige for storseilet har forskjellig kurs. Da vil skuta stå stille, eller i verste fall kullseile. En kaptein må i tillegg til å lede vite hvordan man seiler for å utnytte skutas potensial.

Med denne skute- og sørlandsvisitten vil jeg si at vi i Kristelig Folkeparti ønsker oss skoler som er i framdrift og derfor er glad for at det kommer en sak om dette og at det er enighet om at dette er en viktig forutsetning for en god skole.

Presidenten: Presidenten er freista til å seie at på Mørkysten har vi fått motor i båtane!

Odd Einar Dørum (V)[14:09:49]: For ordens skyld vil jeg si at jeg har hatt en høflighetsrunde med statsråden tidligere – det var i en spørretime – men jeg slutter meg gjerne til hilsenen.

Presidenten undret seg over at tonen er mild. Men det skyldes ganske enkelt at når folk ikke krangler om ting de ikke trenger å krangle om, blir tonen grei. I denne saken skyldes det to ting. Det skyldes at en saksordfører har gjort en god jobb – jeg har all grunn til å si det – og at vi har fått en statsråd som ikke slåss om hvert eneste komma, og da blir det litt avslappet. Så er det slik at i politikker er det noen arenaer for å kunne være enige og noen arenaer for å ha konflikt. I et normalt liv blir det slik. For min del er det slik at etter å ha hatt noen runder med statsråd Giske, som jeg har hatt i noen år, er det litt greit å ha en litt rolig stund etterpå. Dette var noen små refleksjoner i begynnelsen av en debatt.

Når det gjelder saken om skoleledelse, er Venstre glad for at vi har fått denne enstemmige komiteinnstillingen.

Vi er også glad for at statsråden har kommet komiteen i møte på den måten som skjer parlamentarisk. Selve representantforslaget som er framlagt, ville vi kunne stemt for alle forslag i bortsett fra det første punktet. Vi er ikke beredt til nå å si at vi skal ha en ekstra utdanning for rektorer som har pedagogisk bakgrunn. Men vi vil ha det som prinsipp og så finne de praktiske løsningene for å få det til – Norge er et sammensatt land. Nå får vi til gjengjeld en bred sak til Stortinget, og det er en utmerket måte å styrke skolen på.

For Venstre har det i lang tid vært slik at vi har villet prioritere skolekronene til kompetanse både for lærere og for ledere i skolen, og når vi gjør en markering i denne saken, som jeg vil understreke fra talerstolen, er det fordi vi ikke ser på ledelse som noe eget fag alene. Vi ser det som noe man får i tillegg til den kompetansen man ellers har. Vi legger til grunn at en rektor på en skole starter med en pedagogisk utdanning, er en person som kan skolen som organisasjon, er glad i skolens fag og som får et personlig tillegg, en formalisert tilleggsutdanning. På den måten får en person som er glad i skolen, i skolen som arbeidsarena både for fagene og for den pedagogiske situasjonen, noe i tillegg som gjør at man kan bli en god leder, ikke bare i forhold til elever, men også i forhold til kolleger.

Det er riktig, som flere har vært inne på tidligere, at komiteen har vært på besøk på skoler der vi har sett gode eksempler på hva dette har betydd. Selv kjenner jeg mange eksempler fra skolene i Oslo hvor det å satse på kloke ledere har betydd veldig mye for mange skoler. Det er jeg overbevist om er overførbart også til andre situasjoner. Det er ingen tvil om at denne satsingen på å bygge opp kompetanse ikke bare hos lærere, men også hos skoleledere, betyr noe for at vi skal få en god kvalitet på den offentlige skolen. Derfor bør det også være slik i de kommende år at vi gjør det.

Hvis jeg skal ha behov for å gjøre en markering, er det at de viktigste kronene som vi kan bruke i den offentlige skolen nå, må vi bruke for å styrke kompetansen både hos lærerne og elevene. Hvis vi ikke får det til, blir jeg urolig – ikke for at vi får den type friskoler som Regjeringen har forsøkt å stoppe og regulere ved lov, men at vi får de skolene som går bortenfor dette, altså der man betaler store penger for å få en utdanning. Det er kun ett svar på det, og det er at den offentlige skolen er så konkurransedyktig gjennom sin kvalitet, gjennom sine lærere, gjennom sin ledelse, at den står der som den kraftfulle fellesskapsarenaen den skal være i samfunnet, og som det skinner av når det gjelder både å gi kunnskap og å formidle kunnskapen på en slik måte at folk føler at her kan de ta med seg ting ut i verden.

I den kloke ledelsen ligger det å skjønne at mennesker er forskjellige. Det er noen som lærer teori lett, og det er noen som ikke lærer det lett. Noen lærer praktiske ting lett, andre gjør det ikke. Det er forskjellige veier fram til de forskjellige fagene som er i skolen, og en klok leder forstår det. En klok leder gjør også det som noen av de andre representantene i komiteen har vært inne på, og som vi har sett på Ullern videregående skole, som jeg har besøkt i ulike faser. Jeg besøkte skolen i den fasen da det var

enkeltelever på skolen som muligens brukte dette som en slags poste restante for kriminell aktivitet – dessverre var det slik – for senere å komme til et sted, før komiteen var der, hvor du går inn i et klasserom, og så reiser folk seg opp uten å se hvem som kommer inn. Så setter de seg igjen og jobber videre. Det er en intens aktivitet i lufta. Faget som jeg tilfeldigvis snubler innom, hadde med digital opplæring å gjøre, og det var en intens aktivitet. Du kunne rett og slett føle begeistringen i rommet. Du kunne se hvordan dette artet seg.

Jeg tror det er dette fellesengasjementet som har fått komiteen til å finne en felles plattform. Det er også mulig at vi har latt oss inspirere av Oslos ordfører – jeg skal ikke se bort fra det. Jeg skal heller ikke se bort fra andre grunner. Men jeg tror nok at i denne saken skyldes det at en komite som har det felles at vi er glad i skolen, glad i det som skjer der, fant en felles tone. Så får vi av og til i stortings-salen med henrykte jubelrop gi uttrykk for at det har blitt slik en dag: En liten melding fra hovedstaden til en representant fra Møre.

Presidenten: Som tidlegare skuleleiar er eg glad for dei orda der.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:15:20]: Lat meg først – eg trur det er fjerde gongen – få takke for å verte ønskt velkommen til stortings-salen og for den hyggelege tonen som er her. Måtte det fortsetje!

Min barndoms rektor var ein streng mann, streng fordi eg trur – når eg har tenkt over det – eg berre har bilete i hovudet av han der han ser streng ut, dvs. alle tre eg hadde opp gjennom skuletida, og *mann* fordi alle tre var menn. Eg trur eg visste tidlegare at det kunne vere ein kvinneleg statsminister i Noreg enn at det kunne vere ein kvinneleg rektor! Han var ein streng mann, men han var ein mann eg respekterte og såg opp til, og som var ein autoritet for meg, og som eg trur at eg og andre elevar såg på som ein fagleg og personleg autoritet i skulen.

Det eg no fortel, sa eg òg på ein konferanse eg deltok på nyleg. Det eg ikkje visste da, var at min barndoms rektor faktisk sat i salen og hørde på. Han tok det svært pent. Det viste seg at han ikkje hadde forandra seg så mykje, men han var faktisk ein smilande mann! Eg trur at den rektorrolla og den leiarautoriteten som mange rektorar har vore for mange av oss i skulekvardagen, skal vi ta med oss inn i framtida, samtidig som vi endrar og moderniserer og profesjonaliserer leiarrolla i skulen.

I den samanhengen er forslaga frå representantane frå Høgre veldig positive innspel når vi skal vurdere dei verkemidla vi har i dag, fullt ut, for å sikre god nok kvalitet i skulen vår. Det er spesielt på tre område Regjeringa vil gå inn i arbeidet med å styrkje skuleleiinga. Vi vil forske meir på samanhengen mellom skuleleiing og elevanes utbytte av opplæring og kva som kjenneteiknar god skuleleiing. Vi skal vurdere å styrkje krava til kompetanse for å verte tilsett som eller arbeide som skuleleiar, og vi skal vurdere nasjonale føringar for innhaldet i opplæringa for skuleleiarar. I tillegg vil vi vurdere dei andre forslaga som ligg i innstillinga.

OECD har sett i gang prosjektet Improving School Leadership, der vi òg deltek. Temaet vert knytt til skuleleiing. Vi leverte vår Country Background Report i januar 2007. På dei fleste områda som vert tekne opp i rapporten, viser det seg at Noreg har manglande eller ufullstendig nasjonal statistikk. I april 2008 vil OECD kome med anbefalingar overfor Noreg, og eg vil vurdere dei nøye.

Kunnskapen om styring og leiing i den norske skulen er diverre avgrensa. Det er mykje bra forskning på området, men det må verte meir. Eg er derfor oppteken av å stimulere til nasjonal forskning om skuleleiing og skuleutvikling.

Fram til 2003 var kravet at rektor skulle ha lærarutdanning for det skuleslaget han skulle vere rektor for, og ha minst tre års erfaring som lærar. Denne føresegna vart fjerna i 2003. Opplæringslova i dag har ingen formelle krav for å verte tilsett som skuleleiar utover det at vedkommande må ha pedagogisk kompetanse og nødvendige leiareigenskapar. Likevel har vi ei rekkje utdanningstilbod om skuleleiing ved universitet og offentlege og private høyskular.

Skuleleiarundersøkinga frå 2005 ved Universitetet i Oslo viser at mange rektorar ikkje er opptekne av formell utdanning, men av å ha støtte og utvikling på område som er nyttige i utøvinga av yrket. Eg vil likevel vurdere om det er nødvendig å stille sterkare formelle kompetansekrav til skuleleiarane.

Det kan òg vere aktuelt å leggje nasjonale føringar for kva som skal vere kjerneinnhaldet i opplæringa. Det er mange vidareutdanningstilbod i dag, og det kan vere interessant å sjå vidare m.a. på Sverige, som har gått vidare i den retninga. I den samanhengen vil eg leggje særleg stor vekt på pedagogisk og fagleg leiing av innhaldet i skulen, at vi skal ha leiarar som kan rettleie lærarane sine, som har kjennskap til pedagogiske og faglege spørsmål på ein god måte, og som kan lære av erfaring og arbeid med strategi og vidareutvikling av skulen for å oppnå best mogleg læringsresultat og kvalitet i skulen.

Regjeringa sine vurderingar av skuleleiing og tiltak for å styrkje skuleleiinga vil verte ein sentral del i den kommande stortingsmeldinga om kvalitet i skulen, som er varsla i St.prp. nr. 1. Vi vil samarbeide med alle aktuelle aktørar om det, og sjølvstøtt også med Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [14:20:42]: En dyktig skoleledelse er etter Fremskrittspartiets og en samlet komites oppfatning et viktig element for å kunne få en god skole. Vi vet at vi i dag sliter med mye bråk og uro i norsk skole, og Fremskrittspartiet har fremmet et eget forslag for å kunne finne tiltak mot dette. I vårt forslag viser vi bl.a. til Terje Ogdens bok «Kvalitetsskolen» og det fokuset som Ogden der har på klasseledelse. Vi vet at det er store forskjeller i dag når det gjelder bråk og uro i klasserommene og lærernes håndtering av disiplinproblemer.

Så mitt spørsmål er: Hvilke tiltak ser statsråden for seg for å kunne gi lærerne den nødvendige kompetansen for å kunne utøve god klasseledelse?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:21:24]: Representanten Gåsvatn tek opp eit viktig spørsmål, som det òg har vore betydeleg debatt om i den seinare tida. Eg meiner at ei av dei viktigaste oppgåvene vi står framføre i skulen, er å sikre at lærarane har den nødvendige kompetansen til både å leie ei klasse og òg å gjennomføre andre undervisningsformer på ein god måte. Eg vil difor i den stortingsmeldinga om kvalitet i skulen vi skal leggje fram, leggje veldig stor vekt på m.a. korleis vi kan styrkje læraranes kompetanse framover, korleis vi skal sikre at lærarar ser det som ein alminneleg del av det å vere lærar at ein skal kunne ta etterutdanning, og at leiarar i skulen kan tenkje systematisk rundt det. Da vil eit av dei sentrale spørsmåla vere klasseleiing.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:22:22]: Statsråden har helt rett i at dette er en usedvanlig hyggelig komite, men jeg kan også love statsråden at det vil komme tider hvor vi er uenige og hvor i hvert fall opposisjonspartiene i komiteen vil vise seg fra en litt hardere side enn i dag.

Når det er sagt, vil jeg si at jeg er veldig glad for signalene som er kommet om at forslagene som Høyre har fremmet, vil bli tatt med i en bred vurdering som kommer i forbindelse med stortingsmeldinga.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden på et tilgrensende tema. Vi har i de siste dagene, og for så vidt egentlig helt siden sommeren, sett ganske mange og foruroligende rapporter om at det er mye tap av undervisningstid i skolen. Det er i aller høyeste grad et skoleeier- og skoleledelsesansvar. Høyre fremmet tidlig i høst et forslag om å forestå en nasjonal kartlegging av årsakene til at det er såpass mye tapt undervisningstid i skolen, og omfanget av det.

Jeg vil gjerne utfordre statsråden angående hans tanker rundt det, og om det eventuelt kan være et forslag som regjeringspartiene ønsker å støtte.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:23:21]: Eg kjenner til det forslaget, og eg synest representanten tek opp eit veldig viktig spørsmål. Det er klart at det heng saman med det vi diskuterer i dag, nemleg skoleleiing, og ikkje minst med lærarane sin kompetanse når det gjeld å leie ei klasse og bruke andre undervisningsformer i skulen.

Det er urovekkjande at ein såpass stor del av undervisningstida i skulen går bort, så det er ei av dei utfordringane med omsyn til kvalitet vi har i skulen framover. Eg vil ikkje i dag varsle kva for tiltak som vil komme, men eg er oppteken av denne problemstillinga og meiner at vi må gå djupare inn i årsakene til det, og sjå på kva vi kan gjere med det i tida framover.

Odd Einar Dørum (V) [14:24:19]: Jeg husker, akkurat som statsråden, min første rektor, som var en veldig kunnskapsrik person og en trygg voksen. Han kjefte ikke, tror jeg, men han satte grenser i kraft av å vise et godt eksempel som var så tydelig at det inspirerte de fleste.

Jeg oppfatter det slik at statsråden og jeg på vegne av Venstre er enige om at vi skal ha lærere som er kunnskapsrike og trygge. Ser statsråden for seg en situasjon

hvor denne skolelederen, som jeg antar vi er helt enige om skal ha en pedagogisk bakgrunn, får en systematisk formalisert tilleggsutdanning – dette av to grunner: for det første fordi han skal lede sine arbeidskolleger, men for det andre også for at han skal kunne være en inspirator som rett og slett kan vandre rundt og inspirere lærere til å leve god innsats, og som driver det som på «nynorsk» heter «Leadership by Walking Around»? Dette er mitt åpne spørsmål til statsråden.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:25:16]: Det er bra at vi har dei same erfaringane – berre frå litt ulike tidsperiodar – med vår barndoms rektorar.

Som eg tidlegare har sagt, vil eg leggje monaleg vekt på evna til å drive fagleg leiing og utvikling av skulen. Eg er av den oppfatninga at det er nøkkelspørsmålet innanfor skulen. Korleis skal vi klare å skape ein skule der rektor og andre leiarar, lærarar som er i klasseromma, fokuserer på kvaliteten i opplæringa, resultata som elevane oppnår, og på at det er innhaldet og pedagogikken som står i sentrum?

Eg vil ikkje no seie kva dei endelege forslaga eg vil komme med, er, men eg har varsla at mykje av det representanten Dørum tek opp, vil verte vurdert i den kommande stortingsmeldinga om kvalitet i skulen. Eg skal altså komme tilbake til det i monaleg grad.

Åse M. Schmidt (FrP) [14:26:18]: Nå har vi hørt mange fagre ord. Vi vet at meldingen kommer, og det blir bra å lese det som kommer. Men kjernen er at det også må følge midler med. Det er et kjent tysk ordspråk som sier «Die letzten beissen die Hunde», dvs. at når alt kommer til alt, er det faktisk noen som skal gjennomføre det som regjering og storting har vedtatt.

Kan statsråden love at det også vil følge nok midler med til å få gjennomført slike planer, så det ikke blir slik, som man ofte har sett, at man vedtar ting, og så følger det ikke midler med til å oppfylle det?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:26:55]: Det er iallfall ein ting eg i løpet av mi korte tid som statsråd har fått med meg, og det er at forslag om midlar legg ein fram for Stortinget i dei årlege statsbudsjetta, og at det er der dei vert presenterte. No vil vi komme med ei stortingsmelding om kvalitet i skulen. Eit sentralt spørsmål der vil vere skuleleiing. Eg har no sagt litt om mine tankar om det, men eg har ikkje konkludert når det gjeld fleire av dei viktige spørsmåla som representantforslaget inneber, og som fleire representantar har teke opp.

Når det gjeld den økonomiske oppfølginga, viser eg til dei årlege budsjetta, og når det gjeld innhaldet og konklusjonane eg vil leggje fram for Stortinget, viser eg til den stortingsmeldinga eg vil komme med.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Fleire har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.
(Votering, sjå side 648)

S a k n r . 5

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av E6 på strekningene Gardermoen (Hovinmoen)–Dal og Skaberud–Kolomoen i Akershus og Hedmark (Innst. S. nr. 21 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 87 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten gjere framlegg om at taletida blir avgrensa til 40 minutt fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten gjere framlegg om at det blir gitt høve til replikkordskifte med inntil fem replikkar etter innlegg frå statsråden innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten også gjere framlegg om at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Eirin Faldet (A) [14:29:17] (ordfører for saken): Vi er i dag invitert til å sette i gang utbygging og finansiering av de to E6-strekningene Hovinmoen–Dal og Skaberud–Kolomoen. Dette er starten på den store utbyggingen av E6 i Akershus og Hedmark.

Jeg er glad for at regjeringen Stoltenberg ønsker å få i gang utbyggingen av E6 snarest mulig, og at Regjeringen derfor foreslår å starte utbyggingen av de to delstrekningene, hvor det foreligger godkjente reguleringsplaner. Regjeringen vurderer gevinstene for trafiksikkerhet og trafikkavvikling som så store at utbyggingen derfor bør komme i gang så snart som mulig. Målet er fortsatt kontinuerlig utbygging av E6 mellom Gardermoen og Kolomoen. Finansieringsopplegget for E6 Gardermoen–Kolomoen blir derfor lagt fram for Stortinget i to omganger. Finansieringsopplegget for prosjektet, slik Regjeringen foreslår i proposisjonen, har fylkestingene i Akershus og Hedmark sluttet seg til.

Jeg viser til det sterke lokale engasjementet i Hedmark og Akershus for utbygging av E6 på den sterkt trafikkerte strekningen og de ulike vedtak som er gjort lokalt i kommuner, fylkeskommuner og sentralt på Stortinget for å muliggjøre utbyggingen.

Regjeringen vil også komme tilbake til Stortinget med et forslag til endelig opplegg for hele strekningen Gardermoen–Kolomoen så snart det foreligger tilstrekkelige avklaringer. Jeg mener behandling i to omganger er en bra arbeidsmåte, med vekt på behovet for en rask oppstart av byggearbeidet.

Jeg er kjent med forsinkelsene i planprosessene for Mjøsstrekningen Minnesund–Skaberud. Det er viktig at disse planene godkjennes så raskt at manglende planer ikke fører til stopp i arbeidet, noe som igjen vil ramme trafikantene.

Statens vegvesen og Jernbaneverket har samordnet prosessen med kommunedelplaner for utbygging av E6 og Dovrebanen i Eidsvoll og Stange kommuner. Jeg stiller meg positiv til en planprosess som tar opp i seg sentrale intensjoner i Nasjonal transportplan, og legger til grunn at

etatene gjør nytte av erfaringene fra dette samarbeidet. På strekninger hvor bane og vei ligger fysisk nær hverandre, vil det ofte være mange fordeler med at vei og bane også bygges ut samtidig. En samlet utbygging kan gi vesentlig redusert belastning for dem som berøres av utbyggingen, sammenliknet med to uavhengige anleggsperioder. En samlet utbygging kan også effektivisere anleggsarbeidet og redusere kostnadene. På noen strekninger langs Mjøsa vil sannsynligvis vei- og jernbaneparseller ligge nær hverandre. Dersom det viser seg mulig også å få til sammenfallende utbyggingsperioder, legger jeg til grunn at Regjeringen initierer samlet utbygging av slike parseller.

Høyre er ivrig etter å ta i bruk Offentlig Privat Samarbeid, OPS, også når det gjelder E6. Vi har akkurat fått en evalueringsrapport fra Transportøkonomisk institutt, TØI, om OPS. Jeg synes kanskje at blekket i rapporten må få lov til å bli tørt før vi foreslår nye prosjekter etter samme lest. Vi må iallfall ta oss tid til å lese den. Jeg har lest litt, bl.a. at det er vanskelig å si om OPS er dyrere eller billigere enn vanlig veibygging. Veibygingen har gått raskt i OPS-prosjektene. Det er viktig for trafikantene, som får ny og tryggere vei tidligere. Men det går an å få opp farten på veiutbyggingen også uten OPS, fortsatt ifølge rapporten. Den enkleste modellen er at Stortinget bevilger nok penger til å bygge de store prosjektene sammenhengende og i godt driv. Det har faktisk denne regjeringen bevist at den er villig til å gjøre.

Jeg er opptatt av midtdeleere. Det gir stor trafiksikkerhetseffekt. Den nye strekningen er til sammen på 66 km, og fysisk atskillelse av trafikken i motgående retning vil utvilsomt føre til færre alvorlige ulykker.

Det er mange utfordringer med planarbeidet knyttet til ny E6, men jeg håper lokale planprosesser kan gå raskt. En sammenhengende utbygging er så viktig bl.a. for å redusere antall drepte og skadde at jeg ber Regjeringen vurdere en statlig reguleringsplan dersom det anses påkrevd for å sikre kontinuerlig utbygging.

Dagen i dag er en god dag. Stortinget sier ja til utbygging av ny E6 mellom Gardermoen og Kolomoen. Manglende planer og avklaringer og det faktum at Stortinget ikke behandler hele prosjektet samlet, overskygger faktisk ikke gleden over at Stortinget i dag vedtar start på utbyggingen. Dette prosjektet vil bety mye for Innlands-Norge. Vi vil få reduserte transportkostnader, som er viktig for næringslivet. Men det aller viktigste er at vi som kjører denne strekningen om noen få år, kan kjøre på en mye sikrere vei.

K e n n e t h S v e n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Sortevik (FrP) [14:34:54]: Landet trenger effektive, sikre og miljøvennlige veier. Dette prosjektet, som inneholder to etapper av en samlet utbygging på i alt seks delstrekninger, vil gi store forbedringer, store gevinster, innenfor trafiksikkerhet og trafikkavvikling på en veistrekning som i dag er sterkt trafikk- og ulykkesbelastet.

Dette er et viktig prosjekt. Det er bra det kommer i gang, selv om saken bare omhandler to etapper av i alt seks på en samlet strekning på 67 km – sannelig en bedrøvelig, men tydelig fremvisning av norsk klattvis veiutbygging: smått, sent og dyrt!

Det går sent når vi skal bygge en strekning på 67 km vei i seks ulike etapper. En av grunnene er manglende planavklaring. Etter Fremskrittspartiets mening fokuserer det igjen på behovet for en sterkere statlig styring for å få fart på veiutbyggingen i Norge, og ikke minst gjøre det formelt plan- og vedtaksmessig mulig. Det blir dyrt når vi bygger en strekning på 67 km i seks etapper.

I neste sak Stortinget skal behandle her i dag, svarer departementet på spørsmål om dette at etappevis utbygging gir en økt kostnad på minst 10–15 pst. Nå er kostnadene for det prosjektet vi behandler i dag, oppdatert så sent som 20. november, altså i forgårs. Samlet utbygging for hele strekningen vil koste 4,7 milliarder kr, og de to etappene denne saken omhandler, 1,34 milliarder kr. Etappevis utbygging kan altså føre til at dette prosjektet samlet sett blir mellom 500 mill. kr og 700 mill. kr dyrere enn nødvendig.

Det blir ekstra dyrt å finansiere med bompenger. Ingen blir overrasket over at det er dyrt å kjøpe på avbetaling. Bompengefinansiering medfører at bilistene kjøper vei på avbetaling, og ekstrakostnadene er formidable.

Prosjektene i denne saken vil koste bilistene 5 pst. mer enn investeringen – 5 pst. mer enn investeringen – renter, drift av bomstasjon og etablering av bomstasjon gir en ekstrakostnad på 480 mill. kr.

For hele prosjektet, altså samlet utbygging av hele strekningen, må bilistene betale nesten 5,3 milliarder for et samlet prosjekt som det koster 4,8 milliarder å bygge – 1,64 milliarder kr i renter, 280 mill. kr i drift av bomstasjoner og 50 mill. kr for etablering av bomordning. Tar vi med ekstrakostnadene på 15 pst. for etappevis utbygging, blir ekstraregningen formidabel. Totalt nærmer den seg 6 milliarder kr for et veianlegg det koster 4,8 milliarder kr å bygge.

Det er dyrt å være rik – i alle fall når rikdommen er utrygt plassert utenfor landets grenser i usikre finansinvesteringer.

Det er ikke bare på eksisterende veinett det er kø. Vei-prosjektene står også i kø. Køen av veiprojekter er lengre enn noen gang, også når Norges oljefond i utlandet har passert 2 billioner kr; 2 000 milliarder kr. Norske penger står i investeringskø i utlandet mens norske bilister må finansiere norske veier i Norge med avbetaling.

Regjeringen oppfordrer kommuner, fylker og regioner til å «snike i køen». Den politisk korrekte betegnelsen er «lokale initiativ», ifølge tilhengerne av bompengefinansiering – og det er alle partiene på Stortinget, med unntak av Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet vil kalle dette «politisk utpressing». Når representanter for den politiske ledelsen i departementet så klart gir uttrykk for at uten bom blir det ingen vei, er det mange partier og mange politiske konstallasjoner som lar seg presse til bompengefinansiering – dessverre.

Vei med bompengefinansiering innebærer at staten lar andre betale for seg. Det innebærer også at ordningen som

skulle supplere og hjelpe staten i sin lovpålagte oppgave med å finansiere veiutbyggingen i Norge, nå er hovedfinansieringsform ved veiutbygging i Norge – ikke nødvendig og umoralsk dyrt!

Fremskrittspartiet vil gjerne bygge veien, og vi vil gjerne bygge både disse to etappene og hele prosjektet med statlige midler. Ikke bare det, vi ønsker også at hele korridoren fra Gardermoen frem til Otta blir bygget ut samlet – med statlig finansiering.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen. Forslag nr. 2 er et alternativ til komiteens forslag til innstilling. Forslag nr. 3 står på egen grunn.

Vi ber om at vi subsidiært får støtte det forslaget som er fremmet av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om å få flere OPS-prosjekter.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Trond Helleland (H) [14:40:24]: Etter å ha hørt siste del av Eirin Faldets innlegg og siste del av Arne Sorteviks innlegg trodde jeg at jeg hadde kommet feil, at jeg hadde kommet i den store budsjettdebatten. Vi kan godt ta en runde om både bompengefinansiering og OPS nå, men jeg tror vi lar hovedtyngden av det bli igjen til budsjettdebatten som vi skal ha den 6. desember.

Jeg er i hvert fall veldig glad for at Regjeringen kom Høyre i møte på vårt krav om oppdeling og igangsetting av Gardermoen–Dal og Skaberud–Kolomoen. Det ville tatt for lang tid å vente på reguleringsplaner for hele strekningen Gardermoen–Kolomoen. Nå kommer man i gang med delstrekninger på en av Norges mest trafikkerte, og dessverre også mest ulykkesutsatte veier.

Jo før man kommer i gang med utbygging, jo bedre. Men det er selvsagt svært viktig at man jobber videre med planer for andre strekninger slik at man kan få en kontinuerlig utbygging, som de to foregående talere har vært inne på. I den sammenheng er det viktig for Høyre å understreke at man selvsagt regner med at lokale reguleringsmyndigheter, dvs. kommunene, legger godviljen til for å få framdrift i planene. Men i likhet med de foregående talere – kanskje ikke fullt så sterkt som representanten Sortevik – ber det store flertallet i komiteen statsråden vurdere statlige reguleringsplaner, dersom det ikke blir framdrift i planene. Det er fordi E6 er livsnerven mellom nord og sør. Det er en viktig vei for innlandet. Det er en viktig lokalvei. Det er en viktig regionalvei. Men først og fremst er det en stamvei og en hovedvei mellom nord og sør. Da må nasjonale hensyn være avgjørende for utbygging av denne veien.

Vi ber derfor også om at en ser på muligheten for å se hele strekningen på E6 til Otta under ett, og plukke ut de delstrekninger som egner seg for OPS-finansiering.

Jeg konstaterer nå at en samlet opposisjon – for så vidt har det vært det hele tiden – ser OPS-finansiering som et velegnet virkemiddel for videre utbygging på E6 og for andre prosjekt.

Vi viser til den nylig fremlagte rapporten om Offentlig Privat Samarbeid, OPS, fra Transportøkonomisk institutt,

som også Eirin Faldet var inne på. Der dokumenteres det at en kan halvere realiseringstiden for nye større veiprojekt ved å bruke OPS-organisering og -finansiering. Så vil det være en diskusjon om kostnadene – den får vi ta senere. Men det er i hvert fall ingenting som tyder på at OPS-prosjektene blir dyrere. Grunnen til at de blir minst like dyre som de vanlige prosjektene er i så fall den låneordningen som gjør at de må ut i det private lånemarked og finansiere, i motsetning til i andre land der man kan hente midler med laveste rente fra staten.

Blekket må bli tørt før en tar fram OPS-rapporten og vurderer den, sa Eirin Faldet i sitt innlegg. Da vet jeg ikke om jeg skal tolke det som en god nyhet, nemlig at når blekket har blitt tørt, så vil representanten Faldet åpne for OPS. I hvert fall var det det Regjeringen la opp til at de skulle vurdere når evalueringsrapporten hadde kommet. Det står vel i Soria Moria-erklæringen til og med at når evalueringsrapporten om OPS kom, ville Regjeringen ta stilling til om dette var en god måte å finansiere veiprojekt på. Vi i opposisjonen, i hvert fall vi i Høyre, har merket oss med stor tilfredshet at Statens vegvesen i «Vegen og vi» ved utbyggingsdirektør Lars Aksnes nå har inntatt et offisielt standpunkt om å støtte videre bruk av OPS på vegne av Vegvesenet. Så vi venter spent på hva regjeringspartiene og samferdselsministeren vil mene om OPS. Det er som sagt tidligere varslet en avklaring, og den ser vi fram til. Og da skal gjerne blekket få bli tørt. Jeg hadde ikke regnet med at representanten Faldet i dag ville omfavne OPS-modellen, men jeg håper jo at Regjeringen og statsråden, forhåpentligvis allerede i budsjettdebatten, kan gi noen signaler om OPS – hvis hun da ikke velger å gjøre det nå i dag.

Jeg har opp det forslaget som Høyre er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Trond Helleland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jan Sahl (KrF) [14:45:02]: Saksordføreren og de øvrige talerne har allerede gjort grundig rede for sakens innhold. Jeg vil derfor bare kort berøre enkelte punkt som Kristelig Folkeparti er spesielt opptatt av.

Europavei 6 er hovedtransportåren gjennom hele vårt langstrakte land, fra Kirkenes til Svinesund. Enhver utbedring på E6 er derfor av stor betydning for næringslivet og transportsektoren i store deler av landet. Det er derfor svært gledelig at vi nå kommer i gang med to delstrekninger på strekningen Gardermoen–Kolomoen. Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi så fort som mulig får en avklaring av trasévalg på de gjenstående parsellene. For Kristelig Folkeparti er det svært viktig at vi nå får satt fokus på hele E6, slik at denne hovedferdselsåren får en gjennomgående god standard, til beste for et næringsliv som i utgangspunktet har svært stor avstand til det europeiske markedet.

Den aktuelle strekningen som vi i dag behandler, er sterkt trafikkert og har mange alvorlige ulykker. Det er derfor på høy tid at vi nå kommer i gang med utbedring. Det er svært bra at det er lagt opp til å utarbeide felles re-

guleringsplaner for E6 og jernbane på strekningen Minnesund–Skaberud. Der er det muligheter for effektiviseringsgevinster.

Vi står overfor store miljøutfordringer, og det vil være en stor fordel om vi får til en parallell utbygging av vei og bane i dette området. Kristelig Folkeparti har også merket seg med glede Akershus fylkeskommunes ønske om at det blir etablert et opplegg med «Park and ride» samordnet med kollektivtransport. I Kristelig Folkeparti forutsetter vi at samferdselsministeren vil følge opp dette punktet.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at Regjeringen så snart som mulig kommer tilbake til Stortinget med et endelig opplegg for hele strekningen. Vi har forståelse for at det kan være ulike oppfatninger av hva slags trasévalg som er det beste totalt sett, men noen må til slutt sette foten ned og si at nok er nok av utredninger. Derfor er vi med i flertallet som ber Regjeringen om å bruke statlig reguleringsplan dersom avklaringen drar uforholdsmessig ut i tid.

En samlet opposisjon viser i innstillingen til den nylig fremlagte Rapport om offentlig privat samarbeid (OPS) fra Transportøkonomisk institutt. Her dokumenteres det at man nesten kan halvere realiseringstiden for større veiprojekt ved å bruke OPS-finansiering og -organisering. I flere sammenhenger har samferdselsminister Navarsete gitt uttrykk for at hun ikke har satt noen stopper for OPS. Hun vil bare ha evalueringen på bordet før hun tar det endelige standpunkt. Nå ligger det en positiv evaluering på bordet. Da forventer vi i Kristelig Folkeparti at ministeren tar konsekvensen av det og vurderer OPS-organisering i de neste prosjektene på samme strekning.

Ragnhild Aarflot Kalland (Sp) [14:48:30]: Vi skal i dag ta stilling til eit prosjekt som omhandlar utbetringa av E6 Gardermoen–Kolomoen, på til saman 66 km. Dette prosjektet vert påstarta i to av totalt seks delstrekningar – strekninga Hovinmoen–Dal i Akershus, som er på 11 km, og strekninga Skaberud–Kolomoen i Hedmark på 12 km. Det er desse to prosjekta som no er klargjorde til å starte opp. I den samanhengen har eg lyst til å streke under at Regjeringa har fått saka raskt fram. Ho vart fremlagd i juni etter at statsråden godkjende splitting av utbygginga i to fasar, då det ikkje låg føre semje i kommunane Eidsvoll og Stange om å gjere planvedtak på heile strekninga i tide.

Dette prosjektet er ein del av ei viktig stamvegrute for heile Nordvestlandet, for heile Midt-Noreg og for heile Nord-Noreg, i tillegg til innlandet. Det er ei strekning med stor trafikk og mange ulykker. Trass i at vegstandarden er god, har dei ikkje kapasitet nok, og det er heller ikkje deling av køyreretningane.

Utbygging av firefelts veg skjer mange stader i landet no. Eg finn grunn til å minne om at firefelts vegutbygging i sentrale strøk berre er ein del av Regjeringa sin vegpolitikk. Like viktig er utbetring av farleg, tidkrevjande og miljøbelastande stamveg og øvrig riksveg i distrikta. Det er slik at heile 1 600 km stamveg manglar breidd til å få gul stripe. Dette må prioriterast fram i neste NTP. Likeins er det viktig å realisere dei nye vegprosjekta som utviklar robuste bu- og arbeidsmarknadsregionar i distrikta.

(Kalland)

Ei viktig målsetjing med dette prosjektet er å sikre ei betre trafikkavvikling og auke trafikktryggleiken. Trafikkveksten har vore sterk. Det er grunn til å merke seg at kapasiteten er sprengd på denne vegen, som i store trekk vart bygd ny til Lillehammer-OL i 1994.

For Senterpartiet er det viktig å få meir av trafikken over på jernbane og båt. Det er slik sett eit stort framsteg at Regjeringa her ser veg og jernbane i samanheng i planlegginga. Så kunne ein då kanskje ynskje at begge delar vart realiserte samstundes, men når finansieringskjeldene er så forskjellige, kan vi ikkje vente med å bygge ut vegen. Somme er redde for overgang av trafikk frå tog til veg når vegen vert ferdig fyrst. Bompengane kan vel kanskje vere med og trekkje i motsett lei.

Eg synest det er viktig å rette fokuset på finansieringsmåten for prosjektet. Eg synest det er viktig å synleggjere ulikskapen mellom det å skaffe hurtig finansiering og det å skaffe tilstrekkeleg finansiering. Ved at det m.a. er fatta politiske vedtak som sluttar opp om bompengefinansiering, kan dette prosjektet startast opp no. Eit nytt moment i dette bompengeprojektet er at ein her skal betale bompengar etter kor mange kilometer ein køyrer. Eit slikt innkrevjingssystem er ikkje utprøvt tidlegare og vil sjølv sagt måtte evaluerast undervegs. Ein klar føremon er at det belastar den einskilde bilisten berre etter kor stor del av vegen vedkomande køyrer.

Senterpartiet er likevel klar på at det er det offentlege sitt ansvar og mynde å investere i fellesskapen sin infrastruktur. Bompengefinansiering er eit verktøy ein nyttar i tillegg og utelukkande etter lokalt initiativ, fordi det gjev meir utbetring av eksisterande veg og ny veg, og nettopp dette er overordna.

Opposisjonspartia peikar på OPS-utbygging. Lat meg berre få minne om at det er heller ikkje noko trylleformular. For det fyrste: Å nytte OPS fører ikkje til at samferdslebudsjettet vert tilført friske pengar, men at ein periodiserer annleis ved å ta ut framtidige budsjettraumar no. Såleis er resultatet av å nytte OPS at ein bind opp dei framtidige budsjetta. Ei slik låneordning vil føre til at prosjektet kan startast. Ein vil likevel fort merke at ein «bit seg sjølv i halen» gjennom at framtidige budsjett vert låste, og såleis minkar handlingsrommet til å prioritere nye prosjekt seinare.

Oppsummert: Senterpartiet ser samferdsle som det utløysande momentet for utvikling av levande lokalsamfunn. Vi er glade for den fleirtalstilrådinga som her ligg føre.

Borghild Tenden (V) [14:54:14]: Saksordføreren har på en glimrende måte redegjort for denne saken, og det er stor enighet i komiteen. Jeg skal derfor ikke bruke lang tid. For en Akershus-representant er dette selvsagt en gledens dag, selv om vi vet at det gjenstår en del utfordringer framover.

E6 fra Gardermoen til Kolomoen er en av de mest ulykkesbelastede strekningene vi har i dette landet. Den har i enkelte media blitt beskrevet som «dødsveien», så her haster det virkelig med å komme i gang med bygging.

Det at denne veistrekningen haster veldig, er en av årsakene til at Venstre har gått sammen med de andre opposisjonspartiene og anbefalt en OPS-løsning. Jeg vil utfordre samferdselsministeren og regjeringspartiene på dette. Vi har også hørt en del om det her i dag. Jeg skjønner ikke helt hva som er årsaken til at man ikke ønsker raskest mulig framdrift på denne trafikkfarlige strekningen. Trond Helleland nevnte i sitt innlegg utbyggingsdirektøren i Statens vegvesen, og vi har også hørt om konklusjonen i TØI-rapporten her i dag.

Ellers er det positivt at Statens vegvesen og Jernbaneverket har samordnet prosessen med kommunedelplaner for utbygging av E6 og Dovrebanen i Eidsvoll og Stange kommuner. En utbygging av vei og bane samtidig kan effektivisere anleggsarbeidet og redusere kostnadene. Det kan forhåpentligvis også påvirke reisemønsteret til folk. Venstre er som kjent svært opptatt av å få både mennesker og gods fra vei til bane, og da er det viktig at det tilrettelegges for dette.

Innledningsvis sa jeg at jeg var svært opptatt av en raskest mulig framdrift av E6 på strekningen Gardermoen–Kolomoen, og da er det kanskje litt underlig at jeg ikke, på vegne av Venstre, går inn for å vurdere en statlig reguleringsplan for å sikre kontinuerlig utbygging. Faktum er at jeg selv har sittet i Akershus fylkesting og talt varmt for en miljøvennlig løsning i forbindelse med utbygging av E6. Det dreier seg da selvsagt om strandsonen i Mjøsregionen. Det var for øvrig et tverrpolitisk Akershus fylkesting som mente dette. Nå vet jeg at det skal være en ny befaringsvei den 13. desember på Akershus-siden av Mjøsa. Mitt håp er at det kan oppnås enighet, og at strandsonen kan bevares. Jeg har forstått at bevaring av strandsonen har vært viktig for regjeringspartiene en gang. Så viktig var det en gang at de gikk til statlig oppkjøp.

Vel, i denne omgang er det Hovinmoen–Dal og Skaberud–Kolomoen. Dette er ukontroversielle traseer, og det foreligger godkjente reguleringsplaner. Nå er det viktig å passe på at framdriften holdes, og at det kan åpnes for trafikk i løpet av 2009.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:57:28]: I samband med arbeidet med den kommande stortingsmeldinga om Nasjonal transportplan har Regjeringa gitt retningslinjer for eit arbeid med ein målstruktur for den nasjonale transportpolitikken for perioden 2010–2019. Endeleg målstruktur vil verte fastsett i stortingsmeldinga om Nasjonal transportplan.

Auka framkomst og reduserte avstandskostnader samt auka trafikktryggleik er likevel viktige hovudmål i det førebelse forslaget til målstruktur. Dette er mål eg trur me kan einast om på tvers av partia.

Å følgje opp overordna mål i den praktiske politikken kan vere ei utfordring. Derfor gleder det meg å ha til handsaming ei sak i Stortinget som i stor grad vil bidra til at me kan kome nærare ei oppfyljing av viktige transportpolitiske mål.

E6 på strekninga mellom Gardermoen og avkøyninga ved Kolomoen til rv. 3 mot Elverum og Østerdalen er svært ulukkesbelasta. Mellom 1994 og 2006 har det vore

i alt 41 dødsulukker med 49 drepne på strekninga. Dette er dramatiske tal, og kostnadene for samfunnet og belastningane for familiar og for enkeltmenneske er svært store. Derfor hastar det med å få bygd ut E6 til ein veg med god standard og med gode trafikktryggleiksegenskapar. Mellom anna vil strekninga verte bygd ut med midtrekkverk eller med skilje mellom køyreretningane. Dette er svært viktige, og godt dokumenterte, tiltak for å redusere talet på drepne på strekninga. 80 pst. av dei drepne i perioden 1994–2006 vart drepne i møteulukker.

Strekninga har hatt ein stor trafikkauke, spesielt etter etableringa av ny hovudflyplass på Gardermoen. Trafikken på strekninga varierer mellom godt over 20 000 køyretøy sør ved Gardermoen og om lag 12 000 i nord langs Mjøsa og vidare mot avkjøringa til rv. 3. Trafikken i helgar og om sommaren er monaleg høgare på heile strekninga.

I St.meld. nr. 24 for 2003–2004 om Nasjonal transportplan 2006–2015 vart utbygginga av E6 mellom Gardermoen og Kolomoen presentert som eitt prosjekt. Planlegginga av tiltaket har òg etter Stortingets handsaming av meldinga hatt som utgangspunkt at prosjektet skal leggast fram som eit samla finansieringsopplegg. Det har likevel i prosessen vorte avdekt store sprik i synet på løysingar på delar av strekninga, eit sprik som har ført til at det ikkje ligg føre tilstrekkelege avklaringar til at det kan leggast fram eit samla finansieringsopplegg i dag.

Eg har likevel vurdert det som tenleg å kome i gang med prosjektet så raskt som mogleg, av omsyn til både trafikktryggleiken og framkomsten på strekninga. Eg er glad for at det er full politisk semje om å dele prosjektet på denne måten. Samferdsledepartementet tek sikte på å leggje fram eit endeleg finansieringsopplegg for dei resterande strekningane når endeleg planavklaring ligg føre. Samferdsledepartementet har framleis eit mål om ei kontinuerleg utbygging av E6 mellom Gardermoen og Kolomoen.

Samferdsledepartementet la til rette for at Statens vegvesen, straks etter at stortingsproposisjonen som ligg til grunn for innstillinga frå komiteen vart lagd fram, kunne starte tilbudsprosessen under føresetnad av Stortinget si godkjenning av prosjektet. Etter tilbudsopninga er det avdekt tilbudsprisar som er høgare enn det som ligg til grunn for styringsramma, og også over kostnadsramma som er presentert i St.prp. nr. 87 for 2006–2007.

Samferdsledepartementet har gitt ei utgreiing av denne problemstillinga i brev av 20. november 2007 til transport- og kommunikasjonskomiteen. Som ei følgje av dette legg Samferdsledepartementet no til grunn ei styringsramme på 1 340 millionar 2007-kroner og ei kostnadsramme på 1 400 millionar 2007-kroner.

Høgare prisar enn venta er diverre eit fenomen vi ser på ein del anlegg, særleg frå og med våren i år. Eg har bede Statens vegvesen og Jernbaneverket om ei kartlegging av situasjonen, og om at etatane raskt kjem opp med tiltak for å betre konkurransen, både i den innanlandske marknaden og internasjonalt.

Eg er svært glad for den støtta som framlegget frå Samferdsledepartementet har fått i Stortinget i dag, og ser fram til at me skal få ei god utbygging av ein veg som vil verte til stor nytte, både for regionen og som ein viktig gjennomgangs- og sambindingsveg mellom innlandet og andre regionar i landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [15:02:19]: Statsråden viser til brev fra i forgårs som varsler kostnadssprekk, og gjentar argumentasjonen vi har hørt før om at dette først og fremst skyldes bransjen og stor aktivitet. Det er viktig med en virkningsfull konkurranse, så vi støtter gjerne statsråden på å gjøre noe med konstruksjonen på prosjektene slik at man kan åpne for flere tilbydere. Men det er også viktig at man får bedre kvalitetssikring av sitt eget planarbeid, så jeg går ut fra at statsråden også vil være svært oppmerksom på det.

Jeg står med kvalitetssikringsrapporten for dette prosjektet. Akkurat som for andre prosjekter er det faktisk viktig å følge med på den. I denne rapporten, for dette prosjektet, sies det bl.a. at usikkerheten i kostnadsoverslaget synes «å være større enn det prosjektet selv har konkludert med», og at det også er «kommet til en del poster etter at prosjektet har gjennomført sin analyse». Her er det altså et stort forbedringspotensial i selve prosjektgrunnlaget fra Vegvesenet. Jeg går ut fra at statsråden vil følge opp det.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:03:27]: Det er viktig for å gje Stortinget eit så godt avgjerdsgrunnlag som mogleg, og sjølv sagt òg for departementet si handsaming i si førebuing til Stortinget si handsaming av slike saker, at det arbeidet som er gjort, er så godt kvalitetssikra som mogleg. Det nye systemet med kvalitetssikring både i tidleg fase, KS1, og i ein seinare fase, KS2, skal vere ein reisikap i så måte. Det fritek sjølv sagt ikkje våre eigne etatar frå å kvalitetssikre eige arbeid og sikre at dei føresetnader som er lagde til grunn, er haldbare. Det er noko som både statsråden og heile Samferdsledepartementet har stor merksemd på.

Trond Helleland (H) [15:04:29]: Det er jo en flertallsmerknad i denne innstillingen fra Arbeiderpartiet, Høyre, SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet – og Fremskrittspartiet har en egen merknad som går enda lenger – som går på utfordringene knyttet til planarbeidet med nye E6, og vi håper at lokale planprosesser kan gå raskt. Samtidig ber flertallet Regjeringen vurdere statlig reguleringsplan dersom det anses påkrevd for å sikre kontinuerlig utbygging. I og med at regjeringspartiene er med på dette, regner jeg med at dette er noe som også statsråden vil vurdere dersom det er nødvendig. Kunne statsråden si noe om hvordan hun ser på dette med statlig reguleringsplan knyttet til viktige stamveier? Der det tukler seg til lokalt, er statsråden innstilt på å bruke statlige reguleringsplaner?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:05:23]: Statleg plan er eit verkemiddel som har vore lite brukt i Noreg, men som har vore brukt på nokre viktige prosjekt der ein ikkje har kome fram til semje lokalt. Når det gjeld dette prosjektet, har me no ei innvending som ligg i Miljøverndepartementet. Det skal vere synfaring 13. desember der både Miljøverndepartementet og Samferdsledepartementet skal delta, og me følgjer sjølvtsagt prosedyre med å gje vår tilråding til Miljøverndepartementet, som så skal ta ei avgjerd. Eg vil følgje den prosessen ut sjølvtsagt, som normalt. Me vil òg følgje nøyte prosessane lokalt. Dersom ein etter grundige drøftingar ikkje evnar å finne fram til ei løysing som gjer at prosjektet kan verte vidareført på ein forsvarleg måte – og etter det ynsket som ikkje minst er uttalt her i dag – er eg villig til å vurdere statleg plan for dette prosjektet, for det er eit særdeles viktig prosjekt både regionalt og for heile landet.

Jan Sahl (KrF) [15:06:37]: På denne strekningen som vi har til behandling i dag, skal vi jo bygge en flott firefelts vei med høy standard, og vi skal også etter hvert bygge ut en moderne jernbane, kanskje dobbeltsporet. Da synes jeg det er veldig spennende det som er kommet som et ønske fra Akershus fylkeskommune, at man parallelt her samordner og bygger «Park and Ride», slik at man kan parkere bilen og heller ta banen på denne strekningen. Jeg ser at departementet stiller seg positiv til det. Mitt spørsmål blir da: Betyr det at man vil legge inn i finansieringskostnadene for det totale prosjektet at en skal bygge et eller to slike «Park and Ride»-anlegg langs strekningen, slik at man kan gå fra veien til banen?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:07:30]: Eg synest forslaget som kom frå Akershus fylkeskommune, er spennande. For det fyrste er det ei viktig nyvinning at me no planlegg veg og jernbane samla. Det har ein ikkje greidd korkje i Østfold eller i Vestfold, og det er på tide at me kjem dit at me ser dei ulike transportformene i større grad i samanheng.

Det er sjølvtsagt det vidare planarbeidet som vil avklare finansieringa av «Park and Ride». Eg vil arbeide for at me skal finne gode løysingar for det i samarbeid mellom Statens vegvesen sitt planarbeid og Jernbaneverket sine planar. Så me er ikkje komne dit enno at eg kan gje eit endeleg svar, men me arbeider for å finne gode løysingar for det. Det skal då inngå i eit system som vert utarbeidd samtidig med at me byggjer desse prosjekta.

Borghild Tenden (V) [15:08:36]: Jeg vil følge opp Trond Hellelands spørsmål. Er det slik at det er uaktuelt for Regjeringen å oppfylle lokale ønsker om trasévalg? Er det uaktuelt?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:08:56]: Me har no ein prosess som eg ikkje skal forskotere i dag. Den prosessen går no fyrst og fremst i regi av Miljøverndepartementet. Når den prosessen er avklart, og dei lokale prosessane er avklarte, skal me ta stilling til korleis me skal gå vidare med saka. Eg har ikkje moglegheit i dag til å seie

kva som vil verte den endelege avgjerda her, for dette er ei sak som framleis er i prosess.

Arne Sortevik (FrP) [15:09:34]: Først litt mer om kvalitetssikring. Vi har et regime, men det er jo viktig at de som lager prosjektene, tar inn over seg konklusjonene fra dem som utfører kvalitetssikringen. Det er ikke enestående for dette prosjektet – snarere tvert imot. Det er en rekke av de prosjektene som nå er på vei tilbake til Stortinget, som er preget av at de har et dårlig prosjektgrunnlag, laget av Statens vegvesen. Så her er det god grunn til å gå tilbake til egen fetat.

Så om etappevis utbygging. Kan statsråden bekrefte at vi snakker om en merkostnad på minst 10–15 pst.? I alle fall er det opplyst i neste sak – minst 10–15 pst., og det er et lite prosjekt som er utgangspunkt for spørsmålet. Her har vi et prosjekt som det nærmer seg 5 milliarder kr å bygge ut. Hva koster det at vi har valgt denne løsningen med mange etapper istedenfor én samlet, stor utbygging?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:10:29]: Når det gjeld den prosjektstyringa som er, vil eg ta avstand frå at me har dårleg prosjektstyring i Statens vegvesen. Me har ein dyktig etat. Me har hatt ein situasjon frå mai til no som det var veldig vanskelig for etaten å føresjå. Det gjeld ikkje berre veg- og jernbaneetatane. Alle dei som arbeider med annan type byggjeverksemd, i både offentleg og privat verksemd, har merka det.

Når det gjeld den trinnvise utbygginga, står det i proposisjonen at me ynskjer å få til ei kontinuerleg utbygging. Me har framleis ikkje lagt det til sides. Det er framleis målsetjinga. Får me det til, får me ikkje nokon kostnadsauke. Kostnadsauken kjem dersom ein må rigge ned prosjektorganisasjonen og starte opp ein ny prosjektorganisasjon. Eg håpar at me skal unngå det i samband med dette prosjektet, og arbeider framleis med det målet i sikte.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anniken Huitfeldt (A) [15:11:42]: La meg først få takke statsråden for en offensiv holdning i denne viktige saken. Det er på tide at vi får denne saken opp, og at vi starter utbyggingen av en veistrekning hvor det har vært et betydelig antall dødsulykker de siste årene. Den siste dødsulykken var 22. oktober i år. Det er en svært høy statistikk. Trafikken på denne strekningen er jo dobbelt så høy i forhold til det som kvalifiserer for en firefelts vei. Det er høy trafikk.

Så er det noen som sier vi isteden bør bygge ut kollektivtrafikken for å redusere presset mot veiene. Det er viktig for store deler av dette området.

Det har vært betydelige forbedringer av kollektivtrafikken, fra Eidsvoll via Gardermoen til Oslo, de siste årene, men dette er ikke nok for å rette opp i den enorme trafikkveksten som vi har sett på denne strekningen. Vi må

nå i gang med veibygging for å få sikrere veier og skape mer trygghet.

Så er det jo et spørsmål om trasévalg i områdene ved Mjøsa. Det er store naturområder som lokalbefolkningen ønsker å verne, og det engasjementet er viktig. Jeg ser fram til at vi får en god diskusjon om trasévalget i områdene rundt Mjøsa i tiden som kommer.

I dag vil jeg takke statsråden for at vi nå endelig kommer i gang med utbyggingen av den sørligste delen av denne veistrekningen.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [15:13:32]: Som Akershusrepresentant er jeg svært glad for at vi nå får et utbyggingssvedtak for strekningen Gardermoen–Dal. Som det har vært sagt før, gjør ulykkestallene på denne veien det helt nødvendig å komme i gang med utbygging. Overgangen mellom firefelts motorvei og tofelts vei uten midtdeler har skapt forhold vi ikke kan leve med. Derfor vil jeg gi Samferdselsdepartementet honnør for den måten de har invitert Stortinget til å løse saken på. Nå kan utbyggingen komme i gang, og aktørene får nødvendig tid til å finne fram til akseptable løsninger for utbyggingen langs Mjøsa.

Jeg er overrasket over at løsningene med åpne traseer for firefelts vei og to jernbanespor i Mjøsas strandsoner ikke har skapt større motforestillinger hos Statens vegvesen, i Jernbaneverket eller hos statlige myndigheter for øvrig. Stortinget skal ved andre anledninger drøfte om vi har et godt nok fungerende lovverk for å forhindre bygging i strandsonen. Vi vet alle at strandsonen langs innsjøer har et annet vern enn strandsonen mot fjord og hav. Likevel: Mjøsas strandsoner er et kulturlandskap av stor nasjonal betydning. Derfor ikke bare forstår jeg, men har også sympati for kommunenes kamp for løsninger som verner strandsonen på en bedre måte enn hva utbyggingssmyndighetene har lagt opp til så langt.

Det er heller ikke vanskelig å dele bekymringene over kostnadsveksten for prosjektene som flere tunnellsnitter vil representere, men jeg vil vise til at her har i hvert fall bompengeselskapet, ved eierne, Akershus og Hedmark, kommet med innspill som gir muligheter for å vurdere løsninger som er mer skånsomme.

Jeg ser at flertallet vurderer statlig reguleringsplan dersom det anses påkrevd for å sikre kontinuerlig utbygging. Jeg håper ikke det blir påkrevd å bruke statlig reguleringsplan, selv om også jeg deler ønsket om en kontinuerlig utbygging. For selvsagt påhviler det Eidsvoll og Stange et ansvar for å få til akseptable løsninger, men ansvaret er ikke mindre hos Statens vegvesen og hos Jernbaneverket. Hensynet til Mjøsas strandsoner krever varsomhet i inngrepene vi utsetter det rike kulturlandskapet for.

Ib Thomsen (FrP) [15:16:06]: Man vet ennå ikke hvor kostbart hele E6-prosjektet mellom Gardermoen og Kolomoen vil bli. Det avhenger bl.a. av om politikerne godtar at veien bygges i strandsonen til Mjøsa, mellom Minnesund og Stange, slik Statens vegvesen og Jernbaneverket vil, eller om den legges i en lang tunnel, eller oppe

i åsen, slik lokalbefolkningen ønsker det. Men traseen oppe i åsen er ennå ikke utredet.

Jeg håper imidlertid ikke at vi kommer i en situasjon som gjør at vi må utsette hele E6-prosjektet og sette det på venteliste, som har vært nevnt her før i dag. En ny firefeltsvei fra Gardermoen til Kolomoen og videre nordover er svært viktig av mange grunner.

Ved innføring av bomavgift ser Fremskrittspartiet faren for at man vil få en lekkasje til andre veier for å slippe denne avgiften. Prinsipielt er det vedtatt at det ikke skal være bomavgift på parallellveier til nye E6, men jeg ser helt klart faren for trafikklekkasjer og mer biltrafikk på parallellveiene. Dette kan bli et stort problem, og det bekymrer også lokalbefolkningen.

E6-utbyggingen handler ikke først og fremst om økonomi, men om menneskelige omkostninger. Ulykkestallene på E6 nord for Gardermoen er så høye at enhver utsettelse er en unødvendig gambling med menneskeliv. Hvert eneste år med forsinkelser fører til at nye liv går tapt. Det hviler med andre ord et betydelig ansvar på sentrale og lokale politikere for å komme fram til en enighet som ikke forsinker prosjektet ytterligere.

Ny E6 med fire kjørefelt og midtdeler fra Jessheim og nordover til Gudbrandsdalen er det eneste som kan hindre flere tragiske dødsulykker. Budskapet aktualiseres dessverre igjen og igjen. I 2003 omkom fire mennesker i en møteulykke ved Brumunddal. For halvannet år siden uttalte tidligere vegsjef Stein Fykse at alle dødsulykkene på E6 fra Jessheim og nordover var en nasjonal katastrofe.

Når ti mennesker mister livet i samme ulykke, blir det definert som en nasjonal katastrofe, men paradoksalt nok løfter vi knapt øyenbrynene når ti liv går tapt på samme veistrekning i løpet av et år. Fykse sa også at om dette hadde vært en jernbanestrekning, ville den ha blitt stengt for lenge siden.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:19:11]: Som innbygger på Romerike, og med hytte i Gudbrandsdalen, bruker jeg denne strekningen relativt ofte. Og jeg vet hvor lite som skal til før det går galt her. Man skal ikke være mye ukonsentrert før den store ulykken skjer. Dette har vært nevnt av flere, og det er åpenbart for alle som har kjørt denne strekningen. Derfor er det bra at man kommer i gang. De som har kjørt her i det siste, ser også at man har kommet godt i gang med å rydde skog langs hele strekningen.

Det som er beklagelig, og dette følger opp den politikken denne Regjeringen har når det gjelder samferdsel, er finansieringen. Vi ser i denne saken at statlige midler kun vil utgjøre 32 pst. Det vi som innbyggere på Romerike nå opplever, er at vi i løpet av kort tid kommer til å være murt inne av en bomring, en bommur. Vi har altså den nye bomstasjonen som vil komme på strekningen fra Gardermoen og oppover E6, vi har bompenger på rv. 35 fra Gardermoen til Lunner, vi har rv. 2 Kongsvingerveien, som akkurat har åpnet, og vi har bomringen rundt Oslo, som kommer til å være der i uoverskuelig framtid. Dette er en uansvarlig politikk overfor skattebetalerne på Romerike – i verdens rikeste land – og det kan ikke fortsette. I tillegg

har vi forslaget til Oslopakke 3, som Regjeringen forhåpentligvis kommer med, hvor staten kun skal bidra med peanøtter i forhold til totalkostnadene og totalbehovet.

Når det gjelder strekningen fra Gardermoen og oppover, skal det være antennepunkter der. Innbyggere i Eidsvoll kommune må antakeligvis gjennom flere antennepunkter i egen kommune. Dette er uansvarlig.

Jeg har så langt i denne debatten hørt flere talsmenn fra regjeringspartiene skryte av Regjeringen i denne saken. Det er ganske spesielt. Man bør her takke kommunene – og bilistene, for så vidt – for å ha bidratt til fortgang i denne saken, og bilistene for å være med og finansiere hele prosjektet.

Dagfinn Sundsbø og Borghild Tenden har ivrig stemt for bompenger i de årene de har vært medlem av fylkestinget i Akershus.

Dersom man skal ha en statlig regulering, er man nødt til å ta med de innspill som kommunene Eidsvoll og Stange har kommet med, slik at kommunene også kan få gjenomslog for en del av sine synspunkter når det gjelder bevaring av strandsonen langs Mjøsa.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:22:45]: Bare noen korte bemerkninger fra en som bruker denne veien forholdsvis ofte, og som dessuten er fra et av fylkene som veien berører.

For meg og svært mange er dette en gledens dag når det gjelder selve utbyggingen. Det er en veistrekning med stor trafikk – mye av trafikken består av lastebiler, en blanding av norske og utenlandske vogntog. Dette tilsier at veistrekningen ofte er utsatt for ulykker, og skadene er relativt ofte av alvorlig karakter.

Når man har en årsdøgntrafikk på godt over 20 000 kjøretøy, må veien være av en tilsvarende karakter for å møte denne utfordringen. Det har det manglet mye på enkelte strekninger. Derfor er det svært positivt det som nå skal skje. På sikt vil også veien bli en miljøgevinst, da det i dag ofte blir køer når trafikken er som størst, med de ekstra miljøbelastninger dette gir. Enkelte trafikanter blir også noe stresset og tar sjanser, som igjen i noen tilfeller fører til ulykker.

Når det gjelder finansieringen, har tidligere fremskrittspartirepresentanter tatt for seg den. Jeg må si at å legge stor del av kostnadene over på bilistene, er feil. Det riktige må være at staten tar den hele og fulle finansieringen. Dette har Norge råd til.

Ellers har jeg tidligere tatt opp nettopp E6 i Stortingets spørretime flere ganger, som f.eks. 15. februar 2006, nettopp på grunnlag av alle de ulykker som har vært på denne veien. For eksempel i Hamar Arbeiderblad av 25. januar 2006 kunne vi lese om nok en alvorlig dødsulykke. Og i VG av 7. februar 2006 kunne vi lese at «12 liv kunne vært spart» ved en utbygging. I tillegg ville vi spart ca. 1 milliard kr – alt dette i henhold til beregning fra Maskinentreprenørenes Forbund.

Mange av ulykkene ville vært unngått ved bl.a. midtdeler, da mange ulykker skyldes at kjøretøy kommer over i feil kjørebane. Mellom 1989 og 2005 ble 18 drept, 40 alvorlig skadd og 137 lettere skadd bare mellom Minnesund

og Dal. Dette tilsier at en utbygging er på sin plass – bare synd at den kommer så sent, og at det ikke blir en større utbygging mens vi er i gang.

Gunnar Gundersen (H) [15:25:30]: Ja, det er grunn til å understreke at dette er en gledens dag, ikke bare for distriktet, men også for hele Norge. Det er en sentral vei vi snakker om, så jeg hadde bare lyst til å ta ordet litt rundt det med OPS og i og for seg også den statlige reguleringsplanen.

Jeg oppfattet saksordføreren dit hen at blekket måtte bli tørt før man vurderte OPS framover, og oppfattet det også slik at alternativet var å bevilge mer penger. Men her har man jo en rapport som viser at det er mer effektiv ressursutnyttelse ved å benytte OPS, og da skulle det jo ikke være mange grunner til å vente veldig lenge på at blekket skal bli tørt. Vi må slutte å bygge veier i halv fart i Norge, og få fart på prosessen.

Det andre er dette med den statlige regulering. Ingen ønsker vel at man skal bruke statlig regulering, men her er det også åpenbart at det er lokalsamfunn som sliter med å finne løsninger som alle kan akseptere. Jeg kjører både E6 og rv. 2 ganske ofte, og på rv. 2 har vi slitt med lokale trasévalg i 20 år. Det ser ikke ut til at konflikten roer seg ned, så enkelte ganger er det faktisk nødvendig at noen skjærer igjennom og bare sier at der må veien gå. Jeg tror det ikke minst gjelder E6. Når statsråden sier at det fremdeles er et mål å ha kontinuerlig utbygging, oppfatter jeg det slik at nå har man fått redskapet for å opprettholde en kontinuerlig utbygging. Det er mange fordeler også ved kontinuerlig utbygging både ved å samordne jernbane og vei, for det blir kortere belastningstid når det gjelder utbyggingen. Så jeg ser på hele innstillingen som veldig bra og håper at den blir vedtatt i ettermiddag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 649)

S a k n r . 6

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om utbygging og finansiering av rv. 567 Hauge–Lonevåg i Osterøy kommune i Hordaland (Innst. S. nr. 22 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 89 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arne Sortevik (FrP) [15:28:24] (ordfører for saken): Denne saken gjelder bygging av ny riksvei i Osterøy kom-

mune i Hordaland, nærmere bestemt rv. 567 mellom Hauge og Lonevåg. Dette veiprojektet vil gi ny riksvei fra Osterøybrua til kommunesenteret i Lonevåg. Anleggsarbeidet er planlagt startet høsten 2008 med åpning for trafikk i 2011.

En samlet komite sier ja til prosjektet, men er delt i synet på finansiering.

Komiteens medlemmer, med unntak av Fremskrittspartiet, slutter seg til forslaget om delvis bompengefinansiering. Fremskrittspartiet foreslår at utbyggingen skal skje ved statlig finansiering. Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Av saken fremkommer det at bompengebidraget i en investering på 194 mill. kr – altså under 200 mill. kr – skal være 91 mill. kr, tilsvarende 47 pst. Det er jo til å undre seg over at bygging av et riksveianlegg til under 200 mill. kr i det hele tatt må finansieres med bompengehatten i hånden. Mange har vel fått med seg at Norges oljefond i utlandet nå har passert 2 000 mill. kr.

Bompengeregningen blir også her langt større enn fremvist. Når en spør, får en heldigvis ofte svar – slik også i denne saken. Når en spør – som Fremskrittspartiet har gjort – får en til svar at bilistene skal betale hele rentekostnaden for prosjektet, oppgitt til 33 mill. kr over nedbetalingsperioden. Når en spør, får en også til svar at ekstra innkrevingskostnader knyttet til dette bompengefinansierte prosjektet er beregnet til 7 mill. kr. På toppen av bompengeregningen kommer det altså en regning på 40 mill. kr. Det koster bilistene 40 mill. kr ekstra for å bidra med 91 mill. kr. Måler vi dette mot investeringskostnadene, utgjør bompengene 67 pst. og ikke 47 pst. Det er rådyrt å kjøpe vei på avbetaling!

Det er ikke rart at slike ekstraregninger ikke er tydelig omtalt når bompengeproposisjonene kommer til Stortinget. Hvem skal betale? Jeg siterer fra proposisjonen:

«Hovudregelen ved innkrevjing av bompengar er nytteprinsippet. Dei som betalar bompengar skal ha nytte av prosjektet.(...) Samanhengen mellom nytte og betaling blir dårlegare dess lengre borte frå bomstasjonen utbygginga skjer. Ei enkel nummerskiltregistrering frå juni 2007 viser at vel 50 pst. av trafikken som passerer bomstasjonen ved Osterøybrua, kjørte på dagens riksveg mellom Hauge og Lonevåg i løpet av perioden med registrering på 12 timar.»

Altså: 50 pst. av dem som kjører over broen og skal betale bompenger for det nye prosjektet, kommer til å bruke selve veien.

Det er grunn til å understreke at Osterøybrua, der innkrevingen skjer, er bygget som bompengeprojekt og etappevis i tre etapper. Hver og en av dem er behandlet av og godkjent av et flertall i Stortinget.

Dette er et nytt prosjekt, et nytt prosjekt som henges på eksisterende bompengennevning for et annet prosjekt. Det er et nytt eksempel på utvidet og kreativ bompeng bruk godkjent av denne regjeringen. Fremskrittspartiet reagerer sterkt når en slik løsning velges.

Når bompenger blir innkrevd av alle som passerer broen, mens bare 50 pst. av dem som passerer broen, faktisk vil bruke den nye veien, er det et overtydelig og grovt

brudd på nytteprinsippet – et nytteprinsipp som både Stortingets bompengepartier samlet oppgir at de føler seg bundet av, og som EU gjennom sitt bompengedirektiv legger stor vekt på.

Det «lokale initiativ» i denne saken er et flertallsvedtak i kommunestyret for bruk av bompenger. Innbyggerne er ikke spurt – ikke direkte. Men innbyggerne forsøker likevel å bli hørt.

Jeg har forstått det slik at denne saken blir innklaget for EFTAs overvåkingsorgan, ESA. Jeg kan legge til at Fremskrittspartiet mer enn gjerne bistår klagerne.

Presidenten: Arne Sortevik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:33:21]: Dette er ein så viktig dag for Osterøy og Hordaland at statsråden bør seie nokre ord. Eg er glad for at fleirtalet i komiteen har slutta seg til forslaget om delvis bompengefinansiering av prosjektet Hauge–Lonevåg.

Prosjektet er ei utviding av eksisterande bompengeregning på Osterøy, som i utgangspunktet er eit ferjeavløysingsprosjekt. Den nye utbygginga omfattar om lag 3,3 km ny riksveg. Av dette er om lag 1,5 km tunnel. Ei bru på vel 90 m ved Lonevåg og nye tilknytingsvegar mot Revheim og Hjellvik inngår òg i prosjektet, i tillegg til korte strekningar med gang- og sykkelveg. Utbygginga vil gje gevinstar med omsyn til trafikktryggleik og gjere det enklare å kome til kommunesenteret for ein stor del av innbyggjarane. Utbetring av vegen er avgjerande for å effektivisere transporten for næringslivet og for industrietablering og industriutvikling på Osterøy. Dette syner seg i at industrilaget lokalt har vore ein pådrivar for saka og òg stilt opp med eigne økonomiske midlar.

Vegutbetringa vil avløyse riksveg med så smal vegbreidd at det mange stader ikkje er passering for to bilar, noko som skapar både trafikkfarlege situasjonar og høgare drivstofforbruk. Prosjektet er i så måte eit godt døme på den vegutbygginga Regjeringa vil prioritere høgare, både på stamveg og på andre riksvegar.

Det har vore ei trinnvis utbygging av vegnettet i tilknytning til Osterøybrua. Brua vart opna i 1997, og seinare er Tiråstunnelen og strekninga Rolland–Hauge bygd. Det er stilt spørsmål ved om ei slik trinnvis utbygging har ført til meirkostnader i forhold til kva ei samla utbygging i eitt prosjekt ville ha ført til. Då Osterøybrua vart bygd, ville det neppe vore mogleg å finansiere ei samla utbygging utan auka statlege midlar, noko som ville ført til at andre prosjekt ikkje ville ha vorte gjennomførte.

Det er lagt opp til delfinansiering med bompengar innafor bompengeperioden på 17 år, som vart lagt til grunn i St.prp. nr. 60 for 1999-2000 om bygging av Havnisdalslinja. Høgare trafikkvekst, om lag 6 pst. pr. år i gjennomsnitt frå 1998 til 2006, og lågare rentenivå gjer dette mogleg. Prosjektet inneber ei forlenging av bompengeperioden med berre to og eit halvt år, og då innafor den tidlegare vedtekne perioden på 17 år. Kostnadsoverslaget for prosjektet er 198 mill. 2007-kroner. I tillegg til

bompengar omfattar finansieringsplanen både statlege midlar og lokale tilskot, som nemnt.

Som så ofte før markerer Framstegspartiet «reine hender» i ei bompengesak når ho kjem til Stortinget. Denne gongen har ikkje partiet røysta for bompengar lokalt heller, men eg tør minne om dei etter kvart mange sakene der partiet gjer nettopp det.

Det er derfor grunn til igjen å slå fast at med dagens budsjetttrammer – som elles er vesentleg større enn i førre periode – er det ikkje reelle skilnader i partiet sin praksis med omsyn til bompengar. Det skal berre sjå slik ut.

Osterøy Bruselskap har gått over frå manuell innkrevjing til AutoPASS-systemet. Dei nye takstane er 50 kr for køyretøy t.o.m. 3 500 kg og 165 kr for køyretøy over 3 500 kg. Det er ikkje lagt til grunn justeringar eller endringar av desse takstane ved utviding av eksisterande bompengeprojekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [15:37:04]: Jeg skal la være å nevne at statsråden kommer fra et parti som heller ikke er noe særlig glad i bompenger. Jeg er også enig i statsrådets beskrivelse når det gjelder behovet for veien. Det er en gledens dag at de får bedre vei på Osterøy. Men finansieringen er jo bedrøvelig.

Det gir meg anledning til å spørre om hvor grensen går. Her er det altså slik – iallfall sett med statsrådets øyne – at 50 pst. bruker veien. Alle må betale. 50 pst. av betalerne bruker veien. Hvor går grensen for hva som er anstendig og akseptabelt for Regjeringen? Og når kommer forskriftene, som iallfall i noen grad kanskje kan begrense de mest kreative krumspringene når det gjelder bruk av bompengefinansiering?

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:37:54]: Som eg har sagt ei rekkje gonger i denne sal, er det dei lokale instansane som fremjar desse bompengeprojekta. Denne saka har umåteleg stor oppslutning lokalt. Eg har hatt førespurnader frå næringsliv, industriforeining, ordførar – i fleire omgangar ein sær s ivrig ordførar – og andre instansar i kommunen som har ynskt dette velkommen. Det er kanskje det viktigaste kriteriet for om bompengeprojekt skal gjennomførast, meir enn både kostnaden på bompengeprojektet og andre kriterium.

Så er det klart at nytteprinsippet står sentralt. Som det òg står i proposisjonen: Sjølv om teljinga viser 50 pst., er dette lokal trafikk, og ein legg til grunn at ein større del av bilane og brukarane enn dei 50 pst. vil ha nytte av denne vegstrekninga.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 649)

S a k n r . 7

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Pet-

ter Løvik, Gunnar Gundersen og Ivar Kristiansen om en fremtidsrettet jordbrukspolitikk (Innst. S. nr. 25 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:79 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [15:40:15] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg benytte anledningen til å skryte litt av de representantene som har fremmet dette forslaget. Det er et grundig forslag, og det tar også opp en veldig viktig problemstilling, nemlig hva som vil være en fremtidsrettet jordbrukspolitikk.

Så langt i denne stortingsperioden har ikke næringskomiteen hatt anledning til å drøfte grundig hva som vil være en riktig og fremtidsrettet jordbrukspolitikk. Regjeringen har ikke benyttet anledningen til å legge frem noen sak for komiteen hvor dette spørsmålet reises.

Som det fremgår av dokumentet, var forrige gang Stortinget hadde muligheten til å drøfte en langtidssrettet fremtidig jordbrukspolitikk i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 19 for 1999-2000 vårparten år 2000. Det er ganske lenge siden nå. Derfor hadde det vært viktig om vi nå kunne fått en stortingsmelding til våren som drøftet hva som skal være en riktig landbrukspolitikk. Jeg er derfor ganske sjokkert over at statsråden ikke vil legge frem en slik melding, og at han i sitt svarbrev til komiteen hevder at det ikke er behov for det, fordi det ikke har skjedd noen større endringer i landbruket siden våren 2000.

Alle som har fulgt med i norsk landbruk de siste årene, ser at det har vært store endringer. Fra år 2000 er det altså blitt ca. 20 000 færre bønder, nesten halvparten av melkebøndene har lagt ned. Det er stor usikkerhet ute i næringen om hva som kommer til å skje, både når det gjelder nasjonal landbrukspolitikk og hva internasjonale forhold vil medføre. Derfor er tidspunktet for å gjøre noe nå, og ikke om noen år, slik som Regjeringen kanskje legger opp til. Det er klart at EU presser på i forhold til norsk landbrukspolitikk, EU er lite fornøyd med det norske tollvernet på landbruksprodukter. Det er også nå betydelige prosesser i WTO. Det er mulig det ikke blir noen avtale i den forhandlingsrunden som er nå, men vi må forberede oss på at det kan skje.

Vi i Fremskrittspartiet mener at det er beklagelig at vi må å vente til et eventuelt forhandlingsresultat i WTO foreligger. Vi er kanskje det landet i verden som har best mulighet til å tilpasse landbrukspolitikken nå. Vi har store muligheter til å innrette virkemidler på et tidlig tidspunkt.

I saken ramser forslagsstillerne opp en rekke punkter som de mener bør drøftes i en stortingsmelding. Det er ut-

viklingstrekk i jordbruket, internasjonal utvikling, forholdet til jordbruksavtalen, utviklingen innen stordrift og samdrift, kanaliseringspolitikken, markedsordningene, som det har vært stor debatt om også her i salen i denne perioden, det er skatt og avgift som virkemidler i landbrukspolitikken, forholdet til eiendomsrett og arealpolitikk og konkurranse- og forbrukerpolitikk.

I innstillingen har Fremskrittspartiet og Høyre stått sammen om å understreke viktigheten av at det blir fremmet en stortingsmelding. Venstre fremmet et forslag om at det bør fremmes en sak om konsekvensene av de internasjonale forhold og det som skjer med verdensmarkedsprisen på en del landbruksprodukter. Dette forslaget har Fremskrittspartiet og Høyre støttet. Det er beklagelig at regjeringspartiene ikke ser behovet for å støtte noen av disse forslagene.

Jeg tar opp forslagene, der Fremskrittspartiet står som medforslagsstiller.

Presidenten: Representanten Hans Frode Kielland Asmyhr har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigrun Eng (A) [15:46:00]: Eg må nok seie etter førre talars innlegg at vi har litt forskjellige briller på, eller kanskje det er det at nokon har briller, og nokon har det ikkje.

Eg har ein heilt annan innfallsvinkel og stussar faktisk over det private forslaget dei fire Høgre-representantane har fremma. Eg forstår det nesten ikkje. Eg lurar på kva dei eigentleg ynskjer. Mange av dei problemstillingane som blir reiste, er alt førande i dagens landbrukspolitikk, og den stilte Høgre seg bak da dei sat i regjeringa Bondevik II: produksjon av trygg mat, jordbruk over heile landet, mattryggleik, sjølvforsyning, fokus på kulturlandskapet osv. Ein kan vel kort oppsummere ynska frå forslagsstillarane med at morgondagens landbrukspolitikk skal innehalde færre overføringar, færre reguleringar og friare arealdisponering, og at forhandlingsretten skal bort.

Regjeringspartia er ikkje einig i at dette er vegen å gå, snarare tvert imot. Ved å ha ei hand på forhandlingsretten i jordbruksoppgjeret kan ein leggje føringar for ein politikk inn i ei ny tid.

Det er ingen tvil om at jordbruket står overfor mange krav og store utfordringar, men har òg mange moglegheiter. Den situasjonen vi no ser på verdsmarknaden, med høge prisar og stor etterspørsel etter matvarer, gir den norske bonden både utfordringar og moglegheiter. I innstillinga har vi bedt Regjeringa om å komme med ein analyse av utviklinga i den globale matvaremarknaden, med ei oppsummering av moglege konsekvensar for norsk jordbrukspolitikk. Denne utgreiinga skal komme i stortingsproposisjonen om jordbruksoppgjeret våren 2008. Eg kan ikkje sjå at det er godt nok grunnlag for ein gjennomgang av heile landbrukspolitikken no.

Dagens landbrukspolitikk gir bøndene ein tryggleik som ligg i botnen for all produksjon. Han er rimeleg føreseieleg, og det er viktig for alle næringar, men kanskje spesielt for jordbruket. Dagens landbrukspolitikk inneber soneinndeling som sikrar landbruk i heile landet. Høgre

går ein annan veg. I årets statsbudsjett ville dei kutte i inntektsoverføringane til bøndene med 30 000 kr pr. årsverk. Dette utgjer 18 pst. av inntektene. Reduksjonane i dei direkte overføringane til jordbruksnæringa i forslaget til statsbudsjett for neste år er på 1,5 milliardar kr. Og dette er vel berre dei fyrste stega. Skal tru om flukta frå yrket da ikkje ville akselerere? Eg trur ikkje ein treng vere store spåmannen for å vite det svaret.

I dag har vi ein underproduksjon av sau og storfe, ikkje fordi produksjonen har gått ned, men fordi vi et meir kjøtt. Stimuleringsiltak for å kunne dekkje vår eigen etterspørsel etter kjøtt, utan at bøndene driv eigen kannibalisme, kan raskt setjast i verk slik politikken no blir førd.

Tiltak for kulturlandskapspleie legg ein føringar for i jordbruksforhandlingane.

Vi får den nasjonale politikken denne regjeringa ynskjer, gjennom jordbruksavtala.

Alle ressursane gardsbruka har til rådighet, bør i størst mogleg grad følgje garden. Dersom godbitane kan seljast ut stykkevis og delt, vil gardsbruket for framtidige generasjonar bli tappa. Bu- og driveplikta er viktig, konsekvensloven det same. Matjord er ein knapp ressurs, og dette vil forsterke seg i framtida. Det er mange varselamper som lyser her.

Høgre gir ikkje bonden store framtidsvyar med dette forslaget sitt, men det fortel mykje om forskjellig politisk oppfatning av verkelegheita. Arbeidarpartiet og dei andre regjeringspartia meiner dette forslaget går i heilt feil retning i høve til den politikken vi ynskjer å føre. Derfor avviser vi forslaget.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [15:50:28]: De aller fleste av oss er vel så realistiske at vi forstår at framtidens jordbruk ikke kan bygges på nostalgi og gode minner fra barndommen.

Til Arbeiderpartiets representant vil jeg si at Høyre står for den samme landbrukspolitikk som vi alltid har gjort. Vi ønsker sterkt å modernisere landbruket.

I dag stilles det helt andre krav til bonden, og konkurransen både lokalt og globalt gjør seg stadig mer gjeldende. Til tross for at antallet bønder har gått radikalt ned, har produksjonen holdt seg på et relativt stabilt nivå. Vi har vært vitne til store endringer, og det har skjedd en omfattende teknisk utvikling innen jordbruket de siste 30 årene.

Samtidig som kompetansen hos bøndene har økt, opplever vi at bøndene inntektsmessig har kommet bak andre grupper i samfunnet. Og vi opplever at Regjeringen ikke vil erkjenne at politikken som føres, ikke møter landbrukets behov på en god måte.

Det er neppe tilfeldig at stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen fra Senterpartiet den 24. oktober i år rykket ut i Nationen og uttalte at «norsk landbruk er inne i sin verste krise på nesten 40 år». Da er vi tidsmessig omtrent tilbake til barndommen min og det jeg snakket om, nostalgi.

Høyre har stor fokusering på å legge til rette for god lønnsomhet i og rekruttering til jordbruket. Vi ønsker å legge til rette for å gjenreise heltidsbonden gjennom bl.a. å løse opp reguleringer og produksjonsbegrensninger.

Dessverre opplever vi stadig oftere at dårlig lønnsomhet i jordbruket fører til at mange gir opp og finner seg annet arbeid. Det er all grunn til å tro at med dagens politikk vil denne utviklingen fortsette også i de kommende år. Dagens politiske kurs er en utarmingsstrategi – der sistemann må slukke lyset etter seg.

Jordbruket er i kraftig omstilling, uten at norsk jordbrukspolitikk i særlig grad har fokusert på hvordan framtidens jordbruk skal se ut. Det er stor kontrast mellom Regjeringens mål om å opprettholde dagens bruksstruktur og tallenes tale.

Vi ser at fra 1996 til 2006 har antall bruk gått ned med om lag 35 pst., og antall årsverk har gått ned med mer enn 25 pst. Samtidig har antall samdriftsbruk gått opp fra 146 bruk i 1995 til 1 756 bruk i 2006. Til tross for denne negative utviklingen avviser landbruks- og matministeren forslaget fra Høyre om en jordbruksmelding.

Høyre mener at politikken må innrettes slik at melkeproduzentene får anledning til å foreta en omstilling på en god måte, både for dem som går ut av næringen, og for dem som investerer store beløp i framtidsrettet melkeproduksjon.

Høyre har merket seg at bønder som vil gå sammen i samdrifter, flere steder er nektet dette på grunn av for strenge begrensninger. Vi ønsker derfor gjennom en stortingsmelding å få en bred gjennomgang av jordbrukspolitikken for å gjøre næringen mer framtidsrettet og robust i forhold til utfordringene framover.

Høyre mener at det er behov for å lage et flatere system for støttesatser pr. produsert liter melk, slik at forskjellsbehandlingen mellom små og store bruk blir mindre enn i dag. Dette vil gi bedre rammevilkår for investeringer i framtidsrettede driftsformer, større bruk blir mer lønnsomme, og det blir mulig å gjenreise heltidsbonden.

Høyres distriktpolitiske utvalg konkluderte bl.a. med at taket på antall deltakere i samdrifter må fjernes, og at avstands- og volumbegrensningene må mykes opp. Det er den enkelte bonde, og ikke myndighetene, som er best skikket til å bestemme hvordan driften bør innrettes for å oppnå størst mulig avkastning på det enkelte bruk.

Det skjer også en internasjonal utvikling, som i stor grad vil påvirke utviklingen av norsk jordbrukspolitikk framover. Det har lenge pågått forhandlinger i Verdens Handelsorganisasjon uten at en har lyktes i å komme fram til en ny avtale om regulering av verdenshandelen med jordbruksprodukter.

En ny avtale i WTO vil påvirke norsk jordbrukspolitikk sterkt, bl.a. ved kutt i tollvernet. Det er derfor viktig at Norge er forberedt og ligger i forkant av denne utviklingen, slik at vi i god tid før en avtale trer i kraft, kan utvikle virkemidler som sikrer norsk landbruk i en ny konkurranseutsatt hverdag. Dette arbeidet må snart komme i gang, fordi det vil ta tid å endre virkemiddelapparatet.

Høyre mener at det er viktig med kortest mulig avstand mellom primærprodusent og forbruker. Vi ser en endring i forbrukermønsteret når det gjelder matvarer, og vi opplever en økt import av jordbruksvarer. Høyre mener at konkurranse- og forbrukerpolitikk er en viktig del av jordbrukspolitikken.

Samtidig mener vi at for å sikre en større oppslutning om norske jordbruksprodukter er det viktig at jordbruket har en forbrukervennlig politikk (presidenten klubber).

Jeg syns det er beklagelig at ikke regjeringspartiene deler vår oppfatning om at det trengs nytenkning, og at det må tenkes mer framtidsrettet i norsk jordbruk.

Presidenten: Presidenten ber om at taletiden overholdes.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:56:20]: Landbruket er ryggraden i Bygde-Noreg. Eit aktivt landbruk er avgjerande for å sikra sysselsetjing og busetjing over heile landet. Landbruket er òg ein garantist for eit levande kulturlandskap. Difor må me leggja til rette for ein variert bruksstruktur som både tek omsyn til tradisjonelle familiebruk og gjev moglegheit for ulike samarbeidsformer.

Representantforslaget om ein framtidsretta jordbrukspolitikk legg til grunn målsetjingane om å ha eit sterkt landbruk som skal medverka til at me når målet om produksjon, matvaretryggleik, busetjing og gode kulturlandskap. Det er bra. Men når forslagstillarane vil ha ein full gjennomgang av norsk landbrukspolitikk gjennom ei ny stortingsmelding, er ikkje Kristeleg Folkeparti einig i det.

Øg på ei rekkje andre punkt er Kristeleg Folkeparti ueinig med forslagsstillarane.

Det er korrekt at det i den seinare tida har vore ein auke i verdsmarknadsprisane for ein del jordbruksvarer. Etter spørselelen har auka frå land i sterk økonomisk vekst og på grunn av den globale befolkningsveksten. Men det er enno for tidleg å seia noko sikkert om kva langsiktige konsekvensar dette vil få for norsk landbruk. Me kan heller ikkje forskotera kva som vert resultatet av dei pågåande WTO-forhandlingane. Målet må no vera å få eit best mogleg resultat som sikrar omsynet til både norsk landbruk og norske eksportinteressar.

Kristeleg Folkeparti vil ikkje endra ordninga med jordbruksavtala. Dagens ordning har brei oppslutning hos næringa og er mindre byråkratisk enn den som me finn i EU.

Kristeleg Folkeparti kan heller ikkje sjå at det er nødvendig å endra marknadsordningane, eigeomsretten eller arealpolitikken.

Når det gjeld veksten i talet på samdrifter og anna samarbeid mellom bønder, er det positivt. Regjeringa bør leggja til rette for at denne utviklinga held fram. Det vil gje meir ordna arbeidsforhold, og det vil gje meir effektive nyinvesteringar. Samtidig er det viktig å streka under at rammevilkåra for distrikt og mindre bruk framleis må vera best moglege. Det er viktig å halda fast på prinsippa om inntektsutjamning både mellom distrikt og mellom bruk av ulik størrelse.

Eg er glad for at det er brei einigheit om at konkurranse- og forbrukerpolitikken er ein viktig del av jordbrukspolitikken.

Utvikling av nisjeprodukt basert på lokale mattradisjonar er ein viktig del av ein slik forbrukarretta politikk. Dette vil gje kundane noko som dei spør etter, og det kan auka inntektene til bøndene og på den måten vera eit viktig supplement i produksjonen.

Me kan heller ikkje i denne debatten koma utanom klimautfordringane. FN sitt klimapanel har slege fast at global oppvarming med all sannsynlegheit har si årsak i menneskeskapte CO₂-utslepp. I verste fall kan ein tredjedel av jorda sine dyre- og planteartar verta utrydda og den globale landbruksproduksjonen betydeleg redusert.

Kristelig Folkeparti vil at Noreg skal vera eit føregangsland i miljøpolitikken. For at komande generasjonar skal få eit godt bumiljø, reine drikkevasskjelder og gode naturopplevingar, må omsynet til klima og miljø vera avgjerande for korleis me forvaltar jordressursane.

Den noverande landbrukspolitikken byggjer i store trekk på St.meld. nr. 19 for 1999-2000, Om norsk landbruk og matproduksjon. Kristeleg Folkeparti kan ikkje sjå

at det har skjedd så store endringar i landbruket eller i rammevilkåra til næringa at det skulle vera nødvendig med ei ny stortingsmelding no. Me avviser difor forslaget frå forslagstillarane på dette punktet. Det kan likevel vera nyttig å få ei vurdering av moglege konsekvensar den internasjonale utviklinga kan gje for norsk landbruk. Kristeleg Folkeparti støttar difor forslaget frå regjeringspartia om at Regjeringa i samband med stortingsproposisjonen om jordbruksavtalen for 2008 kjem med ein analyse av utviklinga i den globale matvaremarknaden og moglege konsekvensar for norsk jordbrukspolitikk.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er omme. Nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.01.

Møte torsdag den 22. november 2007 kl. 18

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 19)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 7

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Gunnar Gundersen og Ivar Kristiansen om en fremtidsrettet jordbrukspolitikk (Innst. S. nr. 25 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:79 (2006-2007))

Ola Borten Moe (Sp) [18:01:35] (komiteens leder): Vi har fått et Dokument nr. 8-forslag fra Høyre som omhandler behovet for det de kaller en mer framtidsrettet jordbrukspolitikk, der de reiser viktige spørsmål knyttet til både prosess og sak.

For å starte med prosess er det grunnleggende spørsmålet som stilles: Har det skjedd store nok endringer i rammevilkårene for norsk landbruk og norsk jordbrukspolitikk til at man skal lage en ny stortingsmelding og ta en ny gjennomgripende diskusjon på dette i Stortinget?

Man viser først og fremst til at matvareprisene internasjonalt har gått opp. Man viser til at det er nye muligheter innenfor bioenergi, og man viser til den uavklarte situasjonen når det gjelder WTO-forhandlingene. Man bruker det som grunnlag og brekkstang for å forlange en ny stortingsmelding. Jeg opplever at ingen av disse forholdene er så gjennomgripende at det er behov for å si takk og farvel til den jordbrukspolitikken et bredt storting samlet seg rundt for vel en og en halv stortingsperiode siden. Matvareprisene har riktignok steget. Det har de gjort det siste halve året, men de er ennå ikke like høye som i Norge, og vi skal fremdeles være glad for at vi har en nasjonal jordbrukspolitikk og et effektivt tollvern. Bioenergi er først og fremst en mulighet for norsk landbruk. Jeg har vanskelig for å se hvordan det skulle endre hovedmålsettingene for norsk jordbrukspolitikk, nemlig en nasjonal matproduksjon og spredt boligbygging.

Når det gjelder WTO-forhandlingene, er det uavklart hvor de kommer til å ende opp. Det ville vært merkelig om vi som nasjonalforsamling skulle sette oss ned og gjette hvilke rammevilkår dette skulle føre til, og så utmeisle en ny politikk på vegne av en hel næring. Det ville vært på kanten til det uansvarlige. Så Senterpartiets klare svar på det prosessuelle, om det er behov for en ny jordbruksmelding, er at det er det ikke! Den meldingen som allerede ligger, er et godt nok grunnlag.

Så er det sak, og der er det betydelig mer å ta tak i. Høyre snakker om modernisering, altså behov for modernisering og behov for andre krav i framtiden. Det er behov for nytenking, og det er behov for framtidsetting. Med andre ord tegner man et bilde av dagens landbruk og dagens jordbrukspolitikk som det stikk motsatte. Dette er en

virkelighetsbeskrivelse som jeg har lyst til å ta avstand fra, og som jeg synes at Høyre burde ha holdt seg litt for god til å trekke opp. Det er få næringer som har drevet en slik grad av innovasjon, nytenking, omstilling og nyorientering som norsk landbruk og norsk næringsmiddelindustri har gjort de siste ti, femten og tjue årene. Det tenkes mye nytt innenfor norsk landbruk. Man leverer de varene som man skal levere i form av gode produkter, og man leverer stort sett i forhold til det markedet som eksisterer.

En del av de forutsetningene som òg ligger til grunn for at man trenger en ny jordbrukspolitikk som man kaller framtidsetting, er det Høyre kaller behovet for økt forutsigbarhet og «forutsigbare rammevilkår» framover.

Jeg har lyst til å problematisere dette ørlite grunn, i hvert fall når man ser på de forslagene som Høyre for øvrig fremmer i Stortinget. Nå har vi nettopp vært gjennom en runde der opposisjonen har presentert statsbudsjettene sine. Der salderer altså Høyre sitt budsjettforslag med jordbruksavtalen – 1,8 milliarder kr, eller 30 000 kr pr. årsverk. Da er det fristende å spørre om Høyres definisjon av «forutsigbare rammevilkår» – om det er den pengesummen man til enhver tid måtte ha behov for for å saldere et budsjett med når man skal gjøre opp statsbudsjettet, som er det man kaller «forutsigbare rammevilkår»?

Så tar man et oppgjør med markedsordningene og jordbruksavtalen. Markedsordningene har etter vårt skjønn vært en stor suksess. Det er balanse i det norske matvaremarkedet, og det fører til stabile priser og stabile inntekter. Det har jeg vanskelig for å se at man skal ta et oppgjør med, og jeg setter store spørsmålstejn ved det.

Det andre er jordbruksavtalen – altså selve avtalesystemet – som Høyre her går mot. Hvis man skal skape stabilitet for en næring, har jeg vanskelig for å se hvordan man gjør det ved å ta bort det avtalesystemet som regulerer inntektsdannelser og markedsdannelser for en av våre viktige næringer og for norsk matvareproduksjon.

Konklusjonen for vår del er at vi ikke ønsker en ny melding. Videre mener vi at mange av de forslagene Høyre her kommer med, vil bidra i stikk motsatt retning av det man sier, og at det ligger ideologi og politikk bak dette Dokument nr. 8-forslaget mer enn et reelt behov.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:07:17]: Forslagsstillerne har rett i at det er behov for en framtidsetting jordbrukspolitikk. Den modernisering og framtidsetting av politikken som skjedde under den forrige regjeringen, har stoppet opp.

Jeg stiller meg imidlertid tvilende til om virkemiddelet for å få til en framtidsetting jordbrukspolitikk er en stortingsmelding som skal produseres på rekordtid. Men det haster etter Venstres mening med å få en bred debatt i Stortinget om jordbrukspolitikken, sett i lys av de store endringene som har skjedd det siste halve året.

Venstre har en egen merknad i saken og ikke merknader under enkelte områder, da jeg mener at et representantforslag ikke egner seg som et dokument for en bred gjennomgang av jordbrukspolitikken. La meg imidlertid peke på noen av de endringene som må skje for at vi skal få en framtidsetting politikk.

Vi må få et enklere Landbruks-Norge. De som har lyst til å satse på næringen, må få mulighet til å gjøre det. Venstre ønsker derfor en full gjennomgang av lov- og regelverk med sikte på en kraftig modernisering.

Det må bli mer mangfold i landbruket. Lokale myndigheter må få større anledning til lokal tilpasning og til å se landbrukspolitikken i sammenheng med øvrig næringspolitikk. Landbruket må få mindre øremerking, færre skjemaer, færre og enklere retningslinjer.

Vi må ha en mer aktiv bosettingspolitikk. Det bør bli enklere å få kjøpt småbruk for å sikre bosetting og øke mangfoldet. Det må bli lettere å dele opp en landbruks-eiendom, slik at flere kan få bo der.

Jordbruksforhandlingene bør videreføres, men da som en rendyrket inntektsavtale mellom bøndene og staten.

Det må skje en oppmyking av regelverket innenfor melkeproduksjonen. Venstre vil oppheve mange av begrensningene for samdrifter, f.eks. antall for deltakelse. Leie av melkekvoter må også muliggjøres.

For å ta vare på kulturlandskapet og hindre gjengroing må det stimuleres til økt beitebruk. I den forbindelse vil jeg gi honnør til statsråden og Regjeringen for de tiltakene som er satt i verk der, og jeg håper de fortsetter.

De virkelig store utfordringene for norsk jordbrukspolitikk er knyttet til den utviklingen vi nå ser internasjonalt når det gjelder WTO-forhandlingene, men ikke minst det forhold at vi står overfor en mulig global matkrise med underskudd på mat og betydelig økte priser på verdensmarkedet. OECD anslår i en rapport at verdens matvarepriser kommer til å stige mellom 20–50 pst. det kommende tiåret, og at stigende priser på basisvarer som korn og melk kan føre til sosial uro og politiske problemer.

Vi får stadig rapporter og nye medieoppslag om dette. I Dagens Næringsliv tirsdag denne uken, kunne vi lese om en britisk bonde som i fjor tjente 85 pund pr. 1000 tonn korn. I år har prisen vært 180 pund. Hvetepreisene har steget med 50 pst. på kort tid, og melkeprisen i Europa har steget med nær 90 pst. hittil i år. Flere eksempler kan nevnes, men det tillater ikke tiden. I tillegg kommer den kraftige økningen i etterspørselen etter kjøtt i Kina og India. Det sier seg selv at når etterspørselen øker sterkt i to land som utgjør 40 pst. av jordens befolkning, blir konsekvensene dramatiske. Dette er en utvikling som vil få betydelige konsekvenser også for Norge og norsk landbrukspolitikk.

I svar til meg i Stortingets spørretime 24. oktober i år, svarer landbruksministeren at det «er behov for å tenke igjennom hva vi nå ser».

Det er i aller høyeste grad tid for å tenke, men det er minst et like stort behov for handling og strategi for å møte denne utviklingen. Dette mener Venstre at Stortinget bør få anledning til å debattere.

Jeg er glad for at Høyre og Fremskrittspartiet slutter seg til Venstres forslag om dette. Hvis det var flertall i salen for det, ville det bli gitt en mulighet til å debattere akkurat den problematikken. Desto mer skuffende er det at flertallet avviser dette. Jeg håper statsråden likevel tar disse signalene og ser alvoret i situasjonen.

Venstre mener det er avgjørende at Regjeringen snarest legger fram en sak for Stortinget knyttet til konsekvensene for norsk landbrukspolitikk sett i lys av de nye utfordringene. Dette må skje i god tid før forhandlingene om neste jordbruksavtale starter.

Så er jeg helt uenig med representanten Ola Borten Moe, som mener at det ikke er endringer. Det har skjedd store endringer det siste halve året, og det er viktig å være føre var.

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:12:48]: Jeg vil innledningsvis få takke forslagsstillerne fra Høyre for tilliten. Høyre satt sjøl i regjering de fire foregående årene uten å legge fram noen ny stortingsmelding om landbrukspolitikken. Jeg må si det er med en viss tilfredshet jeg konstaterer at Høyre nå ber meg, på vegne av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, om å legge premissene for en ny landbrukspolitikk gjennom å legge fram ei stortingsmelding om saken for Stortinget, hvor disse partiene har flertall.

Forslagsstillerne framhever nedgang i antall driftsenheter, forbrukerhensyn og internasjonale matvaremarkeder som betydelige nye utfordringer i landbrukspolitikken. Jeg er enig i at mye har endret seg når det gjelder matvareproduksjon og bruken av naturressurser nasjonalt og internasjonalt den siste tida.

Jeg kommer sjøl rett fra generalkonferansen i FNs matvareorganisasjon, FAO, i Roma – jeg kom hjem derfra i går. I tillegg til å holde et meget tydelig innlegg der, som bad om forsterket innsats for å møte nettopp de utfordringene som blir diskutert i Stortinget nå, hadde jeg en rekke møter med mange av mine kollegaer fra ulike land og sentrale personer i FAOs ledelse om disse spørsmålene. Det er ingen tvil om, også ut fra hva som ble diskutert bl.a. i FN-systemene, at klimaendringenes betydning for landbruket og matvaresikkerheten nå legger nye premisser for den landbrukspolitiske debatten, globalt og i de enkelte landene. Vi må svare på disse utfordringene i forhold til utviklingen i landbruket også her i Norge. Det er et arbeid som jeg er i gang med, og som skal videreutvikles.

Landbrukspolitikken skal legge til rette for et klimavennlig landbruk, et lavkarbonlandbruk og en matproduksjon som bygger på en langsiktig forvaltning av naturressursene. Jeg mener at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har tatt ansvar for å møte disse utfordringene gjennom det vi har gjort i jord- og skogpolitikken. Det vi nå ser, ikke minst internasjonalt, styrker meg i trua på at den veien vi har begynt på, er den rette å fortsette på.

I det forslaget som foreligger, er det når vi kommer til hvordan vi skal nå de landbrukspolitiske målene, at forskjellene mellom regjeringspartiene og forslagsstillerne fra Høyre blir aller tydeligst. I innstillinga får forslagsstillerne støtte fra Høyres og Fremskrittspartiets representanter til at jordbrukssystemet bør avvikles, at distrikts- og strukturprofilen i tilskuddene bør bygges ned, og at rammevilkårene for store enheter må bli bedre.

Jeg kunne sagt mye om hvilke konsekvenser dette ville kunne få for distriktsjordbruket i Norge. Høyre og Frem-

skrittspartiet har rett når de sier at jordbruksavtalene ikke har bidratt til å gi bøndene den samme inntektsutviklinga som andre grupper de ti siste årene før jeg overtok som statsråd, men det har ingenting med jordbruksavtalesystemet å gjøre. Det skyldes rett og slett den manglende politiske viljen som var til å satse nettopp på landbruket og sette inn virkemidler som kunne gitt en skikkelig inntektsutvikling i den perioden da Høyre satt i regjering. Den manglende politiske viljen til å satse på landbruket underbygges jo i de forslagene som har blitt presentert i forbindelse med budsjettbehandlingen her i Stortinget, og som representanten Ola Borten Moe på en god måte redegjorde for akkurat nå. Konsekvensene av disse forslagene, med milliardkutt i budsjettene fra Høyre og Fremskrittspartiet, ville jo rett og slett ha vært dramatiske for den enkelte bonde ute på bygda, hvis de skulle ha fått flertall i Stortinget når sakene kommer opp til votering her om ikke så lenge.

Heldigvis så befinner Høyre og Fremskrittspartiet seg langt unna regjeringskontorene for tiden. Det tror jeg folk ute på bygda skal være særdeles glad for. Hvis den politiske situasjonen hadde vært annerledes, trur jeg faktisk at de forslagene som Høyre og Fremskrittspartiet legger fram om ny jordbrukspolitikk, ville kunne fått betydelige konsekvenser i forhold til innvirkninga på satsingsviljen og investeringslysten i landbruket på grunn av den frykten det kunne gitt for hva som ble gjeldende politikk etter valget i 2009. Det ville vært en svært uheldig situasjon for norske bygder. Det ville ha vært negativt for matvareforsyninga og for muligheten til å etablere et klimavennlig landbruk.

Så er det mye fokus på muligheten for å diskutere jordbrukspolitikken helhetlig. Realiteten er jo at det for seks måneder siden ble lagt fram en egen proposisjon for Stortinget om jordbrukspolitikken, jordbruksoppkjøret, og Stortinget behandla det. Der ble jordbrukspolitikken, landbrukspolitikken, grundig redegjort for. Det er en mulighet som Stortinget får én gang i året til en gjennomgående drøfting av jordbrukspolitikken. Av de temaene som er blitt trukket opp i debatten så langt her i dag, er det ikke lett å få med seg hvilke Stortinget ikke har blitt invitert til å diskutere i forbindelse med nettopp jordbruksavtalen, som altså Stortinget sjøl hadde til debatt for noen måneder siden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:18:02]: Vi er nå godt og vel to år ute i denne stortingsperioden, og det nærmer seg fort slutten av denne stortingsperioden. Så langt har ikke denne statsråden lagt frem noe særlig med saker for næringskomiteen. Det får være statsrådets sak, men næringskomiteen etterlyser saker som komiteen kan debattere fra Landbruks- og matdepartementet.

Så sier statsråden i sitt svarbrev til komiteen at han mener at det ikke er noe behov for noen stortingsmelding om jordbrukspolitikken. Det er greit nok at vi får jordbruksoppkjøret én gang i året, men i jordbruksoppkjøret tenker

man ikke noe spesielt framover. Vi har nå behov for en sak hvor vi kan trekke noen vyer, kanskje 20 år fram i tid.

Så jeg lurer på: Hva skal til for at denne statsråden i det hele tatt legger frem noen saker for Stortinget som tenker fremover?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:19:13]: Hvordan representanten Asmyhr og Fremskrittspartiet responderer og forholder seg til de oppfatningene, meningene og konklusjonene som Regjeringa legger fram for Stortinget knyttet til jordbrukspolitikken i forbindelse med jordbruksavtaleproposisjonen, kan ikke jeg gjøre noe med. Jeg mener, som jeg sa i innlegget mitt akkurat nå, at alle de temaene som er tatt opp i debatten i dag, er berørt og lagt fram for Stortinget i forbindelse med jordbruksavtalediskusjonen, som altså var for seks måneder siden.

Jeg må si at jeg er svært forundret over at ikke Fremskrittspartiet og andre ser det som mer interessant å gå inn i en debatt om spørsmålene knyttet til de vurderingene som Regjeringa foretar i forbindelse med jordbruksavtalen, enn det som det virker som representanten Asmyhr her framfører, altså at det ikke er noen arena for en grunnleggende debatt om jordbrukspolitikken. I forhold til hvilke saker som blir debattert osv., er det jo slik at jordbruksavtalen er den store saken hvor endringene og prioriteringene i jordbrukspolitikken blir foretatt. En melding er ikke noen slik konkret sak. Det er jordbruksavtaleproposisjonen som er det.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:20:32]: Jeg har ved flere anledninger merket meg at landbruksministeren henviser til familiebruket. Sist var det i svar på spørsmål fra representanten Torbjørn Hansen om hvorfor samdrift blir diskriminert til fordel for mindre bruk, når produksjonen nylig ble vedtatt hevet for en kortere periode.

Meg bekjent finnes det ikke en klar definisjon på familiebruk, men siden statsråden henviser til at han vil særskilt prioritere slike bruk, mener jeg det er ønskelig å få klarhet i hva statsråden mener når han omtaler familiebruket. Handler det om at det er en familie som driver gården? Er det basert på årsverkmål, eller handler det om en størrelse på brukene?

Samdrift faller tydeligvis utenfor statsrådets definisjon, til tross for at det er familier og familiemedlemmer som også driver der. Hva mener statsråden med familiebruket? Finnes det noen klar definisjon, slik at vi kan forholde oss til det, siden det synes å være en prioritert gruppe fra statsrådets side?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:21:41]: Familiebruket er, som jeg har sagt tidligere her i Stortinget, et bruk hvor familiens arbeidsinnsats representerer grunnlaget for driften. Når det gjelder påstanden fra representanten Nørve om at det er en forskjellsbehandling som går på bekostning av samdrifter i forbindelse med de midlertidige endringene av kvotereguleringen, så er det feil. Det som er gjort, er at de takene som gjelder i forhold til enkeltbruk og samdrifter, er blitt stående uberørt i forbindelse med

den siste endringa i kvoteregelverket. Det er ikke noen forskjellsbehandling av enkeltbruk og samdrifter.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:22:30]: Venstre er enig med de representantene fra næringen som sier at det er behov for fornyelse generelt og av driftsmiddelapparatet spesielt. Det er mange satsingsvillige bønder som gir opp, og importavhengigheten øker. Innenfor en del produksjoner må vi tilbake til 1970-tallet for å finne en tilsvarende underdekning som den vi har i dag. Båsfjøset og familiebbruksdrømmen, slik vi hadde den på 1970- og 1980-tallet, er forbi. Melkeprodusentene står foran store investeringer for å imøtekomme løsdriftskravet innen 2024. Det ropes etter investeringsmidler og støtte. I mitt fylke, Møre og Romsdal, var investeringsmidlene gjennom jordbruksavtalen oppbrukt allerede i mai i år, og behovet for nybygg er stort. Unge folk som vil satse, er frustrert. Er statsråden enig i situasjonsbeskrivelsen, og hva vil statsråden foreta seg for at nettopp de som vil satse, ikke forlater næringen og går over i annen virksomhet?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:23:37]: Ut fra situasjonsbeskrivelsen av virkemidler til investering kunne man få inntrykk av at denne regjeringa der har fjernet virkemidler i forhold til hva den regjeringa hvor representanten Kongshaug var sentral i landbrukspolitikken, gjorde. Det er selvsagt ikke riktig.

For øvrig er jeg enig i virkelighetsbeskrivelsen når det gjelder at det er mange mennesker som ønsker tilgang på investeringsvirkemidler, og som ønsker å satse i landbruket. Det er veldig positivt og hyggelig, ikke minst i en situasjon hvor vi har behov for at det satses, fordi vi har et marked som ligger åpent for unge mennesker som har lyst til å drive med landbruk og matproduksjon. Så viktigheten av å legge til rette for at unge mennesker kan satse og utvikle bruket sitt, deler jeg fullt og helt med representanten Kongshaug.

Tord Lien (FrP) [18:24:30]: Komiteens flertall peker på følgende:

«Regjeringens landbrukspolitikk er nedfelt i Soria Moria-erklæringen, der det bl.a. fremgår at målet er å opprettholde et levende landbruk over hele landet, og at det skal sikres et landbruk med en variert bruksstruktur over hele landet.»

I forrige uke sendte Landbruks- og matdepartementet ut på høring et lovforslag om at det ut fra hensynet til dyrevelferd ikke bør foregå utmarksbeiting i områder hvor store rovdyr som ulv og bjørn er vernet. Samtidig vet man at Regjeringen ønsker å tredoble ulvebestanden og firedoble bjørnebestanden i Norge. Dette vil gjøre at utmarksbeite i store områder i Norge, særlig langs svenskegrensen, med denne lovteksten i realiteten i framtiden vil bli forbudt. Hvordan henger disse to budskapene fra Regjeringen sammen?

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:25:29]: Det var jo et interessant spørsmål i forhold til det som innstillinga til forslaget handler om, men jeg kan gjerne svare.

Saken er at det også i dag er en situasjon hvor det i enkelte tilfeller innføres beiterestriksjoner i områder hvor forholdet mellom rovdyr og beitedyr, primært sau, er slik at tapene blir uforholdsmessig store. Det har vært viktig for meg å få til et regelverk som sikrer dyreeieren, bonden, mot økonomiske tap som følge av det. Det banebrytende nye som ligger i dyrevelferdsmeldingens forslag som nå er sendt ut på høring, er at den koblinga gjøres permanent. I de tilfellene hvor det innføres beiterestriksjoner som følge av rovdyrbestandene, vet bonden, husdyreeieren, at storsamfunnet stiller opp og yter kompensasjon så han ikke blir skadelidende sjøl.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:26:36]: Både statsråden og statsrådets partifelle Ola Borten Moe prøver i denne debatten å gi inntrykk av at det ikke har skjedd noen store endringer i landbruket siden Stortingets behandling av stortingsmeldingen om landbruk i 2000. Det er en ganske utrolig påstand å komme med. I den perioden har altså antallet bønder blitt redusert fra 70 000 til ca. 50 000 bønder. Det har skjedd store endringer innenfor melkeproduksjon, hvor ganske mange har gitt seg. Vi har også kommet i en situasjon hvor det er blitt underskudd på de fleste produksjoner i landbruket.

Jeg kunne godt tenke meg å høre hva slags type endringer statsråden ser for seg før han vil ta grep i landbrukspolitikken og eventuelt invitere Stortinget til en bred debatt om fremtidig landbrukspolitikk.

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:27:41]: Vi tar grep i landbrukspolitikken hver eneste dag. Problemet er at representanten Asmyhr er uenig i de grepene som blir tatt. Når vi legger fram et jordbruksoppgjør for Stortinget i år, som har en historisk høy ramme i forhold til hva som har blitt gjort de siste årene, er det et grep for å møte utfordringene innenfor landbruket. Når vi jobber med regelverket knyttet til boplikt og sørger for at vi får et riktig forhold knyttet til eiendomsinnehavere og hvem som bor på eiendommene, så er det et grep for å møte situasjonen ute på bygda. Når vi nå setter i gang et arbeid med klima- og miljøspørsmål i landbrukspolitikken, som ikke har vært gjort før, er det et grep for å møte de utfordringene vi ser knyttet til miljø og klima – for å nevne noen saker. Problemet er at representanten Asmyhr og jeg er grunnleggende uenige om grepene som blir tatt. Så vidt jeg vet, var representanten Asmyhr akkurat like mye opptatt av hva som skjedde rundt oss, og behovet for en ny landbrukspolitikk, da situasjonen var tvert motsatt for halvannet år siden. Da var det den store forskjellen i priser på mat i andre land og i Norge som var utfordringen. Nå har matvareprisene i land rundt oss nådd et nivå som nesten er som det norske.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne L. Haugen (A) [18:29:11]: Jeg har en viss forståelse for at partier som nå i to år har stemt for dramatiske endringer i landbrukspolitikken, bl.a. ved behandlin-

gen av jordbruksavtalen, ønsker seg en stortingsmelding. Gjennom behandlingen av den vil Fremskrittspartiet og Høyre kanskje bedre kunne se konsekvensene av sin egen politikk.

Ellers vil jeg bemerke at det er gledelig at et så stort flertall i komiteen står sammen på de sentrale punktene i denne innstillingen, og at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har funnet sammen på flere viktige punkter. Det vitner om bred oppslutning om politikken. For øvrig synes jeg Sigrun Eng – før pausen – framførte våre synspunkter i saken på en særdeles dekkende måte.

Det skjer i dag mye spennende i – og i tilknytning til – norsk landbruk, bl.a. ser vi nå en økning i priser på en del landbruksprodukter på verdensmarkedet. Jeg er derfor tilfreds med vår merknad om å få landbruksministeren til å komme med en vurdering av den globale situasjonen i forbindelse med behandlingen av neste jordbruksavtale. Denne prisutviklingen, som for øvrig ikke har nådd vårt målprisnivå, må virke positivt og åpne nye mulighetsrom for deler av næringen. Dette blir spennende.

I debatten blir bøndene ofte betraktet som en ensartet flokk, og ikke som yrkesutøvere på linje med andre. Vi må ikke glemme at bonden er en selvstendig bedriftsleder, en selvstendig næringsdrivende, med et spesielt forvalteransvar. I landbrukspolitikken må vi i tillegg ha sterkere fokusering på å utvikle gründermentalitet og nyskaping. Dette må få en sterkere fokusering innenfor landbruket. Det kan bidra til at ressursgrunnlaget i bygdene utnyttes enda bedre til næringsutvikling og til bosetting også for folk uten direkte tilknytning til landbruket. Her har kommunene med sitt utviklings- og forvaltningsapparat en viktig rolle å spille i samhandling med bøndene. Jeg vil påstå at det er et mye større handlingsrom for lokal landbrukspolitikk enn det ofte blir gitt inntrykk av – det har jeg selv erfart.

Sauenæringen har særdeles tunge vilkår i deler av landet der rovdyrskadene er dramatiske. Det er forståelig at mange gir opp, både av dyrevelferdsgrunner og på grunn av økonomi. Det er derfor behov for økt fokusering på forvaltningens kompetanse, kapasitet og effektivitet på dette vanskelige området. Men litt oppmuntrende er det å erfare at det nå også skjer nyetablering av sauebruk i de mer fredelige strøk av landet vårt.

Olemic Thommessen (H) [18:32:12]: Få næringer har gjort så mye når det gjelder omstilling, som landbruket, sa representanten Borten Moe, og det har han helt rett i. Det er en spesiell prestasjon, for det er faktisk få næringer som er omgitt av så mange reguleringer og så mange styringsverktøyer som nettopp den. Det er en hovedholdning i landbrukspolitikken fra regjeringspartiene side som viser at man tror man kan beskytte seg til fremgang. Med det har ikke noen hatt spesiell stor suksess.

Sist ærede taler var inne på at i en stortingsmelding ville Høyre og Fremskrittspartiet kunne spille egen politikk. Ja, det ville vært all right å se et bilde av en ny politikk, for ser vi på dagens politikk, ser vi jo at antall bruk går jevnt nedover, og det er rikelig rom for forbedring.

Det viktigste aktivum for en som driver med jordbruk, er eiendommen man har. Eiendom og jordbruksvirksomhet henger nøye sammen. Høyre er opptatt av at eiendomsretten respekteres. Da er det ganske spesielt at de som er mest avhengige av eiendommen sin i næringen sin, også er de som har den minste og dårligste eiendomsretten i Norge. Det er ingen andre som har en mer uthult eiendomsrett enn dem som faktisk har landbrukseieendom. Ikke kan de omsette den til den prisen som den ofte er verdt, det er restriksjoner på hvordan bygningsmassen skal kunne brukes, det er restriksjoner på hvordan samdrifter og omdisponeringer av eiendom skal kunne brukes. Det er disse gruppene som eier utmark, som er underlagt de største restriksjonene med hensyn til utnyttelse, det være seg i forhold til barskogvern og transportmuligheter – for ikke å snakke om at det gjelder oss som kommer fra Oppland og Hedmark, og fra Telemark og Buskerud, der man har store fjellområder. I Dovre kommune f.eks. tror jeg 70 pst. er underlagt nasjonalparkplaner. Der er for det første nasjonalparkene underlagt regulering, men også randsonene langt utover er underlagt regulering som gjør at omstilling og bruk av eiendommen er mindre enn for andre.

Jeg skulle ønske at vi kunne ta et generaloppgjør med hva eiendomsretten egentlig betyr, for i Norge er det de som er mest avhengige av å bruke eiendommen sin, som faktisk har de største restriksjonene. For dem er eiendomsretten et hult skall, og det burde den ikke være.

Kåre Fostervold (FrP) [18:35:30]: Først vil jeg berømme forslagsstillerne for å fremme et offensivt forslag innen et område der jeg opplever at den vedtatte politikken dreier seg om defensive interesser.

Man skal ikke bla i mange aviser for å se at dagens landbrukspolitikk er feilslått, og bare i perioden 1995–2005 forsvant det 30 000 årsverk. Det er et paradoks at når så mange velger å finne seg noe annet å gjøre, fortsetter Regjeringen med prinsippet om jordbruksavtaler som om det har vært en stor suksess.

Ingen er i tvil om at et gjennombrudd i WTO-forhandlingene vil få store konsekvenser for norsk landbruk, men allikevel ser vi ingen tiltak som skal ruste opp det norske landbruket slik at de kan møte denne utfordringen. Det er kanskje på tide å stoppe det toget som hele tiden har ført landbrukssektoren inn i stadig større støtteordninger og reguleringer, og i stedet prøve å løse landbruket inn i et spor der man kan ha en selvstendig og bærekraftig norsk matvareproduksjon på lang sikt. Dessverre ser det ut til at statsråden er fornøyd med utviklingen landbruket er inne i. I statsrådens svarbrev til komiteen i sakens anledning åpnes det ikke for muligheten til at Stortinget skal få en ny melding på bordet som kan skape en bred debatt.

Dessverre er det et faktum at jordbruksavtalen slik den utformes og praktiseres i dag, legger store begrensninger på hvordan den enkelte kan drifte sitt eget bruk, og hvilke inntekter som det er mulig å få ut av gårdsdriften. Samtidig ser vi en utvikling der ungdommen velger seg vekk fra gården. Her har man en stor utfordring man ikke har tatt høyde for.

Et av virkemidlene som ser ut til å begrense denne flukten, er økt bruk av samdrift. Jeg tror derfor det er viktig å få fjernet de begrensninger som ligger på samdriftsproduksjon, samt å avvikle den forskjellsbehandlingen på tilskudd disse samdriftsprodusentene blir utsatt for. Det kan da ikke være Stortingets oppgave å redusere muligheten for samdrift der bonden kan oppnå økt fritid, mer ordnede arbeidsforhold og mindre risiko ved investeringer. Den eneste muligheten er å fristille næringen, la bøndene finne de samarbeidsformer de selv foretrekker, og fjerne produksjonstakene.

Fremskrittspartiet har mange forslag til hvordan en fremtidsrettet jordbrukspolitikk kan bli utformet, men jeg registrerer at statsråden ikke ønsker en bred debatt om dette. Stortinget får forholde seg til den mulighet det har til å si ja eller nei til en ferdigforhandlet jordbruksavtale. Det er ikke et godt grunnlag for en bred og god debatt, men det er kanskje det Regjeringen frykter.

La meg til slutt sitere noe som Willy Finnbakk har skrevet, som jeg synes beskriver den situasjonen vi har i denne saken:

«Det blir sagt at når forandringens vinder blåser, graver noen seg ned, mens andre bygger vindmøller.»

Gorm Kjernli (A) [18:38:49]: Landbruket er viktig for både sysselsetting og bosetting i store deler av landet. Det virker som om det er enighet blant komiteens medlemmer om dette. Går man partiene nærmere etter i sømene, vil man se at ikke alle ønsker en politikk som bidrar til dette.

For regjeringspartiene er det et viktig mål å opprettholde et levende landbruk i hele landet, nettopp fordi det bidrar til sysselsetting og bosetting, men også fordi det er viktig for produksjonen av trygg og sikker mat, og for å sikre matforsyningen. Regjeringen har gjennom praktisk politikk vist at den ønsker å være en aktiv støttespiller for landbruket. Vi må fortsatt jobbe for gode vilkår for norske bønder.

Landbruket har utviklet seg mye de senere årene – det har forslagsstillerne helt rett i. Mange har foretatt store omstillinger med godt resultat, og vi vet at landbruket vil fortsette å utvikle seg i årene som kommer. Alle næringer har behov for å være fremtidsrettet. Tiden går tross alt framover, ikke bakover. Det er regjeringspartienes oppfatning at jordbrukspolitikken i stor grad er fremtidsrettet, og at den har bred oppslutning.

Så er det interessant å se hva Høyre og Fremskrittspartiet mener bør være en fremtidsrettet jordbrukspolitikk. Fremskrittspartiets politikk for jordbruket betyr kroken på døra for mye av jordbruksvirksomheten rundt om i Norges land. Statsbudsjettet for 2008 skal vi diskutere ved en senere anledning, men jeg har registrert at Fremskrittspartiets alternative forslag til statsbudsjett er lagt fram. Milliarder i kutt på Landbruksdepartementets budsjett er Fremskrittspartiets svar på utfordringene i jordbruket. Med all respekt – det er trist lesning for landbruket.

Forslagsstillerne fra Høyre sier de ønsker en mer fremtidsrettet jordbrukspolitikk. Løsningene er å kutte i overføringene, redusere virkemidlene og la markedet styre

mer og mer. Regjeringspartiene vet at dersom man ønsker et livskraftig, fremtidsrettet landbruk i hele landet, må det følges opp med overføringer, støtteordninger og andre virkemidler.

Samdrifter er blitt en mer og mer vanlig organisasjonsform, som jeg ser på som positivt. Det er forståelig at man ønsker å samarbeide, få bedre arbeidstidsregulering, mer fritid og flere som kan dele på investeringene. Samdrift er et eksempel på at flere bønder har omstilt seg for fremtiden.

Så er det en diskusjon om kvotetak og antall deltakere. Regjeringens politikk står enn så lenge fast, og det er fornuftig, men det betyr ikke til evig tid. Det er godt mulig at man i fremtiden vil gjøre endringer her. Samtidig er det viktig at vi tar vare på det tradisjonelle familiebruket og sikrer en variert bruksstruktur.

Til slutt: Landbruket står overfor utfordringer i tiden som kommer – utfordringer som regjeringspartiene tar alvorlig, og som vi ønsker å løse i fellesskap med bøndene. I forlengelsen av det registrerer jeg at det er til dels store politiske forskjeller mellom opposisjonspartiernes svar på hva som er framtidens jordbruk. Det man likevel kan konstatere, er at det er enighet blant flere enn regjeringspartiene om hovedmålene i norsk jordbrukspolitikk.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [18:42:09]: Visst er det riktig at Høyre og Fremskrittspartiet har mange felles tanker rundt det å modernisere, rundt moderniseringstiltak i jordbruket. Det framgår også av innstillingen.

Men – det er allikevel en fundamental forskjell når det kommer til noen hovedspørsmål. Det gjelder overføringsnivå, synet på kanaliseringpolitikk og synet på markedsordningene. Det er ikke som en konsekvens av at Høyre er så veldig lik Senterpartiet i jordbrukspolitikken, men mer en følge av at Fremskrittspartiet i budsjettforslaget og andre saker har lagt seg svært langt unna det som er dagens politikk. Fremskrittspartiet har nettopp foreslått, som tidligere sagt her, mange milliarder kroner i budsjettkutt, med umiddelbar virkning i neste års budsjett.

Det må understrekes at det er en vesentlig forskjell på det å ville modernisere jordbruket og det å ville avvikle det.

Ola Borten Moe (Sp) [18:43:40]: Det er flere av opposisjonens medlemmer som har sagt at siden man støtter opp om dagens politikk, aksepterer man ikke, eller ser ikke, at det har skjedd store endringer i landbruket og store endringer i rammevilkårene rundt landbruket. Det er en helt gal premiss. Selvsagt har det skjedd store endringer, og det skjer store endringer, men det avgjørende spørsmålet er om de endringene er av en slik art at det er nødvendig med en ny jordbruksmelding og en ny gjennomgang.

Jeg har lyst til å ta tak i noe av det representanten Kongshaug tok opp. Han mente at vi skulle ha en jordbrukspolitikk som fokuserte på muligheter og lyst, på mangfold og variasjon, på aktiv bosetting og fornuftig eiendomspolitik, og så skulle man ta inn over seg endringene i de internasjonale matvaremarkedene. Det er betraktninger jeg deler fullt ut, og jeg mener den jordbruks-

(Borten Moe)

politikken som føres i dag, ivaretar dette på en god måte. Det er akkurat de samme målsettingene og de samme tankene som vi legger til grunn for den politikken som føres. Når det gjelder de internasjonale forholdene, som flere her har vært inne på, er det jo ikke slik at de endringene man ser i verden med lavere matvaredekning og høyere matvarepriser, reiser en stor diskusjon der vi skal deregulere og ødelegge rammevilkårene for produksjon i Norge. Det er jo snarere tvert imot. Medisinen vil jo nettopp være å fortsette med en aktiv politikk, der man verner om egen produksjon og sørger for at dette landet er så selvforsynt med mat som overhodet mulig.

Flere av representantene for opposisjonen sier at man har mislyktes, fordi det er så mange som har sluttet i næringen de siste årene. Men det er jo akkurat det disse partiene har lagt til rette for på en langt mer aktiv måte enn det den avgangen som har vært innenfor næringen, skulle tilsi. Det at det er avgang i landbruket, har vært en utvikling som dette landet har vært gjennom de siste 200 årene. Vi er f.eks. nødt til å ta inn over oss at det f.eks. er en teknologisk utvikling som gjør at dette vil endre seg.

Men spørsmålet mitt til Fremskrittspartiet er: Bli det en mindre avgang ved at man gjør framtiden mindre sikker, og ved at man kutter stort i landbruksoppkjøret hvert eneste år når man behandler dette – Fremskrittspartiet for sin del 5–6 milliarder kr, og Høyre for sin del et par milliarder kroner?

Så belærte Olemic Thommessen oss om eiendomsrett. Det synes jeg er noe spesielt, sett ut fra den «track record» Høyre hadde i forrige stortingsperiode i forhold til eiendomsspørsmål når det gjaldt utmark, men også generelt. Børge Brende vernet mer enn noen annen miljøvernminister har gjort på så kort tid, eller i hvert fall var han veldig effektiv. Det ble gjennomført en rovdyrpolitikk som gjorde at man mistet mye ressurser i utmarka, man gjennomførte tomtefesteloven – det var i det hele tatt ingen stor stemning for Høyres eiendomsrettspolitikk i grunneierkretser i forrige periode.

Tord Lien (FrP) [18:47:03]: Det kan vel være oppurtunt å informere næringskomiteens leder om at representanten Børge Brende i dag har søkt om permisjon fra Stortinget. Men at kursendringen til Høyre kom så raskt, var jo noe overraskende.

Det som posisjonens medlemmer i komiteen sier om landbruksavtalen, er det samme som de samme partiene, særlig Arbeiderpartiet og Senterpartiet, sa om fiskeriavtalen på 1990-tallet. Akkurat der tror jeg vi har litt av kjernen i dette. Næringskomiteens leder sier at vi må være selvforsynt med mat i Norge. Det fylket som både representanten Borten Moe og jeg selv representerer, eksporterer hver eneste dag tre millioner middagsporsjoner. Det er 150 000 innbyggere i Trøndelag, og hvis vi skulle spise den maten selv, måtte vi ha spist 20 middagsporsjoner hver. Jeg har lagt på meg etter at jeg kom på Stortinget, men jeg er ikke i stand til å spise 20 middager!

Når det gjelder dette med bosetting i distriktene, og det å opprettholde driften på gårdene rundt omkring i Norge,

handler det om lønnsomhet, selvfølgelig. Men det handler om mye mer enn om produksjon av landbruksprodukter. Det handler om den totale verdiskapingen for grunneieren og den delen av verdiskapingen som grunneieren kan ta ut. Og der må jeg få lov til å rose særlig statsråden som er til stede her i dag, for at han har snakket mye om én ting man kan gjøre for å opprettholde bosettingen rundt omkring, nemlig å øke antall sysselsatte i det han kaller nye næringer tilknyttet norsk landbruk. Jeg tror for så vidt kanskje at statsråden mener det han sier, men jeg er ikke helt sikker på om han har full støtte fra de andre regjeringspartiene. Dette handler selvfølgelig om skogbruk, som ikke er en ny næring, men som har et enormt potensial. Det handler om turisme på landsbygda, det handler om laksefiske, det handler om jakt, det handler om bioenergi og småkraft – næringer som hadde trengt grønne sertifikater, og ikke økte skatter og avgifter fra Regjeringen.

Det handler om hyttebygging. Hedmark er et av de fylkene i Norge med lavest gjennomsnittsinntekt, med gasellebedrifter som virkelig gjør det bra med hyttebygging. Så kunngjør Miljøverndepartementet at det bygges for mange hytter på Østlandet – det er snart ikke snaufjell igjen. Det er den politikken Regjeringen legger til grunn, mens statsråden i Landbruks- og matdepartementet reiser rundt og snakker om nye næringer.

Selvfølgelig er verneproblematikk, rovdyrproblematikk osv. også viktige problemstillinger, men det at stadig flere bønder som driver særlig med melkeproduksjon, blir leilendinger, har ikke statsråden kommentert. Statsråden har ikke adressert at stadig flere må leie tilleggsjord fordi bønder som har sluttet, ikke får lov til å fradele jorda si. Jeg håper at statsråden kommenterer det i sitt neste innlegg.

Statsråd Terje Riis-Johansen [18:50:20]: Jeg må innrømme at jeg ble satt ut i noen sekunder, for nå ble det skryt fra Fremskrittspartiet fra Stortingets talerstol, og det tror jeg nesten må være første gang i løpet av to år. Men det gikk vel over etter hvert.

Jeg må, som representanten Borten Moe, kommentere kort det som jeg i og for seg synes var en form for et høydepunkt i debatten så langt fra representanten Olemic Thommessen. For det å stå på Stortingets talerstol og snakke om grunneierrett, som representanten fra partiet Høyre gjorde, etter det som skjedde i forrige periode, og etter hva Høyre selv skryter av å ha gjort, var en relativt spesiell øvelse. Så det måtte jeg bare, i likhet med representanten Borten Moe, kommentere.

Jeg synes også det er verdt å merke seg det som representanten Røbekk Nørve sa i forhold til å få fram forskjellen på Høyres og Fremskrittspartiets landbrukspolitikk. Det er riktig. Det er jo et faktum. Så er det nok mange som vil synes at forskjellen på 7,1 milliarder kr i kutt og 1,8 milliarder kr i kutt på den ene siden er stor, men at begge kuttene er relativt dramatiske i forhold til å kutte i jordbruksavtalen, som de partiene foreslår her i Stortinget nå.

Så har representanten Fostervold tradisjonen tro et innlegg om hvor galt alt er, og svaret til representanten Fos-

tervold er jo også da, når ting er galt, å kutte 7,1 milliarder kr, altså 120 000 kr pr. årsverk. Jeg tror kanskje det er grunn til å minne representanten Fostervold, og kanskje også andre, på et par ting når det gjelder situasjonen nå. Vi har faktisk aldri produsert så mye mat i Norge som vi gjør i 2007. Etterspørselen etter norsk mat har aldri vært så stor som den er i år. Vi produserer 2 pst. mer kjøtt i 2007 enn vi gjorde i fjor. Produksjonen av kyllingkjøtt er 14 pst. høyere i 2007 enn hva den var i 2006. Vi tar ut målpriser på alle produkter i 2007. Vi har nå rekordlave omsetningsavgifter – bare omsetningsavgiftsendringen i 2007 representerer 300 mill. kr i reduserte kostnader for norske bønder. Vi får markedet for melk i balanse, som representantene for Fremskrittspartiet har vært svært bekymret for tidligere her. Gjennom markedsordningene – jeg gjentar, markedsordningene – klarer vi å få melke markedet i balanse i løpet av rekordtid. Investeringene i landbruket øker. Vi ser at vi nå har muligheter i landbrukspolitikken når det gjelder kjøtt, som tilsvarende 25 000 ammekuer. Det betyr mulighet for næringsutvikling ute på bygda. Det betyr mulighet for unge mennesker som har lyst til å satse i landbruket, fordi markedet ligger der, og fordi det er et potensial for å produsere mat.

Det foreligger altså nå betydelige muligheter for matproduksjon, for økt skjøtsel av kulturlandskapet, og for å få til mer aktivitet ute på bygda. Det er faktisk en situasjon som det også går an å se – i motsetning til det representanten Fostervold gjorde – noen positive sider ved.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:53:31]: Jeg tror engasjementet i denne saken viser hvor viktig det er å ha noen debatter om jordbrukspolitikken her i Stortinget. Så langt er det opposisjonen som har bidratt til at det har kommet saker om landbrukspolitikk i denne stortingsperioden. Det er beklagelig at Regjeringen ikke legger frem saker. Jordbruksavtalen kommer hvert eneste år, uavhengig av regjeringene.

Statsråden har lagt vekt på at det er jordbruksavtalen som er den virkelig store saken å debattere. En stortingsmelding er liksom ingenting i forhold. Men hva er egentlig jordbruksavtalen? Jordbruksavtalen er altså et fremforhandlet dokument, en avtale mellom de to bondeorganisasjonene og staten. Når avtalen kommer hit til Stortinget, har ikke Stortinget veldig mye fleksibilitet i forhold til å gjøre endringer i den, selv om det i prinsippet nok er muligheter for det.

Statsråden beskylder Fremskrittspartiet for ikke å ha noen jordbrukspolitikk. Hvis statsråden setter seg ned og leser merknadene til jordbruksavtalen, tror jeg han fort vil finne ut at det er Fremskrittspartiet som har de mest omfattende, de grundigste, merknadene, og flest forslag når det gjelder den avtalen, også forslag som peker fremover.

Representanten Ola Borten Moe sa at man skal føre en aktiv jordbrukspolitikk. Det er jeg enig i. Han påpekte at det alltid har vært endringer i jordbruket. Det er riktig. Men problemet hans er jo at utviklingen har gått i helt feil retning i forhold til hva både Senterpartiet og Bondelaget ønsker. Det bør være et paradoks for både Ola Borten

Moe og statsråd Riis-Johansen. Når de er ute, prediker de et helt annet budskap enn det statistikk og utvikling viser. I denne saken er det jo et spørsmål om å få Stortinget på banen for å utforme fremtidens jordbrukspolitikk.

Representanten Elisabeth Røbekk Nørve kom nå med dagens store frekkis. Hun påstod at det er store forskjeller mellom Høyre og Fremskrittspartiet i landbrukspolitikken. Det er feil. På få andre politikkområder står Fremskrittspartiet og Høyre mer samlet enn i landbrukspolitikken. Hvis man går inn og leser samtlige innstillinger så langt i denne perioden, har Fremskrittspartiet og Høyre stort sett stått sammen i nesten alle innstillinger. Det går det ikke an å argumentere seg bort fra.

Olemic Thommessen (H) [18:56:50]: Det gleder meg å konstatere at jeg har tråkket Senterpartiet vel nær i forhold til spørsmålet om eiendomsrett. Jeg skjønner nok at det der er mange sure tær, eller såre tær, unnskyld – de er sikkert litt sure også etter hvert, for hadde jeg sittet i den regjeringen, tror jeg at jeg hadde vært sur på mer enn bare tærne.

Vel kan man klage over Børge Brendes fredningsarbeid, men bevare meg vel: Hva er det deres egen regjering står for? Børge Brende åpnet jo faktisk en ny kurs for hvordan man kunne koble vern og bruk. Men hva er det vi ser? Den regjeringen som Senterpartiet nå er en del av, gjennomfører jo et skrekke regime i verneområdene. Aldri har det vært trangere kår for de grunneierne vi snakker om. Jeg har merket meg hvordan Senterpartiets representanter, ikke minst nå i siste valgkamp, var ganske bredmunnet både her og der i forhold til nettopp vern og bruk. Da må jeg bare få lov til å minne om hvilken regjering man sitter i, og hvordan denne regjeringen håndterer akkurat disse sakene.

Vi har f.eks. store verneplaner for Rondane nasjonalpark, som kommer opp til våren. Jeg gleder meg til vi skal ha den debatten. Jeg håper virkelig at Senterpartiet kan bidra i regjering til at temperaturen i den debatten ikke behøver å bli så høy som den nå ligger an til å bli, når man ser høringsutkastene. – Hjertelig takk!

Presidenten: Presidenten vil bare opplyse om at presidenten så på ordlisten om ordet «skrekke regime» stod der, men presidenten fant det ikke – men han lette.

Leif Helge Kongshaug (V) [18:58:54]: Jeg tar ordet for bl.a. å uttrykke tilfredshet med at representanten Ola Borten Moe er enig i de synspunkter som er fremmet på bakgrunn av Venstres ståsted i landbrukspolitikken. Det synes jeg er veldig fint. Jeg håper at representanten også får god innflytelse på Senterpartiets landbrukspolitikk i tiden framover, og også på statsråden.

Det som var tonen da den nye regjeringen tok over, var at det nå skulle satses på familiebruk. Man skulle tilbake til 1970-tallet, hadde vi inntrykk av. Det som tidligere landbruksminister Sponheim stod for, satsing på økt verdiskaping gjennom spesialiteter og det å få fram mangfoldet på landsbygda, osv., hadde man inntrykk av skulle tones ned. Men i det siste har jeg øynet at statsråden også

har begynt å snakke om nettopp verdiskaping, spesialiteter og det å få mer ut av de produktene som gårdbrukerne produserer. Det er veldig fint. Jeg ønsker Senterpartiet velkommen etter også når det gjelder de tankene.

Men det er en kjensgjerning at det er et stort frafall blant aktørene i landbrukspolitikken. Det er også en kjensgjerning at antall mordyr i storfeproduksjonen går ned. Til tross for at det er økning i antall ammekyr, går antall melkekyr likevel fortere ned. Over tid vil det måtte bli et problem med tanke på rekruttering til kjøttproduksjon. Så det er viktig å ta grep i øyeblikket.

Siden 1970-tallet har landbruket stått med ryggen mot veggen. Problemet har vært stadig overproduksjon. Så har situasjonen snudd i løpet av et halvt års tid. Hele næringen er preget av rådvillhet, for det er ikke noen som tar grep. Jeg er enig i at i den situasjonen vi er i nå, burde vi fått en sak til Stortinget som la grunnlaget for en debatt ut fra de nye og endrede forholdene på landbrukssektoren, for så lenge det ikke gis signal om at nå skal det tas grep i denne situasjonen, tror aktørene – og kanskje med god grunn – at dette fortsetter akkurat likeens som før, vi får ikke mulighet til å investere. Det skal satses på familiebruket, har det vært sagt. Alternativene i dagens samfunn er der, både når det gjelder god lønn og når det gjelder fritid. Og hvis denne rådvillheten får fortsette, er det et stort minus for norsk landbruksnæring. Derfor anmoder jeg igjen statsråden: Kom med en sak til Stortinget. Det er behov for å diskutere en framtidsrettet landbrukspolitikk i dette huset.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:01:59]: Bare helt kort. Jeg har ikke sagt at Fremskrittspartiet ikke har en jordbruks- og landbrukspolitikk. Det jeg har sagt, og det jeg mener, er at Fremskrittspartiet har en dårlig jordbruks- og landbrukspolitikk, og det står jeg ved.

Så synes jeg representanten Olemic Thommessen bør, siden representanten Børge Brende nå skal gjøre andre ting enn det han har gjort, ta utgangspunkt i hva Høyre selv sier i denne salen, og hva Høyre selv er opptatt av å framføre og være stolt av i denne salen – sett i forhold til et relativt overfladisk innlegg om eiendomsrett, som ble holdt her i stad.

Så kan jeg forsikre representanten Kongshaug om at representanten Borten Moe har og kommer til å ha betydelig innflytelse over Senterpartiets landbrukspolitikk og Regjeringens landbrukspolitikk framover. I den grad det er beroligende for representanten Kongshaug, så kan jeg berolige fra denne posisjonen. Jeg kan nok også berolige i forhold til at undertegnede eventuelt nye engasjement, slik representanten Kongshaug velger å se det, nok ikke er nytt. Hvis representanten Kongshaug går tilbake og ser på hva som er sagt fra denne talerstolen langt tilbake i forrige århundre, har nok de problemstillingene også blitt nevnt fra meg og andre for relativt mange år siden. Det er helt åpenbart at skal vi lykkes i landbrukspolitikken, må vi hele tiden klare å fylle på i bunnen med ny aktivitet, nye næringer, ny verdiskaping – enten det er bioenergi, grønn omsorg, turisme eller rett og slett å få litt mer ut av maten enn det en ellers kunne ha fått. Det er en framtidsrettet landbrukspolitikk og den eneste måten å lykkes på for å

ha aktivitet nok ute på bygda, som gjør at vi har arbeid nok til dem som vi ønsker skal bosette seg ute på bygda og drive gårder.

Som representanten Borten Moe sa tidligere i dag: Den teknologiske utviklinga har drevet utviklinga i landbruket i nær sagt all tid, og det kommer den til å gjøre framover også. Melkeroboten er det beste eksempelet på det i vår tid. Det er på en måte nåtidens hogstmaskin, som da kom og revolusjonerte skogbruket for noen titalls år siden. Verken undertegnede eller andre har noen ambisjon eller noe ønske om å sette noe lokk på den teknologiske utviklinga. Det betyr at den eneste muligheten til å øke verdiskapinga ute slik at det blir nok arbeid, er å være gode nok, at man parallelt med at man utvikler det tradisjonelle landbruket og har en god økonomi i det, klarer å utvikle nye arbeidsplasser hver eneste dag.

Trond Lode (Sp) [19:04:50]: Det var perspektivet som Olemic Thommessen drog opp, som gjorde at eg fekk behov for å ta ordet.

Han omtalte den uthula eigeomsretten som jordbruket er eit offer for, og trekte opp ein diskusjon rundt Børge Brende sitt virke i førre regjering. Den diskusjonen er for så vidt interessant nok. Men der eg kjem frå – som ein høyrer er det midt på flate Jæren, i matfylket Rogaland – der blir faktisk reguleringane rundt bruken av matjorda mottekne med takk frå bøndene. Dette blir oppfatta som ei sikkerheit for at dei skal kunne drive yrket sitt. Hadde vi ikkje hatt dei reguleringane som vi har på arealbruken, så hadde freistinga blitt for stor, for her er det millionar, ja, milliardar av kroner i potensial ved alternativ bruk av matjorda, spesielt i Rogaland, for der er busetjinga så tett. Eg ville berre dra det perspektivet inn i debatten, at heime er faktisk bøndene takksame for at vi regulerer bruken av matjorda.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 649)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går nå til votering. Saken på tilleggsdagsordenen er ferdigbehandlet, og det vil bli votert over sakene på dagsorden nr. 19.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Ågot Valle satt frem følgende forslag:

«I

I Stortingets vedtak 21. juni 1996 III om Stortingets lønnskommisjon gjøres følgende tilføyelse:

Som en hovedregel skal reguleringen av godtgjørelsene for stortingsrepresentantene og lønnen for statsråder og statsministeren følge ordinær lønnsutvikling i arbeidslivet, basert på den generelle lønnsutviklingen i kroner siste år. Dersom det foreligger særlige forhold som tilsier forslag om en avvikende regulering, skal dette begrunnes i kommisjonens innstilling til Stortinget.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Presidentskapet hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. oktober 2007:

Storingsrepresentanter	kr	654 000	pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr	969 000	pr. år
Statsminister	kr	1 191 000	pr. år

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom Presidentskapets innstilling og forslaget fra Ågot Valle ble innstillingen bifalt med 84 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.15)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–4, fra Ulf Erik Knudsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 5, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslag nr. 5, fra Venstre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med sak til Stortinget om andre og mer tidsriktige måter å finansiere en allmennkringkaster på enn dagens lisens.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 85 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.13.55)

Presidenten: Forslagene nr. 2–4, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om oppsplitting og nedsalg av NRK på en slik måte at virksom konkurranse oppnås og kulturpolitiske mål ivaretas.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om gradvis avvikling av ordningen med fjernsynslisens.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak om avvikling av medieeierskapsloven og Medietilsynets virksomhet på dette felt – med sikte på at disse problemstillinger skal reguleres og kontrolleres gjennom konkurranseloven og Konkurransetilsynet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.15)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om at studenter som er oppført i Folkeregisteret med lik adresse som foreldre eller foresatte, kan fritas for NRK-lisens.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 66 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.14.38)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 30 (2006-2007) – om kringkasting i en digital fremtid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Anders Anundsen satt frem to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslagene er under debatten omgjort til oversendelsesforslag. Forslag nr. 1 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å legge frem en helhetlig handlingsplan for å sikre bedre skoleledelse i grunnskoler og videregående skoler.»

Forslag nr. 2 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere om det er hensiktsmessig å innføre formalkompetansekrav i skoleledelse/ledelse for skoleledere.»

Presidenten foreslår at forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget ber Regjeringen foreta en bred gjennomgang av status på området og vurdering av behovet for nye tiltak og strategier for en bedre skoleledelse, som en del av stortingsmeldingen om kvalitet i grunnopplæringen. Stortinget ber om at de konkrete forslag som ligger i representantforslaget Dokument nr. 8:100 (2006-2007), blir nærmere drøftet og vurdert i denne sammenheng.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Trond Helleland på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen parallelt med utbygging av E6 på strekningene Gardermoen (Hovinmoen) – Dal og Skaberud – Kolomoen utarbeide og legge fram for Stortinget en sak om hvordan samlet planlegging, prosjektering og utbygging av korridoren Gardermoen – Otta kan gjennomføres med sikte på raskere fremdrift, lavere kostnad og samordning veg/bane.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.09)

Presidenten: Det voterer så over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen omarbeide planene for videre utbygging av E6 nordover mot Otta slik at egnede strekninger søkes realisert som OPS-prosjekt.»

Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å støtte dette forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 50 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.31)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget samtykker i utbyggingen av E6 på strekningen Gardermoen (Hovinmoen) – Dal og Skaberud – Kolomoen i Akershus og Hedmark, og at utbyggingen skal gjennomføres med full statlig finansiering som innarbeides i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2008.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet får løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar til delvis bompengefinansiering av utbygginga E6 på strekningane Hovinmoen – Dal og Skaberud – Kolomoen etter vilkåra i St.prp. nr. 87 (2006-2007) og Innst. S. nr. 21 (2007-2008).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetje nærare reglar for finansieringsordninga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 69 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.55)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Arne Sortevik satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i bygging av rv. 567 Hauge-Lonevåg finansiert med statlige bevilgninger på i alt 186 mill. kroner av total finansieringsplan på 194 mill. kroner. Stortinget ber Regjeringen sørge for at disse midlene forskotteres straks og at bevilgningen dekkes inn ved salderingen av statsbudsjettet for 2007.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet får løyve til å ta opp lån til å forskottere bygginga av rv. 567 Hauge-Lonevåg og til å krevje inn bompengar til delfinansiering av utbygginga i samsvar med vilkåra i St.prp. nr. 89 (2006-2007) og Innst. S. nr. 22 (2007-2008).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet og fastsette nærare reglar for finansieringsordninga.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 72 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.17.27)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Hans Frode Kielland Asmyhr på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre

Det voterer over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest våren 2008, fremme en egen sak om konsekvensene for norsk landbrukspolitikk i lys av en potensiell global matkrise, med produksjonsunderskudd og betydelig høyere priser på matvarer i verdensmarkedet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 55 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.18.03)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om jordbrukspolitikk innen våren 2008.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:79 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Petter Løvik, Gunnar Gundersen og Ivar Kristiansen om en fremtidsrettet jordbrukspolitikk – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 61 mot 32 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 19.18.40)

S a k n r . 8

Referat

1. (79) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner og Lars Sponheim om betinget fritak for arveavgift ved arv av familieeiendommer (Dokument nr. 8:21 (2007-2008))
2. (80) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Ingebrigt S. Sørfonn og Lars Sponheim om betinget fritak for arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter (Dokument nr. 8:23 (2007-2008))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen.
3. (81) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Kari Lise Holmberg og Øyvind Halleraker om etablering av teknologigymnas (Dokument nr. 8:20 (2007-2008))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
4. (82) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Per Sandberg og Bård Hoksrud om opprettelse av et statlig veiselskap som skal legge forholdene til rette for hurtig utbygging av et effektivt, sikkert og miljøvennlig veinett basert på statlig finansiering (Dokument nr. 8:22 (2007-2008))
5. (83) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden, Odd Einar Dørum og Trine Skei Grande om tiltak for å bekjempe juks og svindel og organisert kriminalitet i drosjenæringen (Dokument nr. 8:24 (2007-2008))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.20.
